శ్రీరస్తు

బాలవివేకకల్పతరువను,

పెద్దబాలశిక్ష

ఇది

శ్రీ [illegible] బాలురకు

[illegible] యుక్తంబుగ [illegible]

[illegible] గా [illegible]

[illegible]

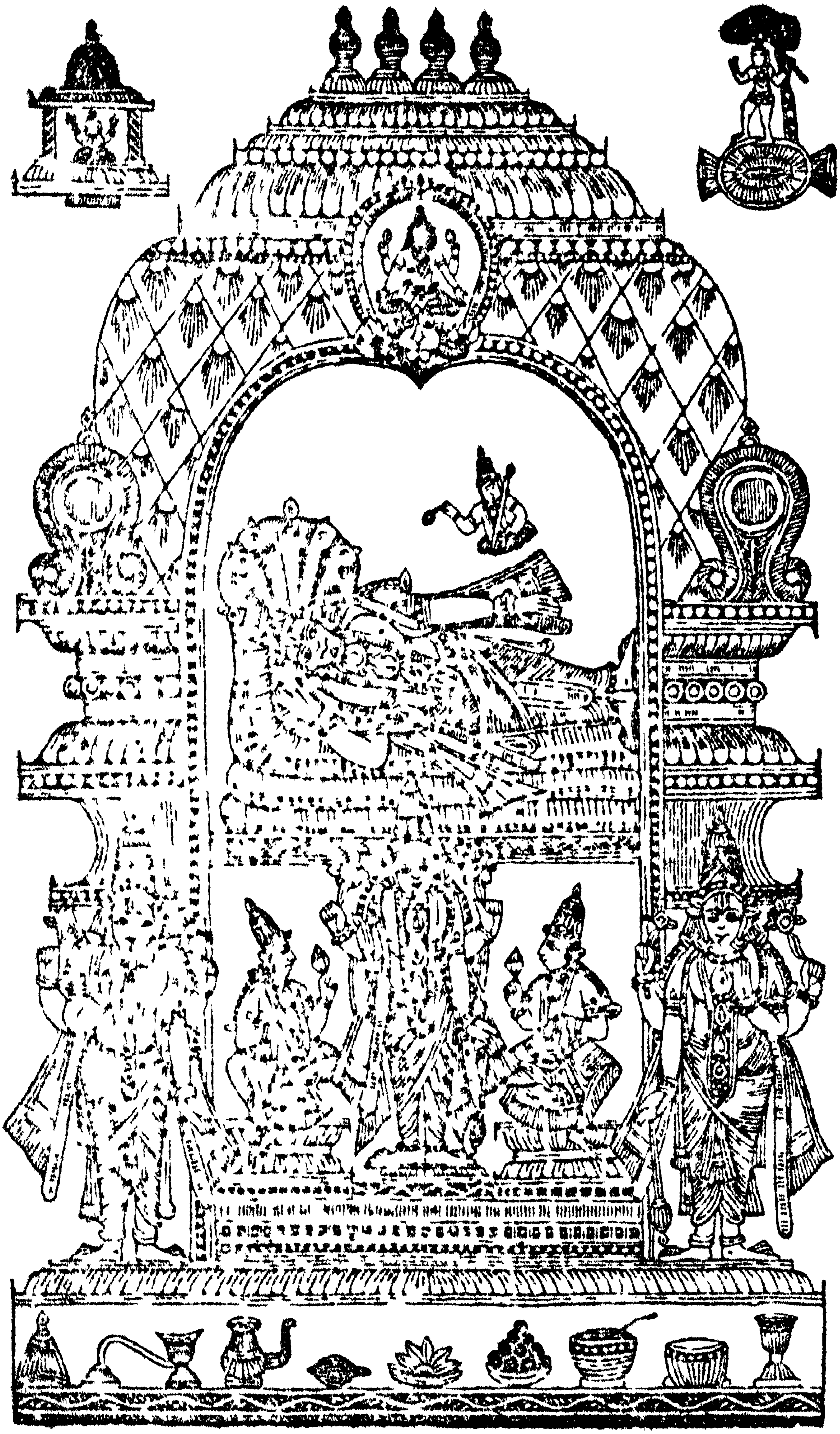
[illegible]

ముద్రింపించి

ప్రకటింపఁబడియె.

MADRAS.

1901.

శ్రీరస్తు

తెలుగు ప్రథమాక్షరములు.

ఓనమః శివాయః

సిద్ధం నమః.

ఇంగ్లీషు అక్షరములు.

A B C D E F G H I J K L

M N O P Q R S T U

V W X Y Z.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

100 - 1,000 - 10 000 - 100,000

గ్రంథాక్షరము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

శ్రీరస్తు

పెద్దబాలశిక్ష

అచ్చులు. ౧౬.

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ

ౠ ఌ ౡ ఎ ఏ ఐ

ఒ ఓ ఔ

ఉభయాక్షరములు.

உயிரெழுத்துகள் - கஉ.

அ ஆ இ ஈ உ ஊ எ ஏ ஐ

ஒ ஓ ஔ ஃ.

க ங ச ஞ ட ண த ந ப ம ய ர

ல வ ழ ள ற ன.

மெய்யெழுத்துகள் - கஅ.

க் ங் ச் ஞ் ட் ண் த் ந் ப் ம் ய் ர்

ல் வ் ழ் ள் ற் ன்.

௧ ௨ ௩ ௪ ௫ ௬ ௭ ௮ ௯ ௰ ௱ ௲ [illegible]

அ	க	ங	ச	ஞ	ட	ண	த	ந	ப	ம	ய	ர	ல	வ	ழ	ள	ற	ன
ஆ	கா	ஙா	சா	ஞா	டா	ணா	தா	நா	பா	மா	யா	ரா	லா	வா	ழா	ளா	றா	னா
இ	கி	ஙி	சி	ஞி	டி	ணி	தி	நி	பி	மி	யி	ரி	லி	வி	ழி	ளி	றி	னி
ஈ	கீ	ஙீ	சீ	ஞீ	டீ	ணீ	தீ	நீ	பீ	மீ	யீ	ரீ	லீ	வீ	ழீ	ளீ	றீ	னீ
உ	கு	ஙு	சு	ஞு	டு	ணு	து	நு	பு	மு	யு	ரு	லு	வு	ழு	ளு	று	னு
ஊ	கூ	ஙூ	சூ	ஞூ	டூ	ணூ	தூ	நூ	பூ	மூ	யூ	ரூ	லூ	வூ	ழூ	ளூ	றூ	னூ
எ	கெ	ஙெ	செ	ஞெ	டெ	ணெ	தெ	நெ	பெ	மெ	யெ	ரெ	லெ	வெ	ழெ	ளெ	றெ	னெ
ஏ	கே	ஙே	சே	ஞே	டே	ணே	தே	நே	பே	மே	யே	ரே	லே	வே	ழே	ளே	றே	னே
ஐ	கை	ஙை	சை	ஞை	டை	ணை	தை	நை	பை	மை	யை	ரை	லை	வை	ழை	ளை	றை	னை
ஒ	கொ	ஙொ	சொ	ஞொ	டொ	ணொ	தொ	நொ	பொ	மொ	யொ	ரொ	லொ	வொ	ழொ	ளொ	றொ	னொ
ஓ	கோ	ஙோ	சோ	ஞோ	டோ	ணோ	தோ	நோ	போ	மோ	யோ	ரோ	லோ	வோ	ழோ	ளோ	றோ	னோ
ஔ	கௌ	ஙௌ	சௌ	ஞௌ	டௌ	ணௌ	தௌ	நௌ	பௌ	மௌ	யௌ	ரௌ	லௌ	வௌ	ழௌ	ளௌ	றௌ	னௌ
ஃ	க்	ங்	ச்	ஞ்	ட்	ண்	த்	ந்	ப்	ம்	ய்	ர்	ல்	வ்	ழ்	ள்	ற்	ன்

௧ ௨ ௩ ௪ ௫ ௬ ௭ ௮ ௯ ௰ (௧0) ௱ (௧00) ௲ (௧000)

ఇవి ప్రాణాక్షరములు-

హల్లులు- ౩౮.

క ఖ గ ఘ ఙ చ ౘ

ఛ జ ౙ ఝ ఞ ట ఠ

డ ఢ ణ త థ ద

ధ న ప ఫ బ భ మ

య ర ఱ ల ళ వ

శ ష స హ క్ష.

ఇవి ప్రాణ్యక్షరములు.

ఉభయాక్షరములు- ౩.

ం ఁ ః

పూర్ణానుస్న సున్న అరసున్న విసర్గము లని చెప్పబడును.

అచ్చుల విభాగము.

హ్రస్వములు ౭. అ ఇ ఉ ఋ ఌ ఎ ఒ

దీర్ఘములు ౯, ఆ ఈ ఊ ౠ ౡ ఏ ఐ ఓ ఔ

ప్లుతము ౧, ౡ

వక్రములు ౪, ఎ ఏ ఒ ఓ

వక్రతమములు ౨ ఐ ఔ

హల్లుల విభాగము.

పరుషములు ౫, క చ ౘ ట త ప

సరళములు ౬. గ జ ౙ డ ద బ

ద్రుతము ౧. న

స్పర్శములు ౨౬. ఖ ఘ ఙ ఛ ఝ ఞ ఠ ఢ ణ థ ధ న ఫ భ మ య

ర ఱ ల ళ వ శ ష స హ క్ష

కేవలస్పర్శములు ౧౩. ఖ ఘ ఛ ఝ ఠ ఢ థ ధ ఫ భ ళ క్ష ఱ.

అనునాసికములు ౫ ఙ ఞ ణ న మ

అంతస్థములు ౫ య ర ఱ ల వ

ఊష్మములు ౪ శ ష స హ

	కంఠ్యము	తాలవ్యము	దంత్యతాలవ్యము	మూర్ధన్యము	దంత్యము	ఓష్ఠ్యము
వర్గప్రథమాక్షరములు.	క	చ	ౘ	ట	త	ప
వర్గద్వితీయాక్షరములు.	ఖ	ఛ		ఠ	థ	ఫ
వర్గతృతీయాక్షరములు.	గ	జ	ౙ	డ	ద	బ
వర్గచతుర్థాక్షరములు.	ఘ	ఝ		ఢ	ధ	భ
వర్గపంచమాక్షరములు.	ఙ	ఞ		ణ	న	మ

ఈయుచ్చారణస్థానములు.

అ ఆ క ఖ గ ఘ ఙ హ ః - వీనికి కంఠము.

ఇ ఈ చ ఛ జ ఝ ఞ య శ - వీనికి తాలువు.

ఋ ౠ ట ఠ డ ఢ ణ ర ష ళ ఱ - వీనికి మూర్ధము.

ఌ ౡ త థ ద ధ న ల స ౘ ౙ - వీనికి దంతములు.

ఉ ఊ ప ఫ బ భ మ - వీనికి ఓష్ఠములు.

[ఙ] ఞ ణ న మ - వీనికి నాసిక.

ఎ ఏ ఐ - వీనికి కంఠతాలవ్యము.

ఒ ఓ ఔ - వీనికి కంఠోష్ఠ్యములు.

వ - వీనికి దంతోష్ఠ్యములు.

ం ః - వీనికి నాసిక[ము].

అల	ఉష	ఓగ	కథ	చల	ఝప	నస	భళ	ఢశ
ఆబ	ఊథ	ఓశ	ఖర	ఛట	తవ	పడ	మఖ	శమ
ఇల	ఎక	ఔర	గయ	జర	దశ	ఫణ	రస	సధ
ఈసా	ఏవ	అంవ	ఘట	జత	ధర	బస	లస	థమ

౧౮ అచ్చులు- హల్లులతోఁ జేరునపుడు రూపాంతరములఁ జెందును. | హల్లులు, హల్లులతో జేరునపుడువచ్చు రూపభేదములు నామధేయములు.

అ	̆	తలకటు	క		కావత్తు
ఆ		దీర్ఘము	త		తావత్తు
ఇ	ి	గుడి	న	్న	నావత్తు
ఈ	ీ	గుడిదీర్ఘము	మ	్మ	మావత్తు
ఉ	ు	కొమ్ము	య	్య	కియావడి
ఊ	ూ	కొమ్ముదీర్ఘము		్ర	క్రారావడి
ఋ	ృ	సుడి			వలపలగిలక
ౠ	ౄ	సుడిదీర్ఘము	ల		లావత్తు
ఎ		ఎత్వము	వ	్వ	వావత్తు
ఏ		ఏత్వము	స	్స	నకారపొరు
ఐ		ఐత్వము			
ఒ	ొ	ఒత్వము			
ఓ	ో	ఓత్వము			
ఔ	ౌ	ఔత్వము			

తక్కిన ౩౦ హల్లులు- హల్లులతోఁ జేరునపుడు రూపభేదములు లేవు.

హల్లులతో- రూపభేదములుగల అచ్చులఁ గూర్చి పలికెడుగుణితము.

		ా	ి	ీ	ు	ూ	ృ	ౄ	ె	ే	ై	ొ	ో	ౌ
క్॥	క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కౄ	కె	కే	కై	కొ	కో	కౌ
ఖ్॥	ఖ	ఖా	ఖి	ఖీ	ఖు	ఖూ	ఖృ	ఖౄ	ఖె	ఖే	ఖై	ఖొ	ఖో	ఖౌ
గ్॥	గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ	గౄ	గె	గే	గై	గొ	గో	గౌ
జ్	ఘ	ఘా	ఘి	ఘీ	ఘు	ఘూ	ఘృ	ఘౄ	ఘె	ఘే	ఘై	ఘొ	ఘో	ఘౌ
ఘ్	జ	జా	జి	జీ	జు	జూ	జృ	జౄ	జె	జే	జై	జొ	జో	జౌ
చ్	చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చృ	చౄ	చె	చే	చై	చొ	చో	చౌ
ౘ్॥	ౘ	ౘా	*	*	ౘు	ౘూ	*	*	*	*	*	ౘొ	ౘో	ౘౌ
ఛ్,	ఛ	ఛా	ఛి	ఛీ	ఛు	ఛూ	ఛృ	ఛౄ	ఛె	ఛే	ఛై	ఛొ	ఛో	ఛౌ

జ్॥	జ	జా	జి	జీ	జు	జూ	జృ	జౄ	జె	జే	జై	జొ	జో	జౌ
జ్॥	జ	జా	+	+	జు	జూ	*	—	—	—	..	జొ	జో	జౌ
ఝ్।	ఝ	ఝా	ఝి	ఝీ	ఝు	ఝూ	ఝృ	ఝౄ	ఝె	ఝే	ఝై	ఝొ	ఝో	ఝౌ
ఞ్॥	ఞ	ఞా	ఞి	ఞీ	ఞు	ఞూ	ఞృ	ఞౄ	ఞె	ఞే	ఞై	ఞొ	ఞో	ఞౌ
ట్॥	ట	టా	టి	టీ	టు	టూ	టృ	టౄ	టె	టే	టై	టొ	టో	టౌ
ఠ్॥	ఠ	ఠా	ఠి	ఠీ	ఠు	ఠూ	ఠృ	ఠౄ	ఠె	ఠే	ఠై	ఠొ	ఠో	ఠౌ
డ్॥	డ	డా	డి	డీ	డు	డూ	డృ	డౄ	డె	డే	డై	డొ	డో	డౌ
ఢ్॥	ఢ	ఢా	ఢి	ఢీ	ఢు	ఢూ	ఢృ	ఢౄ	ఢె	ఢే	ఢై	ఢొ	ఢో	ఢౌ
ణ్॥	ణ	ణా	ణి	ణీ	ణు	ణూ	ణృ	ణౄ	ణె	ణే	ణై	ణొ	ణో	ణౌ
త్॥	త	తా	తి	తీ	తు	తూ	తృ	తౄ	తె	తే	తై	తొ	తో	తౌ
థ్॥	థ	థా	థి	థీ	థు	థూ	థృ	థౄ	థె	థే	థై	థొ	థో	థౌ
ద్॥	ద	దా	ది	దీ	దు	దూ	దృ	దౄ	దె	దే	దై	దొ	దో	దౌ
ధ్॥	ధ	ధా	ధి	ధీ	ధు	ధూ	ధృ	ధౄ	ధె	ధే	ధై	ధొ	ధో	ధౌ
న్॥	న	నా	ని	నీ	ను	నూ	నృ	నౄ	నె	నే	నై	నొ	నో	నౌ
ప్॥	ప	పా	పి	పీ	పు	పూ	పృ	పౄ	పె	పే	పై	పొ	పో	పౌ
ఫ్॥	ఫ	ఫా	ఫి	ఫీ	ఫు	ఫూ	ఫృ	ఫౄ	ఫె	ఫే	ఫై	ఫొ	ఫో	ఫౌ
బ్॥	బ	బా	బి	బీ	బు	బూ	బృ	బౄ	బె	బే	బై	బొ	బో	బౌ
భ్॥	భ	భా	భి	భి	భు	భూ	భృ	భౄ	భె	భే	భై	భొ	భో	భౌ
మ్॥	మ	మా	మి	మీ	ము	మూ	మృ	మౄ	మె	మే	మై	మొ	మో	మౌ
య్	య	యా	యి	యీ	యు	యూ	యృ	యౄ	యె	యే	యై	యొ	యో	యౌ
ర్॥	ర	రా	రి	రీ	రు	రూ	రృ	రౄ	రె	రే	రై	రొ	రో	రౌ
ఱ్॥	ఱ	ఱా	ఱి	ఱీ	ఱు	ఱూ	ఱృ	ఱౄ	ఱె	ఱే	ఱై	ఱొ	ఱో	ఱౌ
ల్॥	ల	లా	లి	లీ	లు	లూ	లృ	లౄ	లె	లే	లై	లొ	లో	లౌ
ళ్॥	ళ	ళా	ళి	ళీ	ళు	ళూ	ళృ	ళౄ	ళె	ళే	ళై	ళొ	ళో	ళౌ
వ్॥	వ	వా	వి	వీ	వు	వూ	వృ	వౄ	వె	వే	వై	వొ	వో	వౌ
శ్॥	శ	శా	శి	శీ	శు	శూ	శృ	శౄ	శె	శే	శై	శొ	శో	శౌ
ష్॥	ష	షా	షి	షీ	షు	షూ	షృ	శౄ	షె	షే	షై	షొ	షో	షౌ
స్॥	స	సా	సి	సీ	సు	సూ	సృ	సౄ	సె	సే	సై	సొ	సో	సౌ
హ్॥	హ	హా	హి	హీ	హు	హూ	హృ	హౄ	హె	హే	హై	హొ	హో	హౌ
క్ష్॥	క్ష	క్షా	క్షి	క్షీ	క్షు	క్షూ	క్షృ	క్షౄ	క్షె	క్షే	క్షై	క్షొ	క్షో	క్షౌ

హల్లులతోడ ఉభయాక్షరములను రూపభేదములుగల

హల్లులనుచేర్చి పలికెడు గుణితము.

	ం	ఁ	ః	ౄ	్	్న	్మ	్య	్ర	్ల	్వ
క	కం	కఁ	కః	కౄ	క్క	క్న	క్మ	క్య	క్ర	క్ల	క్వ
ఖ	ఖం	ఖఁ	ఖః	ఖౄ	*	ఖ్న	ఖ్మ	ఖ్య	ఖ్ర	*	ఖ్వ
గ	గం	గఁ	గః	గౄ	గ్గ	గ్న	గ్మ	గ్య	గ్ర	గ్ల	గ్వ
ఘ	ఘం	ఘఁ	ఘః	ఘౄ	--	ఘ్న	ఘ్మ	ఘ్య	ఘ్ర	*	ఘ్వ
ఙ	ఙం	ఙఁ	ఙః	ఙౄ	*	ఙ్న	ఙ్మ	ఙ్య	ఙ్ర	ఙ్ల	ఙ్వ
చ	చం	చఁ	చః	చౄ	---	చ్న	చ్మ	చ్య	చ్ర	చ్ల	చ్వ
ౘ	ౘం	ౘ	ౘః	ౘౄ	---	ౘ్న	ౘ్మ	ౘ్య	ౘ్ర	*	ౘ్వ
ఛ	ఛం	ఛఁ	ఛః	ఛౄ	---	ఛ్న	ఛ్మ	ఛ్య	ఛ్ర	*	ఛ్వ
జ	జం	జఁ	జః	జౄ	---	జ్న	జ్మ	జ్య	జ్ర	జ్ల	జ్వ
ౙ	ౙం	ౙఁ	ౙః	ౙౄ	---	ౙ్న	ౙ్మ	ౙ్య	ౙ్ర	*	ౙ్వ
ఝ	ఝం	ఝు	ఝః	ఝౄ	---	ఝ్న	ఝ్మ	ఝ్య	ఝ్ర	*	ఝ్వ
ఞ	ఞం	ఞఁ	ఞః	ఞౄ	---	ఞ్న	ఞ్మ	ఞ్య	ఞ్ర	*	ఞ్వ
ట	టం	టఁ	టః	టౄ	ట్ట	ట్న	ట్మ	ట్య	ట్ర	ట్ల	ట్వ
ఠ	ఠం	ఠఁ	ఠః	ఠౄ	---	ఠ్న	ఠ్మ	ఠ్య	ఠ్ర	ఠ్ల	ఠ్వ
డ	డం	డఁ	డః	డౄ	డ్డ	డ్న	డ్మ	డ్య	డ్ర	డ్ల	డ్వ
ఢ	ఢం	ఢఁ	ఢః	ఢౄ	---	ఢ్న	ఢ్మ	ఢ్య	ఢ్ర	*	ఢ్వ
ణ	ణం	ణఁ	ణః	ణౄ	---	ణ్న	ణ్మ	ణ్య	ణ్ర	ణ్ల	ణ్వ
త	తం	తఁ	తః	తౄ	త్త	త్న	త్మ	త్య	త్ర	త్ల	త్వ
థ	థం	థఁ	థః	థౄ	---	థ్న	థ్మ	థ్య	థ్ర	*	థ్వ
ద	దం	దఁ	దః	దౄ	---	ద్న	ద్మ	ద్య	ద్ర	ద్ల	ద్వ
ధ	ధం	ధఁ	ధః	ధౄ	---	ధ్న	ధ్మ	ధ్య	ధ్ర	*	ధ్వ
న	నం	నఁ	నః	నౄ	న్త	న్న	న్మ	న్య	న్ర	న్ల	న్వ
ప	పం	పఁ	పః	పౄ	ప్ప	ప్న	ప్మ	ప్య	ప్ర	ప్ల	ప్వ

ఫ	ఫం	ఫఁ	ఫః	ఫౄ	*	ఫ్న	ఫ్మ	ఫ్య	ఫ్ర	*	ఫ్వ
బ	బం	బఁ	బః	బౄ	*	బ్న	బ్మ	బ్య	బ్ర	బ్ల	బ్వ
భ	భం	భఁ	భః	భౄ	*	భ్న	భ్మ	భ్య	భ్ర	*	భ్వ
మ	మం	మఁ	మః	మౄ	*	మ్న	మ్మ	మ్య	మ్ర	మ్ల	మ్వ
య	యం	యఁ	యః	యౄ	---	య్న	య్మ	య్య	య్ర	*	య్వ
ర	రం	రఁ	రః	రౄ	ర్త	ర్న	ర్మ	ర్య	ర్ర	ర్ల	ర్వ
ఱ	ఱం	ఱఁ	ఱః	ఱౄ	ఱ్త	ఱ్న	ఱ్మ	ఱ్య	ఱ్ర	ఱ్ల	ఱ్వ
ల	లం	లఁ	లః	లౄ	ల్త	ల్న	ల్మ	ల్య	ల్ర	ల్ల	ల్వ
ళ	ళం	ళఁ	ళః	ళౄ	---	ళ్న	ళ్మ	ళ్య	ళ్ర	ళ్ల	ళ్వ
వ	వం	వఁ	వః	వౄ	---	వ్న	వ్మ	వ్య	వ్ర	వ్ల	వ్వ
శ	శం	శఁ	శః	శౄ	శ్త	శ్న	శ్మ	శ్య	శ్ర	శ్ల	శ్వ
ష	షం	షఁ	షః	షౄ	ష్త	ష్న	ష్మ	ష్య	ష్ర	ష్ల	ష్వ
స	సం	సఁ	సః	సౄ	స్త	స్న	స్మ	స్య	స్ర	స్ల	స్వ
హ	హం	హఁ	హః	హౄ	హ్త	హ్న	హ్మ	హ	హ్ర	హ్ల	హ
క్ష	క్షం	క్షఁ	క్షః	క్షౄ	క్ష్త	క్ష్న	క్ష్మ	క్ష్య	క్ష్ర	క్ష్ల	క్ష్వ

మూడువత్తులపై అచ్చుగదియుట.

స్థ్యా- త్థ్సా- ష్త్వా- గ్ఘ్రి- ర్క్షా- ర్జ్ఞ- స్క్లౄ- ర్ధ్వా- క్త్యా- త్స్యాం

కాకి	ఘటి	డొంక	నేడు	భూమి	లాలి	సిరి
కిరి	ఘాత	డోలు	నొగ	భేరి	లిఖి	సీమ
కీలు	ఘృణి	ఢాక	నోరు	భోగి	లీల	సుడి
కుటి	ఘోష	ఢంకా	నాక	మామ	లూత	సూది
కూఁత	చితి	తాత	నంది	మిత్తి	లేమి	సృతి
కృప	చీకు	తీఁగ	పాప	మీను	లోఁతు	సెవ
కెంపు	చెవి	తుద	పిండి	ముడి	లంక	సేవ
కేలు	చేను	తేప	పీఁట	మూత	వాన	సైఁగ
కైక	చోఁకు	తొడ	పులి	మృతి	విరి	సొద
కొన	చౌక	తోఁట	పూవు	మెడ	వీఁపు	సోగ
కోఁతి	ఛాయ	తంతి	పేరు	మేఁక	వృథ	సౌరు
కౌను	జాతి	దాత	పైఁడి	మైల	వెల	సంధి
కంకి	జిల	దివి	పొగ	మొన	వేడి	హరి
ఖారి	జీబ	దులి	పోఁక	మోము	వైరి	హాళి
ఖేల	జృంభ	దూత	పౌఁజు	మౌని	వోడ	హింగు
గాలి	జైత	దెబె	పండు	మంద	వంక	హుతి
గిరి	జోలి	దొంగ	ఫణి	యతి	శాఖ	హూతి
గీఁత	టెంకు	దోమ	బావ	యాత్ర	శిఖి	హృతి
గుడి	టీక	దౌడ	బిగి	యోగి	శీత	హేల
గూను	టూకి	దండు	బీడు	రాజు	శుచి	హాసు
గృహి	టేఁకు	ధార	బూది	రీతి	శూలి	హంస
గెడ	టోఁకు	ధుని	బేల	రుషి	శృంగి	క్షాంతి
గేదె	తావు	ధృతి	బైరి	రూఢి	శైలి	క్షితి
గొబ	తీస	నాన	బోను	రేఁగు	శోషి	క్షోభ
గోవు	తేవ	నీతి	భావ	రోత	శౌరి	ఱాయి
గౌరి	డాగు	నూవు	భిక్షు	రౌతు	శంక	ఱేఁడు
గంప	డేగ	నెల	భీతి	రంగు	సాన	ఱోలు

హల్లులతో రూపభేదము లేని ఈ ౫ ఒత్తులు - ఖ- ఛ- థ- ధ- భ-

	ఖ	గ	ఘ	ఙ	చ	ౘ	ఛ	జ	ౙ	ఝ	ఞ	ట	ఠ	డ
క	క్ఖ	—	—	—	క్చ	—	క్ఛ	—	—	—	—	క్ట	క్ఠ	క్డ
ఖ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
గ	—	గ్గ	గ్ఘ	—	—	—	—	గ్జ	—	గ్ఝ	—	—	—	గ్డ
ఙ	ఙ్ఖ	ఙ్గ	ఙ్ఘ	ఙ్ఙ	ఙ్చ	—	ఙ్ఛ	ఙ్జ	—	ఙ్ఝ	ఙ్ఞ	—	—	—
చ	—	—	—	—	చ్చ	—	చ్ఛ	—	—	—	చ్ఞ	—	—	—
ౘ	—	—	—	—	—	ౘ	—	—	—	—	—	—	—	—
జ	—	—	—	—	—	—	—	జ్జ	—	జ్ఝ	జ్ఞ	జ్ట	జ్ఠ	జ్డ
ౙ	—	—	—	—	—	—	—	—	ౙ్ౙ	—	—	—	—	—
ఞ	ఞ్ఖ	ఞ్గ	ఞ్ఘ	—	ఞ్చ	—	ఞ్ఛ	ఞ్జ	—	ఞ్ఝ	ఞ్ఞ	ఞ్ట	ఞ్ఠ	ఞ్డ
ట	ట్ఖ	—	—	—	ట్చ	—	ట్ఛ	—	—	—	—	ట్ట	ట్ఠ	—
ఠ	❊	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
డ	డ్ఖ	డ్గ	డ్ఘ	—	డ్చ	—	డ్ఛ	డ్జ	—	డ్ఝ	డ్ఞ	—	—	డ్డ
ణ	ణ్ఖ	ణ్గ	ణ్ఘ	ణ్ఙ	ణ్చ	—	ణ్ఛ	ణ్జ	—	ణ్ఝ	ణ్ఞ	ణ్ట	ణ్ఠ	ణ్డ
త	త్ఖ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ద	❊	ద్గ	ద్ఘ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
న	న్ఖ-	న్గ	న్ఘ	న్ఙ	న్చ	న్ౘ	న్ఛ	న్జ	న్ౙ	న్ఝ	న్ఞ	న్ట	న్ఠ	న్డ
ప	ప్ఖ-	—	—	—	ప్చ	—	ప్ఛ	—	—	—	—	ప్ట	ప్ఠ	ప్డ
ఫ	❊	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
బ	బ్ఖ	బ్గ	బ్ఘ	—	—	—	—	బ్జ	బ్ౙ	బ్ఝ	—	—	—	—
మ	❊	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ర	ర్ఖ	ర్గ	ర్ఘ	ర్ఙ	ర్చ	ర్ౘ	ర్ఛ	ర్జ	ర్ౙ	ర్ఝ	ర్ఞ	ర్ట	ర్ఠ	ర్డ
ఱ	❊	—	—	—	ఱ్చ	ఱ్ౘ	ఱ్ఛ	ఱ్జ	ఱ్ౙ	—	—	ఱ్ట	ఱ్ఠ	ఱ్డ
ల	ల్ఖ	ల్గ	ల్ఘ	ల్ఙ	ల్చ	ల్ౘ	ల్ఛ	ల్జ	ల్ౙ	ల్ఝ	ల్ఞ	ల్ట	ల్ఠ	ల్డ
శ	❊	—	—	—	శ్చ	—	శ్ఛ	—	—	—	—	—	—	—
ష	❊	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
స	స్ఖ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

హల్లులను జేర్చి పలికే గుణితము.

ఙ- ళ- వ- హ- ఈ ౧౦ అక్షరములకు లేవు.

థ	ణ	త	ద	ధ	ప	ఫ	బ	భ	ఱ	శ	ష	స	హ	క్ష
క్థ	క్ణ	క్త	+	+	క్ప	క్ఫ	+	+	+	క్శ	క్ష	క్స	+	క్క్ష
ఖ్థ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
గ్థ	గ్ణ	+	గ్ద	గ్ధ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
జ్థ	జ్ణ	జ్త	జ్ద	జ్ధ	జ్ప	జ్ఫ	జ్బ	జ్భ	+	జ్శ	జ్ష	+	జ్హ	జ్క్ష
+	+	+	+	+	+	*	+	+	+	ఙ్శ	+	ఙ్స	+	+
ఝ్థ	ఝ్ణ	+	+	*	ఝ్ప	ఝ్ఫ	ఝ్బ	ఝ్భ	--	ఝ్శ	ఝ్ష	ఝ్స	ఝ్హ	ఝ్క్ష
+	ట్ణ	ట్త	+	*	ట్ప	*	*	*	--	ట్శ	ట్ష	ట్స	*	ట్క్ష
+	+	+	+	*	*	ఠ్ఫ	*	*	--	*	--	ఠ్స	*	*
డ్థ	డ్ణ	+	డ్ద	డ్ధ	డ్ప	డ్ఫ	డ్బ	డ్భ	--	*	--	--	డ్హ	*
ణ్థ	ణ్ణ	ణ్త	ణ్ద	ణ్ధ	ణ్ప	ణ్ఫ	ణ్బ	ణ్భ	--	ణ్శ	ణ్ష	ణ్స	ణ్హ	ణ్క్ష
+	+	త్త	+	*	త్ప	త్ఫ	*	+	--	త్శ	త్ష	త్స	*	త్క్ష
+	+	+	ద్ద	ద్ధ	*	*	ద్బ	ద్భ	--	*	--	--	*	ద్క్ష
న్థ	+	న్త	న్ద	న్ధ	న్ప	న్ఫ	న్బ	న్భ	న్ఱ	న్శ	న్ష	న్స	న్హ	న్క్ష
ప్థ	+	ప్త	+	*	ప్ప	ప్ఫ	*	+	--	ప్శ	ప్ష	ప్స	*	*
+	+	+	*	*	*	*	*	*	--	ఫ్శ	--	ఫ్స	*	*
+	+	+	బ్ద	బ్ధ	*	*	బ్బ	బ్భ	--	==	--	--	బ్హ	*
+	+	+	*	*	మ్ప	మ్ఫ	మ్బ	మ్భ	--	==	--	--	*	*
ర్థ	ర్ణ	ర్త	ర్ద	ర్ధ	ర్ప	ర్ఫ	ర్బ	ర్భ	--	ర్శ	ర్ష	ర్స	ర్హ	ర్క్ష
+	+	+	ఱ్ద	*	ఱ్ప	*	ఱ్బ	*	ఱ్ఱ	ఱ్శ	ఱ్ష	ఱ్స	ఱ్హ	*
ల్థ	ల్ణ	ల్త	ల్ద	ల్ధ	ల్ప	ల్ఫ	ల్బ	ల్భ	ల్ఱ	ల్శ	ల్ష	ల్స	ల్హ	ల్క్ష
+	+	+	*	*	*	*	*	*	--	వ్శ	-	*	*	==
+	ష్ణ	+	*	*	ష్ప	ష్ఫ	*	*	--	ష్శ	ష్ష	ష్స	*	--
+	+	స్త	*	*	స్ప	స్ఫ	*	*	--	==	--	స్స	*	*
+	క్ష్ణ	+	*	*	*	*	*	*	--	==	--	*	*	*

అక్క	ఖ్యాతి	చోటు	తుంట	నెత్తి	బొట్టు	రీతి	వైల
ఆమె	ఖిన్న	చౌడు	తూడు	నేను	బోడి	రుచి	శంక
ఇది	గడ్డి	జంట	తెచ్చు	నొప్పి	భట్టు	రూక	శాత
ఈమె	గాడి	జాణ	తెలు	నోటు	భార్య	రెప్ప	శిరా
ఉట్టి	గింజ	జింక	తొట్ల	పంట	భుక్తి	రేకు	శుద్ధి
ఊరు	గీటు	జీకి	తోలు	పాచి	భూతి	రోలు	శూల
ఋషి	గుంజ	జీబు	దండ	పిండి	భృతి	లట్టు	శ్రేణి
ఎండ	గూడు	జుబ్బ	దారి	పీట	భ్రమ	లెక్క	శోభ
ఏటు	గెట్టి	జూరి	దిక్కు	పుంజు	మంత్రి	లొమ్మ	షష్టి
ఐదు	గేలి	జెట్టి	దీటు	పూజ	మామ	లోత	సందు
ఒట్టు	గొడ్డు	జేజే	దుత్త	పెండ్లి	మిల్లి	లక్ష్మి	సాక్షి
ఓగు	గోచి	టక్కు	దూడ	పేను	మీను	లాంతి	సిగ్గు
ఔర	గౌళి	టెంకి	దృష్టి	పైరు	ముక్కు	లిబ్బి	సీత
అంచ	ఘంట	డబ్బు	దెబ్బ	పోకి	మెలి	లుబ్ధు	సూరి
కన్ను	ఘృష్టి	డాలు	దేవి	ప్రోళి	మేడ	లూటి	సెట్టి
కాలు	చర్మ	డిందు	దొడ్డి	ప్రాతి	మైల	లెస్స	సేవ
కిటి	చలి	డోలి	దోమ	బంగి	మొంగ	లొంగు	సొంటి
కీర్తి	చాప	డెక్క	ధణి	బాగు	మోటు	లోభి	సోది
కుక్క	చిక్క	డేగ	ధాటి	బిడ్డ	యష్టి	వంకి	హస్త
కూడు	చీమ	ఢక్క	ధూళి	బీర	యాగి	వాలు	హాయి
కైపు	చుక్క	ఢిల్లి	నక్క	బుట్ట	యుక్తి	విందు	హుండి
కొంగు	చూపు	తల	నాడు	బూజు	యోగి	వీణ	హెచ్చు
కోక	చెట్టు	తాడు	నిండ	బెండు	రచ్చ	వృద్ధి	హొన్ను
కౌను	చేను	తిత్తి	నీతి	బేసి	రాగి	వెండి	క్షమ
ఖర	చొప్పు	తీపు	నుగ్గు	బేట	రిమ్మ	వేట	క్షౌతు

మూడు అక్షరముల నామములు.

అప్పము	యీతడు	ఋతువు	ఐక్యము	ఔరౌర	కిసరు
ఆకులు	ఉడుము	ఎంగలి	ఒక్కండు	కట్నము	కీసీడ
ఇసురు	ఊర్వశి	ఏకము	ఓర్వరి	కానుక	కుంచము

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
చైత్రము	తొండము	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	తోరము	[illegible]	[illegible]	[illegible]
చోరుడు	దండము	పినస	[illegible]	వికృతి
చాకము	దానము	పుంజము	[illegible]	[illegible]
ఛత్రము	దినము	పూజ్యము	[illegible]	[illegible]
ఛేదించె	దీనుడు	పెదవి	మృత్యువు	వెదురు
జగము	దుగ్గాణి	పేలాలు	మెతుకు	వేడిమి
జాతర	దూషణ	పైకము	మేనత్త	వైద్యుడు
జిగురు	దృఢము	పొంగలి	మైనము	శత్రువు
జీతము	దేవర	పోలిక	మొగిలి	శాపము
జొత్తెను	దైవము	పౌత్రుడు	మోసము	శిశువు
జాదము	దొరవు	ఫలము	యజము	శుకుడు
జేజేలు	దోరము	బజారు	యాగము	శూరుడు
జోగొట్టు	ధనము	బాడిగ	యుగము	శేషుడు
టంకము	ధ్యానము	బికారి	యూధము	శైత్యము
టాటోలు	ధీరుడు	బీగము	యోగ్యుడు	శోకము
టెంకాయ	ధూపము	బురద	రసిక	శౌర్యము
డవర	ధేనువు	బూడిద	పరంము	సంకటి
డగ్గర	ధైర్యము	బెజ్జము	రాకాసి	సాతాని
డాపల	ధోరణి	బేరము	రుద్రుడు	[illegible]
డిగియు	నగరు	బైరాగి	రూపము	సీసము
డెబ్బది	నాలుక	బొబ్బర	[illegible]	సుఖము
తపము	నిజము	బోగుణి	[illegible]	[illegible]
తాకట్టు	[illegible]	భద్రము	రోషము	సెలవు
[illegible]	[illegible]	భాగ్యము	[illegible]	[illegible]
[illegible]	నృత్యము	[illegible]	లంపట	సైన్యము
[illegible]	[illegible]	[illegible]	లాయము	సొగసు
[illegible]	[illegible]	భూతము	లింగము	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	సౌఖ్యము
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

హారము హుళక్కి హేయము క్షయము క్షుద్రుడు క్షేమము
హితము హెచ్చించు హోమము క్షామము క్షీణము

నాలుగక్షరముల నామములు

అపరంజి	గెలిపించె	తేటమాట	పూలబంతి	ముంగురు
ఆటకాడు	గోంటుపోక	తోరణము	పేరుమాళ్లు	మూపుర
ఇంగితము	గోలకొండ	దవనము	పేరంటము	మృదంగ
ఈతకాడు	ఘాతకుడు	ధనియాలు	పైగస్తీలు	మెల్లచూపు
ఉదరము	చందనము	దారుణము	పొరబాటు	మొనగా
ఊడిగము	చామరము	దిద్దుపాటు	పోరాటము	మోహరీ
ఋణస్థుడు	చిగురాకు	దీపనము	పౌరుషము	యమునా
ఎగతాళి	చీపేటు	దుంగలము	ఫయిసలా	యాలకు
ఏకాంతము	చుక్కబొట్టు	దూషణము	బట్టువాడు	యువరా
ఐశ్వర్యము	చూరుకొమ్మ	దృష్టాంతము	బావిలీలు	యోజనం
ఒక్కప్రొద్దు	చెంగలువ	దెప్పరము	బిడారము	యౌవనం
ఓటికుండ	చేమగడ్డ	దేవళము	బీరకాయ	రసికుడు
ఔషధము	జగడము	దొంగసొమ్ము	బువ్వబంతి	రాగిచెం
కట్లదండ	జాగారము	దోరణము	బూరకొమ్ము	రుబ్బురోలు
కాంచనము	జున్నుపాలు	ధారాళము	బృహస్పతి	రేజీకటి
కిరీటము	జెట్టిపోతు	ధూమకేతు	బెండకాయ	రోదనము
కీలుకత్తి	జోగురాలు	నంగనాచి	బేరగాడు	రౌహిణేయ
కుందనము	ఝంకారము	నారదుడు	బొంగరము	లక్షణము
కూలివాడు	ఝాముప్రొద్దు	నిమ్మకాయ	బోనకత్తె	లావణ్యము
కైలాసము	డగ్గుత్తిక	నీరుపటు	భండారము	లికుచము
కొండెగాడు	డాంభికుడు	నూపురము	భాగహారి	లేఖనము
కోడెదూడ	తలకట్టు	నెల్లిచెట్టు	భీకరము	లొట్టకన్ను
కౌపీనము	తామసము	నేరుపరి	భువనము	లోతక్కువ
ఖర్జూరము	తింతిపోతు	నైవేద్యము	భూతదయ	లౌకికము
గజిబిజి	తీవరము	పంచితము	భోజనము	వందనము
గిరగిర	తుంపరలు	పాడియావు	మంగలము	వాచాలుడు
గుమ్మలాట	తూకమాను	పిసరెల్లి	మానికము	విచిత్రము
గోనివాడు	తెల్లవారి	పుచ్చతీగె	మిరియము	వీట్కాలుత

పెద్ద బాలశిక్ష.

వెచ్చకాడు	శిశిరము	షణ్ముఖుడు	సుందరము	సౌభాగ్యము
వేదాంతము	శునకము	శంకరము	సెనగలు	హజారము
వైశాఖము	శూలపాణి	సాత్వికుండు	సేవకుడు	హుటాహుటి
శకటము	శృంగారము	సిద్ధాంతము	సొగటాలు	హెచ్చరిక
శాశ్వతము	శోధనము	సీమంతిని	సోమయాజి	హేళనము

నీతివాక్యములు.

అవ[illegible]పము మేలు	ఔనని మనమెంచు	నయము తప్పవద్దు
అరయ ధనము పాలు	ఔనను భువిమించు	నడత మంచిపద్దు
ఆశ లెస్స గెలువు	కల్లమాట వినకు	పాపబుద్ధి లచు
ఆజ్ఞయందు నిలువు	కన్నచోట జనకు	పాము చెలిమి జేయకు
ఇంపు మాటలాడు	గట్టిమాట నడుము	బాసలాడ బోకు
ఇచ్చకర్త వను	గర్వమంత విడువు	బాలు జాడ రాదు
ఈవి జెరచనోపు	చెప్పుకొనకు మెచ్చి	మనసి వినుట యొప్పు
ఈసు వానిగూడు	చెప్ప కేగు లచ్చి	మతితి విథమి తప్పు
ఉన్నచోట నుండు	చొచ్చి పీగ రాదు	యశుల నింద జేయకు
ఉత్తమాట వింపు	చోరవ లేమి కాదు	యాచ్ఞ భంగ పరచు
ఊరగల సనుము	జాగరూకుడగుము	రణమున మాయ బడక
ఊనిపలగనుము	జాల్మి జనకతగుము	రిపుల జేత జెడక
ఎగ్గుపలచవద్దు	జౌరకోరు [illegible] సోము	లాఘవము గూర్చు
ఎప్పుడు విందుముద్దు	జౌకుపదను కంము	లోభమును ముగదీర్చు
ఏరపథ్యమందు	టక్కు లేమి జేయకు	వచనమొకటి పలుకు
ఏకరీతినొందు	టక్కు వాని డాయకు	వాదు కెప్పుడు నలుకు
ఐనవారి జేరు	డబ్బు లెస్స గెలువు	శిక్షవంక తొలగు
ఐదుగుడులగోరు	డంభమొప్పన [illegible]వు	శిఖి యనంగ మెలగు
ఒరుల కార్యమాను	తెలిసి సెరు దెబ్బ	సఖుల కీడ బాప్రు
ఒప్పు త్రాలు బూను	తపము బోక పట్టు	సాటివారి మెప్పు
ఓటు మాట సిమ్ము	దబ్బరాడ వలదు	హాని పసికి డుప్పు
ఒప్పు మించిన దవ్వు	దయను విడువ దేవు	హాస్య మప్పుడు విడుపు

ప్రాస వాక్యములు,

దేవ దేవ రమ్ము	గూకలేని వాసి	ఎక్కు వైన బుద్ధి
కావుమయ్య మమ్ము	పోక జలి లేక	పెక్కు నాక [illegible]

పెద్దబాలశిక్ష.

బాగుగాదునచ్చు
బిగుదానవచ్చు
పాడుగునడతబూను
ఇడుముగడచిపోను
స్వామిపాదసేవ
క్షేమమందత్రోవ
నొచ్చిధనములందు
ఇచ్చియశమునొందు
మంచివిద్యచదువు
మంచిబుద్ధులొదవు
రాచవానివిందు
మాచకంమపొందు
రాజులేనియూళ్లు
ప్రజలేనిగుళ్లు
రాజుకొలువుతోటి
రాజుగిన్నెసాటి
కట్టులేనినోరు
కట్టతెగినయేరు
ఒట్టివానిమాట
గట్టినీళ్లమూట
కొంటెశిరులనీటు
కుంటివానిదాటు

ఇడనిలోభిప్రేత
పుడమినతడుమ్రోత
అడుసుద్రొక్కనేల
అడుగుగడగనేల
గుణములెన్నియున్న
తృణముపేదలన్న
నీతిలేనివాడు
కోతికంటెబేడు
సతినిబొందిమెలగు
సుతులబొందిచెలగు
చనువులేనిమొద్దు
కదలలేనియెద్దు
మొదటయింటగెలువు
పిదపరచ్చగెలువు
పెద్దలందుభక్తి
ముసుగుల్క్కశక్తి
ధనముకెన్నవారు
వినయమెపుడుగోరు
గొప్పవానిపట్టు
ఒప్పువేల్పుగట్టు
ఇంపువేల్పుకొలువు
సొంపుసిరులసలువు

అబ్బలేనిబిడ్డ
మబ్బులేని [illegible]డ
ప్రియ[illegible]లే [illegible]
నయముగానిమందు
వరవుల[illegible]నెల
పరువుకెచ్చుబరు
వారిలేనియిల్లు
నారిలేనివిల్లు
తులువతోటిచెలి
చిలుకకాటు.కలి
వేల్పుమీదభక్తి
సల్పులెన్నముక్తి
కవితలేనినోళ్లు
చవియులేనికూళ్లు
బాసలాడువాడు
కాసుచేయలేడు
విహితమెపుడుజేం
అహితమెపుడుబాం
నీతివాక్యమాల
నీతితోడబాల
చదువుకొనుముదీని
చదువుమెచ్చుగాని

సద్బుద్ధిశబ్దములు.

అంకెతప్పవేయవద్దు
అడ్డమాటచెప్పవద్దు
అన్నమాటతప్పవద్దు
అప్పుచేయవద్దు
అపకారముచేసినవారికి నుపకారము చేయవలెను
ఆడితప్పపోక

ఆకలిగొన్నవానికన్నము పెట్టవలెను
ఆడినమాటతప్పరాదు
ఆశకొట్టవగ్గు
ఋణశేషము శత్రుశేష ముంచరాదు
ఒకరిమీదచాడీలు చెప్పరావ
ఓర్చలేనిపనుము విడువవలెన
కష్టపడ్డవానికి సుఖముకద్దు

కల్లలైనబొంకవద్దు
కీడుకోరవద్దు
కీర్తిపొందగోరు
కృతిచేతకీర్తినొందు
కొంటెచేష్టమాను
కొండెముచెప్పువానితో పగచేసుకొనరాదు
కోటివరహాలువచ్చినాహీనునికొలువరాదు
గర్వపడవద్దు
గురుభక్తిచాలావుంచు
గురువుచెప్పినమాటనమ్మవలెను
చదువుకొనెడుకాలమువ్యర్థపుచ్చరాదు
చనువుమీదతలంపువుంచవలెను
చాడిచెప్పరాదు
చింతనచేయనివిద్యపనికిరాదు
చెడుగుణమువిడిచిపెట్టు
చెడుపనిచేయవలదు
చెడ్డచోటువిడువు
చెప్పిలేదనవలదు
చేతిపనినిల్పవలదు
చోకగాకొను
జనులునిందింపతగినపనిచేయవలదు
జీవహింసచేయవలదు
తడిబట్టకట్టరాదు
తనకుచదువుచాలావచ్చునని గర్వపడరాదు
తనకుపగవాడయిననుకీడుతలచరాదు
తనకోపమేతన్నుచంపును
తనగుట్టుబయటవేయరాదు

తనమరుగుజొచ్చినవానినిరక్షింపవలెను
తనయూరివారితో పగచేయరాదు
తన్నుతానుపొగడుకొనరాదు
తప్పుసత్యముచేయరాదు
తల్లిదండ్రులనుకష్టపెట్టరాదు
తల్లిదండ్రిమాటవిను
తంటమాటచెప్పవలదు
ధర్మమాచికొనగోరు
దేవునినిందించవలదు
దొంగతోస్నేహముచేయరాదు
దొంగసొమ్ముకొనవలదు
ధర్మచింతమానవలదు
నమ్మినవారినిచెరుపరాదు
పగవాడువచ్చిశరణుజొచ్చినకాపాడవలెను
పంక్తిభేదముచేయరాదు
పచ్చికాయగిల్లవద్దు
పదిమందీవద్దనినపనిచేయరాదు
పరనిందసేయరాదు
పరులసొమ్ముకోరవలదు
పాపముసేయవలదు
పెద్దలమాటలువినవలెను
పేదలమీదదయయుంచవలెను
ప్రజ్ఞమాటచెప్పుకొనవద్దు
ప్రభుదయనమ్మిగర్వపడరాదు
మాయసేయబోకు
మంచిగుణమువిడువవద్దు
మంచిచోటుజేరు
మంచిపాత్రుతాగు
మంగుకు తగ్గపథ్యముసేయవలెను

యతినిందచేయవలదు
యోగ్యతతెలిసిస్నేహముచేయవలెను
రాజద్రోహముచేయరాదు
రుచియనిచాలాతినవలదు
రోగిమీదదూరవలదు
లేమివచ్చెననివిచారపడరాదు
లోతుచూడనీళ్ళబోవలదు
విద్యయెంతవచ్చినను చాలుననిచెప్ప
రాదు
విద్యచెప్పినవారిని మరవవలదు
వింతమాటవినగోరు

వేళకుతగట్టు నడుచుకొనవలెను
వ్రాయచదువ నేర్చినవాడుసుఖ
(ధు
శుచిగానుండగోరు
సత్యముతప్పరాదు
సభలో నవ్వరాదు
సభలోసిగ్గుపడరాదు
సంపదయున్నదనిగర్వించరాదు
సాధ్యముకానిపనికిపూనరాదు
స్వామియందుభక్తియుంచు
స్నేహముగలచోటఅప్పుతియ్యరా
హింసచేయబూనుకొనవలదు(ద

ఆరుస్వరములకుమించని యూఢివాచకవిశేషశబ్దములు,

పురుషవాచకశబ్దములు	వానివేళావికార్థములు	ప్రయోగించెడు అర్థము
హరిశ్చంద్రుడు	ఇక్ష్వాకువంశపురాజు	సత్యముపలికేవాడు
ధర్మరాజు	పాండురాజుయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రుడు.	ధర్మాత్ముడు
కర్ణుడు	ధర్మరాజునిసహోదరుడు	అతిబలశాలి
కంసుడు	ఉగ్రసేనునికుమారుడు	అతిదుర్మార్గుడు
మన్మథుడు	కృష్ణునికుమారుడు	మంచిరూపముగల
కుబేరుడు	ఉత్తరదిక్పతి	అతిధనశాలి (వాడు
బృహస్పతి	దేవగురువు	మిక్కిలిబుద్ధిమంతుడు
బలిచక్రవర్తి	మహాబలవంతుడు	మహాదాత
అర్జునుడు	ధర్మరాజునిసహోదరుడు	యుద్ధరంగమునందపజయములే:
మారీచుడు.	రావణునిస్నేహితుడగురాక్షసుడు.	మోసగాడు (వాడు
ఇంద్రజిత్తు	రావణునికుమారుడు	అతితంత్రగాడు
వానరుడు	కోతి	చెడ్డపనిచేసేవాడు
కుంభకర్ణుడు	రావణునిసహోదరుడు	నిద్రముచ్చు
రావణుడు	పులస్త్యబ్రహ్మకుమారుడగు రాక్షసుడు	అతిసమర్థుడు
జాంబవంతుడు	బ్రహ్మదేవునికుమారుడు	అతివయోవంతుడు

శనైశ్చరుడు	నవగ్రహములలో నేడవగ్రహము	అదృష్టహీనుడు
శుక్రాచార్యుడు	నవగ్రహములలో నారవగ్రహము	ఏకాక్షి
బ్రహ్మదేవుడు	సృష్టికర్త	అతిస్వతంత్రుడు
యమధర్మరాజు-దక్షిణదిక్కధిపతి		అతిభయంకరుడు
విఘ్నేశ్వరుడు-గణపతి-యీశ్వరుని కుమారుడు		బొజ్జకడుపు గలవాడు
అనాధ	ప్రభువు లేనివాడు	వ్యర్థుడు
యుగంధరుడు	ప్రతాపరుద్రుని మంత్రి	అతియుక్తిశాలి
కాలాంతకుడు	యముడు	మహాసమర్థుడు
చిత్రగుప్తుడు	యముని వద్ద గణికుడు	మిక్కిలి వ్రాతకాడు
శకుని	దుర్యోధనుని మేనమామ	మోసగాడు
సైంధవుడు	దుర్యోధనుని బావమరిది	కార్యహాని చేయువాడు
ధృతరాష్ట్రుడు	దుర్యోధనుని తండ్రి	పుట్టంధుడు
వైదికి	వేదము చదివినవాడు	లౌకికము తెలియనివాడు
ఏలేశ్వరఉపాధ్యాయుడు	ఆంధ్రదేశమున ప్రసిద్ధపండితుడు	స్వతంత్రశక్తిగలవాడు
ఆతతాయి	చంపుటయే స్వభావముగలవాడు	పోకిరి
అగ్నిహోత్రుడు	పరిశుద్ధుడు	సర్వభక్షకుడు

స్త్రీవాచకశబ్దములు.

చిత్రాంగి	రాజరాజనరేంద్రుని సతి	అతిదుర్మార్గురాలు
ఊర్వశి	ఇంద్రసభలో పాటపాడు అప్సరస్త్రీ.	సుబుద్ధిగలిగినది
రంభ	యింద్రసభలో నాట్యమాడు అప్సరస్త్రీ.	అతిరూపవతి
విధవ	పెనిమిటిలేనిది	వ్యర్థురాలు
జ్యేష్ఠాదేవి-పెద్దమ్మ-విష్ణుదేవుని పెద్దభార్య.		అదృష్టహీనురాలు
మండోదరి	రావణుని భార్య	గంభీరరూపముగల స్త్రీ
సత్యభామ	కృష్ణుని భార్య	మిక్కిలి యందకత్తె
శూర్పణఖ	రావణుని సహోదరురాలు	దుర్మార్గురాలు
మిత్రవింద	కృష్ణుని భార్య	మిక్కిలి యుక్తిగల
సరస్వతి	బ్రహ్మదేవుని భార్య	మిక్కిలి చదవరి
నంగనాచి	కాంచీమండలమందున్న యొకయాడది-అతిచాతుర్యముగ	
మందర	కైకేయి యొక్క దాసి	తంత్రముగల స్త్రీ
తాటకి	ఒక రాక్షసస్త్రీ	దుర్మార్గురాలు

[illegible]	[illegible]	అతి[illegible]
శేషాహి	ఆదిశేషుడు సేసర్పము	మిక్కిలి సమర్థుడు
కామధేనువు	సముద్రమథనము చేత కలిగినదియును గొప్ప సమస్తమునిచ్చే	
పక్షిరాజు	గరుత్మంతుడు	అనామధేయుడు
కుక్క	శునకము	వదరుపోతు
నక్క	జంబుకము	తంత్రముగలవాడు
పులి	వ్యాఘ్రము	అతిధైర్యశాలి
పిల్లి	మార్జాలము	పాలుముచ్చు
దోమ	మశకము	అల్పుడు
పశువు	చతుష్పాదజంతువు	తెలివిలేనివాడు
గాడిద	గార్దభము	మడ్డిజంతువు
సింహము	మృగరాజు	అతిశూరుడు
ఎనుబోతు	మహిషము	మడ్డివాడు
కరటకదమనకులు	పంచతంత్రగ్రంథమున ప్రసిద్ధంబగు నక్కలు.	అతితంత్రముగల మనుష్యులు

అచేతనార్థక శబ్దములు

రత్నము	మణి	మిక్కిలి యోగ్యుడు
వజ్రము	నవరత్నములలో నొకటి	మిక్కిలి యోగ్యమైనది
ముత్యము	నవరత్నములలో నొకటి	మిక్కిలి యోగ్యుడు
సీసము	పంచలోహములలో నొకటి	పిచ్చివాడు
[illegible]	[illegible]	మహాధూర్తుడు
చట్రాయి	మిక్కిలి కఠినముగల గొప్పబండ	పని చేయని పండి[illegible]
గాండీవము	అర్జునుని ధనుస్సు	నేర నేర్పు లేనివాడు
అపరంజి	చొక్కపు బంగారు	మిక్కిలి సమర్థుడు
నిమ్మకాయ	[illegible]చపలము	వెర్రివాడు
వత్సనాభి	విషభేదము	అతిదుర్మార్గుడు
విషము	జీవులను చంపే వస్తువు	అతిదుర్మార్గమయినది
సంకెల	శృంఖలము	బంధకము

స్వర్గము	పుణ్యాత్ములు వసించెడు స్థలము	సుఖప్రదేశము
నరకము	పాపిజనులు వసించెడు స్థలము	అసహ్యము
సముద్రము	సాగరము	నెరవేరలేనిపని
గుజులూరు	ఒక గ్రామవిశేషము	స్వార్థుడు
	మృత్తిక	సర్వాభావము.

ఆయుస్స్వరములకు మించనిమాటలు.

అన్నదానము చేసేవారికి ఉపద్రవము చేయడము.- చెరువులు తెగగొట్టడము. బిడ్డలకు చదువు నేర్పకపోవడము - ఇవి ద్రోహకార్యములు అని తెలిసికొనవలెను.

అపరిమితముగా నవ్వరాదు.

అప్రయోజకులు పదిమంది పుట్టుటకంటె ప్రయోజకుడు ఒకడేచాలును.

అసాధారణమయిన ప్రజ్ఞ గలవాడు సుఖపడును.

ఆదాయమునకు తగిన సెలవు చేయవలెను.

ఉపనయనము చేసినవారును - మంత్రమును ఉపదేశించినవారును - భయమును పోగొట్టి కాపాడినవారును - విద్య నేర్పినవారును - తల్లిదండ్రులతో సమానులు అని యెంచవలెను.

ఒకరికి ఉపకారము చేయవలెను.

ఒకరు చేసిన ఉపకారము మరువవద్దు.

కమలములు నీటిలోనుంచి బయటికి వచ్చినపుడు ఎండకు వాడినట్లు తమతమ స్థానము తప్పితే తమమిత్రులె శత్రులవుదురు.

చదువు నేర్చుకొను సమయములో సిగ్గుపడరాదు.

తనవారియందు మొగమాట ముంచవలెను.

తన యాజ్ఞను అతిక్రమించిన బంటును విడువవలెను.

తనకు యెంత ఆపద వచ్చినను అబద్ధము చెప్పరాదు.

దురహంకారము మానవలెను.

దుష్టులకు ఉపకారము చేయబోతే కీడు వచ్చును.

దొంగతనము చేయరాదు.

నిండా బలముగల శత్రువులను ఉపాయముచేత జయింపవలెను.

నిండు ప్రవాహములో ఈదరాదు.

వరుసగా [illegible]

పక్షులలో కాకి నీచము - మృగములలో గాడిదె నీచము - సన్యాసులలో కోపముగలవాడు నీచుడు - ఒకరిని యెప్పుడును దూషించువాడు అంటరికంటె నీచుడు.

పాముకు విషముకోరలయందుండును - ఈగకు విషము తలయందుండును తేలునకు విషము కొండియందుండును - దుర్జనునకు నిలువెల్లను విషమేయగును.

సముద్రము మీద వర్షము కురియుడము - ఆకలిలేనివానికి భోజనముపెట్టడము - కలిగినవానికి దానము చేయుడము వ్యర్థము.

పిలువని పేరంటమునకు పోరాదు.

పెద్దల ఆశీర్వచనము వ్యర్థముకాదు

పేదలను అవమానించరాదు.

బంధువులను విడవరాదు.

బలవంతునితో విరోధము చేయరాదు.

బుద్ధిమంతులతో సహవాసము చేయవలెను.

భాగ్యముచేత బంధువులను తృణీకరించరాదు.

భాగ్యము పోయెడి సమయములో ఏనుగు మ్రింగిన వెలగపండులోని గుజ్జువలె మాయముగా పోవును.

భాగ్యము వచ్చెడిసమయములో టెంకాయలోకి నీళ్లు వచ్చినట్లు తనకు తానే వచ్చును.

మూర్ఖుడు తనయింట్లోమాత్రమే పూజింపబడును - ధనికుడు తనగ్రామములోనే పూజింపబడును - రాజు తన రాజ్యములోమాత్రము పూజింపబడును - విద్వాంసుడు సకల దేశములందును పూజింపబడును

యోగ్యత చక్కగా విచారించి అధికారమివ్వడము - వాడిన చేనలమీద వానకురియుడము - ఆకలి కొన్నవానికి అన్నము పెట్టడము - పేదవానికి దానము చేయుడము సార్థకము.

శరీరబలముకంటె నీతి యెక్కువ.

దృష్టాంత వాక్యములు.

౧. బిడ్డలకు చిన్నతనమునందు నేర్పినవిద్య లెస్సగా బుద్ధియందుపట్టును - వెనుక నేర్పినవిద్య లెస్సగా పట్టదు. రంగు నూతన వస్త్రమునందు బట్టినట్లు పాతవస్త్రమున పట్టదుగదా.

న్నను విద్యవచ్చినవాడే మేలు - హంసయున్ను కొంగయున్ను రూపమొకటిగానున్నను నీళ్లతో గలసిన పాలు వేరుపరచుహంస మేలుగదా.

౩. విద్యగలవానికి రూపము లేకయుండినను మెప్పుగలదు - విద్యలేనివానికి రూపముండినను వానివలె మెప్పులేదు - సువాసనగల కురువేరు రూపము లేకయున్నను మెచ్చబడును - సువాసనలేని మోదుగపువ్వు రూపము గలిగియున్నను దానివలె మెచ్చబడదుగదా.

౪. వివేకముగలవాడు దరిద్రుడయినను సభాపూజ్యుడౌను - వివేకములేనివాడు భాగ్యవంతుడయినను వానివలె సభాపూజ్యుడు కానేరడు. తెలివిగల కన్నులు సొమ్ములు లేకున్నను వాసికెక్కుటయును - తెలివిలేని చేతులు సొమ్ములు గలిగియున్నను వాటివలె వాసికెక్కనేరవుగదా.

౫. మంచివాని సహవాసము మంచిగుణము దెచ్చును చెడువాని సహవాసము చెడుగుణము దెచ్చును వాననీళ్లు రేగటినేలబడి మంచినీళ్లవును - చవిటినేలబడి యుప్పునీళ్లవునుగదా.

౬. ఎల్లప్పుడు ప్రియవచనము జెప్పేవానికి మర్యాదగలుగును :- కఠినవచనము జెప్పేవానికి అవమానము గలుగును - ఎప్పుడు ప్రియముగా పలికే చిలుకను పాలుపండ్లు పెట్టి పెంచుదురు - కఠినముగా పలికే కాకిని రాళ్లతో గొట్టి తరుముదురుగదా.

౭. బలవంతుడు పైకొనిరాగా వంగినవానికి మేలుగలదు యెదిరించినవానికి చేటుగలదు యేటివరదకు వంగియున్న ప్రబ్బలిగెలు మేలుపొందును యెదటనిలిచియున్న వృక్షములు చేటుబొందునుగదా.

౮. గొప్పవంశమునందు బుట్టినా గుణములేనివాని నెవరున్ను దగ్గర తీసుకొనరు హీనవంశమునందు బుట్టినా గుణముగలవాని నందరున్ను దగ్గర తీసుకొందురు వాసనలేని చెరుకపువ్వులొకరికిని యోగ్యములు కావు వాసనగల గన్నేరుపువ్వు లందరికిన్ని యోగ్యము లౌనుగదా.

౯. ఉపకారము మంచివానికి నొకమారు చేసినట్టయినను పలుమారు ఫలము బొందవచ్చును చెడువానికి నొకమారుదప్ప నాకొంచమైనా ఫలము బొందరాదు అటిచెట్టు వకదినము విత్తునాటి నీళ్లుబోసినవానికి నెల్లప్పుడు ఫలము నిచ్చును పొకచెట్టు వకదినము నందు నీళ్లుబోయనివానికి కొంచమైనా ఫలము నీయదుగదా.

౧౦. దానము యోగ్యులయందు ప్రకాశించును అయోగ్యులయందు ప్రకాశించదు. వానచినుకులు ముత్యపుచిప్పలో బడినా ముత్యములుగా నగుపడును

ఇసుకలోబడెనేని రూపమేయగుపడదుగదా,

౧౧ మానవంతుడు తనకెంత ప్రయాసవచ్చినా గొప్పపని కోరునుగాని చిన్నపని గోరడు సింహము మెండాకలిచేత డస్సియున్నా యేనుగు మాంసమును కోరునేగాని పూరి మేయదుగదా,

౧౨, మానహీనుడు చిన్నపని సంపాదించి నిండా సంతోషించును దానిచేత వాని ప్రయాస తీరదు శునకము దుర్గంధమయిన యెముక సంపాదించి నిండా సంతోషించును దానిచేత దాని యాకలి తీరదుగదా

౧౩, భాగ్యవంతుడు తనవద్దనున్న ధనము పేదలకిచ్చి దరిద్రుడయినా కీర్తి హెచ్చియుండునుగాని తగ్గియుండదు సానబెట్టిన మాణిక్యము యెత్తు తగ్గినా వెల హెచ్చియుండునుగాని తగ్గియుండదుగదా,

౧౪ దుష్టుడు భాగ్యవంతుడయినా వానివద్ద చేరినవానికి దుఃఖము వచ్చును గాని సుఖము రానేరదు మాణిక్యము బెట్టుకొనియున్న పాము వద్ద చేరినవానికి ప్రాణాపద వచ్చునుగాని మాణిక్యము రానేరదుగదా.

౧౫, సంపద పొందుచుండగా మంచివాడణకువగానుండును దుష్టుడు మిట్టిపడును వృక్షము ఫలకాలమునందణిగియుండును యేరు వర్షాకాలమున మిన్నంటియుండునుగదా,

౧౬, ఘనమైనవాడల్పుని చేరగా వాని ఘనము చెడును అల్పుడు ఘనమైనవాని చేరగా ఘనత వచ్చును రాతికంబము తెప్ప చేరి నీళ్లమీద దేలును దాకము తెప్పము చేరి తలమీద నెక్కునుగదా

౧౬, ధనముగలవాని చెంత నందరున్ను చేరుదురు ధనములేనివాని చెంత నెవ్వరున్ను చేరరు నీళ్లునిండియున్న చెరువులో నన్ని జంతువులున్ను చేరును యెండిన చెరువులో నొకజంతువున్ను చేరదుగదా.

౧౭, వివేకముగలవాడు దూరమునుండి పరుల గుణములు దెలుసుకొనును వివేకము లేనివాడు సమీపమునుండియు దెలుసుకొనజాలడు తుమ్మెదలు దూరమునను ండి తామరపుష్పముల వాసన దెలుసుకొనుచున్నవి కప్పసమీపమునుండియు దెలుసుకొనజాలదుగదా.

౧౮, గొప్పమనిషి తానొక కార్యమునందు జొచ్చి యందరికి మేటిగానుండును అటుగాని పత్రమునందు తానున్నచోటునుండి క్రిందకుండును చెట్టున పూచిన పుష్పములందు తేనెమీదనెక్కును అటుగాని పత్రము నక్కొమ్మక్రింద రాలిపోవునుగదా

తనకుచేటుదెచ్చి పరుల పాలగునట్లు అడవిలోనిగాలుకెచ్చి స్థాన కేశవాటి జంపితాను జనులపాలగుచున్నదిగదా

౨౧ రూపముచక్కగానున్నందున మంచివాడని, వంకరగానున్నందున చెడువాడనిన్ని తెలుసుకొనరాదు కార్యముచే దెలుసుకొనవలయును చక్కగానున్న బాణము చెడుకార్యము చేయుచున్నది వంకరగానున్న వీణె మంచికార్యము చేయుచున్నదిగదా.

౨౨. గృహస్థుని సహాయము చేసినొకపని కావలసినప్పుడు వానిలో కొంచెముగా సహవాసము చేయవలయును నిండా సహవాసము చేయరాదు తాంబూలము వేసికొనునప్పుడు సున్నము కొంచెముగా తీసుకొందురుగాని నిండా తీసుకొనరుగదా.

౨౩, ఉపకారము సత్పురుషునకు చేయవలెను చెడుపురుషునకు చేయరాదు ఆవునకు కసువు వేసినా పాలిచ్చును పామునకు పాలుపోసినా కరచివిషము పెట్టును.

౨౪, తాను నేర్చినవిద్య శిష్యులకు నుపయోగము చేయుటచేత తరగదు పరిశుద్ధమయి యుండును లేనిపక్షమున మరుగుచిపోవును చెలమనీళ్లు వల్లినందున పరిశుద్ధమయి యుండును లేనిపక్షమున చెడిపోవునుగదా,

ద్వంద్వవాక్యములు.

౧, లక్ష్మీనివాసస్థానములు। సత్యవంతులయందును సలక్షణమయిన గృహములయందు రాజులయందు వీరులయందు జయధ్వజములయందు ఏనుగులయందు గుఱ్ఱములయందు గోవులయందు ఛత్రచామరములయందు తామరపువ్వులయందు పంటభూములయందు పూదోటలయందు స్వయంవరములయందు రత్నములయందు దీపంబులయందు అద్దంబులు మొదలయిన మంగళవస్తువులయందు లక్ష్మీవాసంబు చేయును,

౨, అలక్ష్మీవాసస్థానంబులు। అసత్యవంతులయందును పాతివ్రత్యంబు లేని స్త్రీలయందు కాలిదుమ్ములయందు పొరకదుమ్ములయందు మేకలకాలిదుమ్ములయందు మయూరిసీడయందును మంచపునీడయందును అతినిద్రగలవానియందు తాండ్రచెట్టునందు రావిచెట్టునందు దీపపునీడయందు దురాచారిముఖంబునందు పీనుగపొగయందు అలక్ష్మీవాసంబు చేయును,

3, సంపగణములు। సంపదగలవానికి కీర్తిగలుగును గొప్పతనము వచ్చు,

ను ఏపనిజేసినదగియుండును యేమాటజెప్పియుచెల్లించుకొనుచుఃఘనమైనప నిత్యంబమువలెదోచుచువకష్టముచూడనివారుమిత్రులవలెజూతురుతనవారిలో నెక్కువగానుండును శత్రులుమిత్రులకుదురుతలచినపనిచేగూడునుమిక్కిలిసామర్థ్యముగలుగుచు, సత్రములు చావళ్లు మొదలగున ధర్మములు సిద్ధించును వస్త్రవాహనములుమొదలయినభోగములుగలుగుచు.

౪, దారిద్ర్యములు - దరిద్రునితల్లి తప్పుచెప్పును, భార్య మునులత్య్య పెట్టును, నోటవచ్చు మాటలన్నియు విపరీతముగా దోచును. తీరనిదుఃఖము ననుభవించును- సభలోకిబోవ సంకోచపడును- భాగ్యవంతుని యెదుటనిలువభయపడును- శౌర్యము సన్నమగును- ఇంటికివచ్చిన చుట్టములు యమదూతలెం నగుబడుదురు- పెత్తనము దక్కదు- ఎవరితో నేమి చెప్పికొనినను మారుత్తరము బుట్టదు- అందరు నపహాసింతురు.

౫ పుణ్యములు - దేవునియందు భక్తిగలుగుట మనస్సుచేసిన పుణ్యము- దేవునినామమునుచ్చరించుట నోరుచేసిన పుణ్యము- దేవుని పూజించుట చేతులుచేసినపుణ్యము - దేవాలయమునకు బోవుట కాళ్లుచేసినపుణ్యము- దేవునిజూచుట కన్నులుచేసినపుణ్యము - దేవునికథలు వినుట చెవులుచేసినపుణ్యము - దేవునికివందనముజేయుటశిరస్సుచేసినపుణ్యము.

౬, పాపములు - పరులకు కీడుదలచుటమనస్సుజేసిన పాపము- పరులను పౌరుషవాక్యములు పలుకుటనోరుచేసినపాపము - పరధనమునపహరించుటచేతులుచేసినపాపము పరులశ్రమమునెంచనివానివద్దికి దిరుగుట కాళ్లు చేసినపాపము - పరనిందవినుట చెవులుచేసినపాపము - ప్రీతిలేని యన్నము గుడుచుట నాలుకచేసినపాపము - పరస్త్రీనాలింగనము జేయుట దేహము జేసిన పాపము-

౭. చేయవలసినపనులు- పితృవాక్యపరిపాలనచేత శ్రీరాముడు కీర్తి వహించెను- మాతృవాక్యపరిపాలనచేత గరుడుండు యశముబొందెను- సత్యవ్రతముచేత భీష్ముండు పొగడొందెను - సత్యవాక్యము చేత హరిశ్చంద్రుడు ఖ్యాతిబొందెను- దానముచేత బలిచక్రవర్తి నుతికెక్కెను ఓర్పుచేత ధర్మరాజు గొప్పబడెను- పెద్దలుతలపెట్టినపని నెరవేర్చుట చేత భగీరథుండు ప్రఖ్యాతిగాంచెను - కావున నీపనులు పురుషులకు నావశ్యకంబులు-

౮, చేయరానిపనులు- జూదమాడి నలచక్రవర్తి దుఃఖపడెను పర

స్త్రీమోహముచేత రావణుండు నశించెను- తమ్మునివగచేత వాలి మృతిబొందెను- దుష్టకృత్యముచేత పరీక్షిన్మహారాజు క్షయించెను - వంచనచేత నీల్వలందు రూపడంగెను - పరద్రవ్యాశచేత దుర్యోధనుండు కీడునొందెను - అహంకారముచేత హిరణ్యకశిపుడు హానిజెందెను- కావున నీపనులు పురుషునకు నవశ్యములు గావు.

౯. అమృతము - దేవతలకు స్వర్గమందును- చకోరములకు చంద్రునియందును- చాతకములకు మేఘమునందును- బ్రాహ్మణులకు విద్యయందును- రాజులకు యుద్ధమందును- కవులకు వాక్యమందును- భర్తలకు భగవంతునియందును - రోగులకు ఔషధమందును- స్త్రీలకు అధరమునందును - అమృతముండును-

౧౦ విషము- చోరులకు చేతులయందును - స్త్రీలకు స్తనములయందును- కొండెగానికి నాలుకయందును - కాముకునికి కన్నులయందును - పాముకు పల్లులయందును- తేలుకు కొండెమునందును- ఈగకు తలయందును విషముండును-

౧౧, ఒకప్పుడును గుణమును విడువనివి - బంగారుపుటము బెట్టియు వన్నెమారదు- గంధపుచెక్క యరిగియు వాసనవిడువదు- శంఖము భస్మమయ్యును తెలుపుమారదు - పాలుకాగి యిరిగియు రుచివిడువదు - మాణిక్యము సానలోనలిగియు కాంతివిడువదు - దాత యెంతలేమిడివచ్చియు దాతృత్వము విడువడు- వీరుడు శత్రువులచే నరకబడియు పరాక్రమము విడువడు- మంచివాడెంత ప్రయాసమునొందియు మర్యాదదప్పడు-

౧౨. ఒకప్పుడును దోషమును విడువనివి- వేపచెట్టుకు తేనెబోసి పెంచియు చేదుమానదు- పామునకు పాలుబోసియు విషముబోదు - గాడిదె కెంత చక్కబెట్టియు ముట్టికాలు విడువదు - కుక్కతోక బద్దవేసికట్టియు చక్కగారాదు- గుడ్డికంటికి కుంచెడు కాటుక బెట్టియు కనుపించదు, ఉల్లిగడ్డకు పన్నీరుబోసియు కంపుమానదు మడ్డివాని కెంత జెప్పియు తెలివిరాదు-

౧౩, చచ్చియు బ్రతికియున్నవారు- పరోపకారముగా గుంటలు బావులు చెరువులు మొదలయిన జలాధారములు గలుగజేసినవాడును- తోటలు తోపులు మొదలయిన వనములు జేసినవాడును - గుళ్లు గోపురములు సత్రములు చావళ్లు గట్టించినవాడును- అగ్రహారము మొదలగు శాశ్వతధర్మములు చేసినవాడును - నీతిదప్పని రాజును యుద్ధరంగమునందు వెనుక

డీయనివాడును- గొప్పవిద్య నేర్చినవాడును కృషియొనర్చిన వాడును కృతియందిన వాడును- సత్పుత్రుని గన్నవాడును- వీరుచచ్చియు బ్రతియున్నవారు-

౧౪, బ్రతికియు జచ్చినవారు. ఎడతెగని దారిద్ర్యము ననుభవించువాడును- తీరనిరోగముగలవాడును- ఎల్లప్పుడు నిల్లంట్ర మున్నవాడును- స్త్రీభాగ్యముచే జీవించువాడును- రాజసభలో భంగపడినవాడును- భారవహనముచేత జీవనము చేయువాడును- తీరనిదుఃఖము ననుభవించువాడును- ఆపదానికివెఱచువాడును- అర్థులకునుపకారము చేయనివాడును- రహస్యమనిన నప్పుడు దెప్పువాడును - వీరు జీవించియు మృతిబొందినవారు.

౧౫, సమయమునందు నుపకరించునవి- వయస్సునబుట్టిన పుత్రుడును కాలమునందు బెట్టినపయిరును- నాణ్యముగల వానియొద్దనుంచిన ధనమును బాల్యమునందు నభ్యసించిన విద్యయును- సత్పురుషులసఖ్యమును- మంచివానికి జేసిన యుపకారమును- సమయమునందు నుపకరించును-

౧౬, సమయమునందు నుపకరింపనవి- ముదిమిని బుట్టిన పుత్రుడును అకాలమందు బెట్టినపయిరును దబ్బరగానియొద్దనుంచిన ధనమును- పుస్తకమునందున్నవిద్యయును- కపటముగలవాని సఖ్యమును- చెడువానికి జేసిన యుపకారమును- దేశాంతరమునందున్న పుత్రునిసంపదయును- అప్పిచ్చిన యర్థమును సమయమునందు నుపకరింపవు,

౧౭, ఒకటిగలిగి ప్రకాశించునవి- సూర్యుడుగలపగలును- చంద్రుడుగలరాత్రియును- వర్షముగలభూమియును - గుణవతియగు భార్యగల పురుషుడును- రాజుగలరాజ్యమును- వేగముగల గుఱ్ఱమును- బలముగలశత్రుసైన్యమును- శ్రుతిగల రాగమును కాపులుగలయూరును- వివేకముగల తపస్సును- వాసనగల పుష్పమును- చదువుగలబుద్ధియును- సత్యముగల వాక్యమును ప్రకాశించును-

౧౮, ఒకటిలేక ప్రకాశింపనివి- మాధుర్యములేని సాహిత్యమును- బిడ్డలులేనియిండ్లును - పెద్దలులేని యూరును - గుఱ్ఱములేనిదళమును- గుణములేని స్త్రీలును - భక్తిలేనిపూజయును - వాసనలేని పుష్పమును - చదువులేని రూపమును ఆయుధములేనిబంటును- మంత్రిలేని సభయును - కప్పులేని దంతములును- కొప్పులేనిస్త్రీలును - ప్రీతిలేని విందును - మంచిమాటలులేని స్నేహమును- ప్రకాశింపవు.

౧౯. ఒకగుణముచేత మఱియొకగుణము గలుగునవి.— అధికారముచేత సామర్థ్యమును-వస్త్రాభరణాదులచేత సౌందర్యమును-సంపదచేత ఖ్యాతియును-దాతృత్వముచేత కీర్తియును-వినయముచేత గొప్పతనమును-వైరాగ్యముచేత జ్ఞానమును-భక్తిచేత భగవదనుగ్రహమును-ప్రియవాక్యములచేత లోకవశ్యతయును-సుగుణముచేత ధనమును-సిద్ధముగవచ్చును.

౨౦. ఒకదోషముచేత మఱియొకదోషముగలుగునవి.— కామముచేత నాశనమును క్రోధముచేత జీవహింసయును-లోభముచేత దొంగతనమును-వంచనచేత అసత్యమును-గర్వముచేత భంగమును అజ్ఞానముచేత అవివేకమును-దుష్టత్వముచేత శత్రుత్వమును-సాహసముచేత ప్రాణభయమును-గర్వముచేత నపజయమును-వ్యసనముచేత అపాయమును-చెడుపనిచేత అపకీర్తియును-సిద్ధముగవచ్చును.

౨౧. వ్యాధిబుట్టింపనివి.— పరిశుద్ధమయిన భోజనమును-భోజనము మితముగ జేయుటయును స్నానపానములయందు క్రమము తప్పకుండుటయును-కాలమునందు మలమూత్రముల విసర్జనమును దినమునందు రెండుమార్లు భోజనమును కాలమునందు నిద్రయును. ఎడమప్రక్కగా శయనించుటయును-రోగమును బుట్టింపవు.

౨౨. వ్యాధిబుట్టించునవి.— మితిదప్పిన భోజనమును-మనోదుఃఖమును అధికసంచారమును జలమలవిరోధమును-భోజనముచేసి స్నానముచేయుటయును కాలమునందు నిద్రచేయకపోవుటయును క్రొత్తనీళ్లు త్రాగుటయును-మలమూత్రములనాపుటయును అమితముగ స్త్రీసంభోగము చేయుటయును-రాత్రికాలమున మేలుకొనియుండుటయును-ఎండలో తిరుగుటయును-పాసినపదార్థముల భక్షించుటయును-అపథ్యభక్షణమును-రోగమును బుట్టించును.

౨౩. దేవతలు.— కన్నతండ్రియును-పోషించినవాడును-విద్యనేర్పినవాడును, మంత్రము నుపదేశించినవాడును, ఆపత్కాలమునందు రక్షించినవాడును, దారిద్ర్యమును బోగొట్టినవాడును, భయమును బోగొట్టినవాడును, కడుపునిచ్చినవాడును జ్ఞానమును బోధించినవాడును-జ్యేష్ఠభ్రాతయును-రాజును-పరమేశ్వరభక్తుడును-వీరలు దేవునివలె నెంచబడుదురు.

౨౪. రాక్షసులు.—రాజాజ్ఞమీరినవాఁడును - జవేజులేకఅప్పుదీసినవాఁడును- సఖులమాటవినకకోపించువాఁడును-సభకునెదిరించినవాఁడును- ః రసమ్ముగపరిహాసముచేయువాఁడును-ప్రభువునకునణఁగనిసేవకుఁడును - పురుషనకునణఁగని యాఁడుదియును-తనంతటివాఁడులేదనిగర్వించినవాఁడును - తల్లిదండ్రులనుకష్టపఱచువాఁడును - ఆఁడుదానిమాటవినికలహించువాఁడును - చేసినయుపకారముమఱచువాఁడును- వీరల్లురాక్షసులతోసమానులు.

౨౫. మంచియున్నచోటచెడుదియు ఉండును.—తామరలున్నకొలనులోగోర్పుట్టుండును- కోయిలలున్నవనములోగూబలుండును- రత్నములున్నగనిలోరాళ్లుండును- శ్రీగంధపుచెట్లున్నయడవిలో ముండ్లచెట్లుండును పువ్వులున్నయంగడిలోకిట్టెలుండును- చిలుకలున్నచెట్టులోకాకులుండును భాగ్యవంతులున్నచోటదరిద్రులుందురు - విద్వాంసులున్నసభలో మూఢులుందురు.

నీతికథలు.

౧. ఒకగ్రామములోఒకబ్రాహ్మణుఁడుగలఁడు - ఆయనకుఒకకుమారుఁడుగలఁడు - అతఁడాకుమారునివెంటఁబెట్టుకొనికాశికిపోవుచుండఁగా త్రోవలోఆచిన్నవాఁడు అయ్యాపులివచ్చెననిఎగతాళికేఁకలువేసెను - అప్పుడుతండ్రితిరిగిచూచెను అక్కడపులిలేదు ; తరువాతకొంతదూరముపోఁగ నిజముగాఁపులివచ్చెను. అప్పుడున్నుఅతఁడుఓనాయనా- పులివచ్చెనఅనిఅఱచెను- తండ్రిఅతనిమాటలు చెవినిబెట్టకమునుపటివలెనే ఊరకఅఱచుచున్నాఁడని యెంచుకొని తిరిగిచూడకపోయెను. కాబట్టిఒకసారిఅబద్ధముచెప్పితే మఱియొకసారివానిమాటలెవరునునమ్మరు.

౨. ఒకఊరిలోవెంకయ్యసుబ్బయ్య అనేఇద్దరుచిన్నవాండ్రుగలరు - ఒకనాఁడువారుఒకతోటకుపోయి అక్కడమామిడిచెట్టుపండ్లుచూచి కోయుదమనిపోఁగా ఆచెట్టుచుట్టుముండ్లకంపవేసియుండెను - గనుకఆముండ్లకంపకుభయపడి పండ్లుకోసికొనకనే ఇంటికిపోయిరి ; తర్వాతమఱియొక చిన్నవాఁడువచ్చి ఆపండ్లుజూచిచెట్టుచుట్టుపాతియున్న ముండ్లపొదకుభయం

పొందక - మందెబెచ్చి త్రోవచేసికొని చెట్టెక్కి పండ్లుకోసికొని భక్షించె ను నధైర్యముగలవారికి నన్నికార్యములు జేకూడివచ్చును.

౩. కంచిలో నొకవిద్వాంసుడుగలడు - ఆయనకు నలుగురుకుమాళ్లు ట్టిరి- అందులో పెద్దకుమారునకే తనకుగలిగిన ఆస్తియావత్తునిచ్చెను కడమ ముగ్గురుకొడుకులు కష్టపడి గావిద్యనేర్చిరి తరువాత పెద్దకుమారుడు కొన్ని దినములలో తనధనమంతయు వెచ్చపెట్టి బీదవాడాయెను- కడమ ముగ్గురును దమ పాండిత్యమువలన నెంతోధనము సంపాదించుకొని సుఖపడిరి - కనుక విద్య నేర్చినవారు సుఖపడుదురు-

౪- ఒకరాజునకు నొక కుమారుడు పుట్టెను- వానికి నారాజు చౌదరియ పేరుపెట్టెను- వాడు పండ్రెండేండ్లవాడు కాగానే వానిని రాజు చదువవేసెను- వాడు పాధ్యాయుని మాటవినియు బుద్ధితో పఠించుచు చక్కగా చదువుకొనెను- గనుక పంతులు చెప్పినమాటలు వినువానికి మంచిపేరు వచ్చును.

౫ ఒక సాధువొకనాడు తనయూరినుంచి మరియొక యూరికి పోవు చుండగా- దారిలో నొకచోట చెట్లు అగ్నితో తగులుకొని పొదలోనుండి బయట రాలేక వ్యసనపడెడి పామును జూచి - దీనిని గాపాడవలెనని యెంచి యొక కర్ర నొక పొడుగుకర్ర దానిపొదలో వేయగా నంపాము యాకర్ర చివరలో దూరె ను సాధువు దానిని దీసి బయట విడిచెను. అప్పుడాపాము వాడు జేసిన మేలు దల చక వానింగఱచెను కాబట్టి యెప్పుడు దుష్టునకు మేలుజేయరాదు.

౬. ఒకశెట్టికి యిద్దరుకొడుకులుగలరు అందులో నొకనిపేరు సిద్ధడు- నొకనిపేరు రంగడు- వారిద్దరు నొకనాడు మామిడితోటకుబోయిరి - అ ప్పుడు రంగడు సిద్ధునిజూచి ఓరీ యీమామిడిచెట్టున మంచిపండ్లున్నవి కో యుదమా యనెను- సిద్ధుడు మనల తోటవాడుజూచిన గొట్టునని యుత్తరము చెప్పెను- రంగడు వాని మాటలు వినక నా చెట్టెక్కి పండ్లుగోయుచునుండెను, ఇంతలో నాతోటవాడు వచ్చి రంగని పట్టుకొనెను - గనుక మంచివారు చెప్పే హితబుద్ధి వినకపోతే చెరుపువచ్చును.

౭. ఒకవాడొక చిన్నపామును దెచ్చి పాలుబోసి పెంచుచువచ్చెను - అది కొన్నిరోజులకు గొప్పదాయెను, ఒకనాడువాడు పామును ముద్దుబెట్టుకొన వలయునని యాపామునెత్తి ముద్దుబెట్టుకొనెను , అప్పుడాపాము వానింగఱ చెను దానివలన అతడు శ్రమనొందెను, కావున దుష్టునిరక్షించినవానికి హానివచ్చును.

౮-ఒకగాడిదె ముసలితనమువల్లను మెండుగా బనిజేయుటవల్లను మి

కిరాతిబలము డిగియుండినందున - దనమీద నమ్మిక బయనృతో దప బడి పడుటు పోసంగగా - నది చూచి బాకలప్పలేని హెద్దై వాని గొట్టి వారించె న, అంత వాగాడె బహు దినములు నెనరుతో జేసినసే. యు నొక వాని వా క్యము గుర్తు తప్పిపము ను సమయము [illegible] గనుక ననరుగల సేవకులు [illegible] హీనత న గురించి వారి క్రోధము టము కిపిలి యుద్యానము.

౮ - గాడిదె తనకు గొప్ప [illegible] తోకలేని తోకతో దనయునొకటి తో మర యొక చెప్పి కొని విచారపడగా - నొక నెలకు వారిం జూచి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అని [illegible].

౯ - ఒక వాడు దయిన నొకమేక లా [illegible] ప్రవేశ - దన [illegible] వచ్చు [illegible] [illegible] [illegible] యు తన [illegible] వెళ్లిన [illegible] తన [illegible] నొక [illegible] గొంతు [illegible] తెల్లిసి [illegible] - [illegible] మోసమును [illegible] - నీవ [illegible] గనుక మోసకారులెంత దొంగవేషమును పూనినను కొన్నాళ్లకు తెలియబడుదురు.

౧౦. ఒక కుక్క యొక మేకకు కొంత గోధుమలు తానప్పిచ్చినట్లు దానిమీదను వ్యాజ్యము చేసి, తానిచ్చినట్లు [illegible] సాక్షులు చెప్పుడు [illegible] - [illegible] వ్యాజ్య [illegible] నా [illegible] - కాబట్టి [illegible] వ్యాజ్యము తప్ప [illegible] గనుక [illegible].

౧౧. ఒక గుంటనక్క కొందరు మనుష్యులు చేసెడు [illegible] బొమ్మలలోనుండు [illegible] యొక బొమ్మను జూచి [illegible] - యిది జమ గాని [illegible] ప్రతిమ [illegible] జ్ఞానము లేక [illegible] టమెంతయు గౌరవతగానున్నదనెను, గనుక సౌందర్యము [illegible] గలవారు [illegible]

ము ను బుద్ధిపూర్తి గలయుచు లేక యుంటున్నారు- కావున నొకవస్తువును పైటప్రకాశము వేసమాత్రమున దానిమనసరమైనదని నిశ్చయింపగూడదు.

౧౩. ఒకబలిసినసృష్ణనక్కగొల్లమునందు మేయుచుండ దానింజూచి యొకమిక్కిలిబక్కచిక్కినకుందేలు బచ్చియనాడి - ఈగొఱ్ఱెయొక్క గల మెకము జూడనపిల్లిలేని, దేహశాయము రాబూమునను, నేను ప్రతిం మృగమునంటె పెద్దదిగానుండెదనని చెప్పె- యూపిల్లి బర్విగొం తవస్త్రము వాట్టిచ్చిడన్నగా; గానబుద్ధిహీనులెప్పుడు తాముశ్లాఘనీయులని యు - [illegible] గానుండెననువారుతమకంటె [illegible] నవారని యెంచెదరు. గనుక తమశక్తినిమించినకార్యములకు పూనికేసితప్పక చేయుదురు.

౧౪, ఒకగాడిదె కాలిలో ముల్లునాటినందున నది దానింతీయుటకు ఒకవైద్యునిపిలిచి [illegible] తో చెప్పగా - నదితనకట్టవాడు [illegible] నకమయి [illegible] - దాటి సేసితననెత్తుకల్లు [illegible] గాడిదవానిచె [illegible] చెవిమీదయొకకాలితోదన్నెను, అదెబ్బతో వైద్యుడు [illegible]. కావున చెరుపుచేసినవారు చెరుపే కలుగునని న్యాయముగ్రహించవలెను.

ఇంగ్లీషు	తెనుగు	సంఖ్యావాచకము.	ఇంగ్లీషు	తెనుగు	సంఖ్యావాచకము.
1	౧	ఒకటి	11	౧౧	పదునొకండు
2	౨	రెండు	12	౧౨	పండ్రెండు
3	౩	మూడు	13	౧౩	పదుమూడు
4	౪	నాలుగు	14	౧౪	పదునాలుగు
5	౫	అయిదు	15	౧౫	పదునైదు-పదునేను
6	౬	ఆరు	16	౧౬	పదునాఱు
7	౭	ఏడు	17	౧౭	పదునేడు
8	౮	ఎనిమిది	18	౧౮	పదునెనిమిది
9	౯	తొమ్మిది	19	౧౯	పందొమ్మిది
10	౧౦	పది	20	౨౦	ఇరువది

21	౨౧	ఇరువదియొకటి
22	౨౨	ఇరువది రెండు
23	౨౩	ఇరువదిమూడు
24	౨౪	ఇరువది నాలుగు
25	౨౫	ఇరువదియయిదు
26	౨౬	ఇరువదియాఱు
27	౨౭	ఇరువదియేడు
28	౨౮	ఇరువదియెనిమిది
29	౨౯	ఇరువదితొమ్మిది
30	౩౦	ముప్పది
31	౩౧	ముప్పదియొకటి
32	౩౨	ముప్పది రెండు
33	౩౩	ముప్పదిమూడు
34	౩౪	ముప్పది నాలుగు
35	౩౫	ముప్పదియయిదు
36	౩౬	ముప్పదియాఱు
37	౩౭	ముప్పదియేడు
38	౩౮	ముప్పదియెనిమిది
39	౩౯	ముప్పదితొమ్మిది
40	౪౦	నలువది
41	౪౧	నలువదియొకటి
42	౪౨	నలువది రెండు
43	౪౩	నలువదిమూడు
44	౪౪	నలువదినాలుగు
45	౪౫	నలువదియైదు
46	౪౬	నలువదియాఱు
47	౪౭	నలువదియేడు
48	౪౮	నలువదియెనిమిది
49	౪౯	నలువదితొమ్మిది
50	౫౦	ఏబది
51	౫౧	ఏబదియొకటి
52	౫౨	ఏబది రెండు
53	౫౩	ఏబదిమూడు
54	౫౪	ఏబదినాలుగు
55	౫౫	ఏబదియైదు
56	౫౬	ఏబదియాఱు
57	౫౭	ఏబదియేడు
58	౫౮	ఏబదియెనిమిది
59	౫౯	ఏబదితొమ్మిది
60	౬౦	అఱువది
61	౬౧	అఱువదియొకటి
62	౬౨	అఱువది రెండు
63	౬౩	అఱువదిమూడు
64	౬౪	అఱువది నాలుగు
65	౬౫	అఱువదియైదు
66	౬౬	అఱువదియాఱు
67	౬౭	అఱువదియేడు
68	౬౮	అఱువదియెనిమిది
69	౬౯	అఱువదితొమ్మిది
70	౭౦	డెబ్బది
71	౭౧	డెబ్బదియొకటి
72	౭౨	డెబ్బది రెండు
73	౭౩	డెబ్బదిమూడు
74	౭౪	డెబ్బదినాలుగు
75	౭౫	డెబ్బదియైదు
76	౭౬	డెబ్బదియాఱు
77	౭౭	డెబ్బదియేడు
78	౭౮	డెబ్బదియెనిమిది
79	౭౯	డెబ్బదితొమ్మిది
80	౮౦	ఎనుబది

81	౮౧	ఎనుబదియొకటి	100	౧౦౦	నూఱు
82	౮౨	ఎనుబదిరెండు	110	౧౧౦	నూటపది
83	౮౩	ఎనుబదిమూడు	120	౧౨౦	నూటయిరువది
84	౮౪	ఎనుబదినాలుగు	130	౧౩౦	నూటముప్పది
85	౮౫	ఎనుబదియైదు	140	౧౪౦	నూటనలుబది
86	౮౬	ఎనుబదియాఱు	150	౧౫౦	నూటయేబది
87	౮౭	ఎనుబదియేడు	160	౧౬౦	నూటఅఱువది
88	౮౮	ఎనుబదియెనిమిది	170	౧౭౦	నూటడెబ్బది
89	౮౯	ఎనుబదితొమ్మిది	180	౧౮౦	నూటయెనుబది
90	౯౦	తొంబది	190	౧౯౦	నూటతొంబది
91	౯౧	తొంబదియొకటి	200	౨౦౦	ఇన్నూఱు
92	౯౨	తొంబదిరెండు	300	౩౦౦	మున్నూఱు
93	౯౩	తొంబదిమూడు	400	౪౦౦	నన్నూఱు
94	౯౪	తొంబదినాలుగు	500	౫౦౦	ఏన్నూఱు
95	౯౫	తొంబదియైదు	600	౬౦౦	ఆర్నూఱు
96	౯౬	తొంబదియాఱు	700	౭౦౦	ఏళ్నూఱు
97	౯౭	తొంబదియేడు	800	౮౦౦	ఎనమన్నూఱు
98	౯౮	తొంబదియెనిమిది	900	౯౦౦	తొంబన్నూఱు
99	౯౯	తొంబదితొమ్మిది	1000	౧౦౦౦	వేయి

ఒంట్లు. ౧ ౨ ౩ ౪ ౫ ౬ ౭ ౮ ౯ (౦) ౧౦.

ఈయొంట్లక్రిందిగానిపొళ్లవ్రాతలగాని యొకటిమొదలు ముప్పదియయిదువరకు నీయొంట్లుగానిబిందువులుగా నుంచవచ్చును, వీనికిపేరుస్థానసంజ్ఞలౌను - అదియేలాగంటే ఒకయొంటి ఏకస్థానమనియును- దానిక్రిందనొకబిందువునుగాని నొకయొంటినిగానియుంచునప్పుడు దశస్థానమనియును, రెండుబిందువులుగా, రెండుయొంట్లునుగాని యుంచునప్పుడు శతస్థానమనియును, మూడుబిందువులుగాని మూడుయొంట్లనుగాని యుంచునప్పుడు సహస్రస్థానమనియును, ఈలాగు బిందువులుగా యొంట్లనుగాని యొకటొకటిగాపెంచుచుండ, క్రమముగా దశసహస్రము, లక్ష, దశలక్ష, కోటి, దశకోటి, శతకోటి, అర్బుదము, న్యర్బుదము, ఖర్వము, మహాఖర్వము, పద్మము, మహాపద్మము, క్షోణి, మహాక్షోణి, శంఖము, మహాశంఖము, క్షితి, మహాక్షితి, క్షోభ, మహాక్షోభము, నిధి, మహానిధి, పరతము, పరార్థము, అనంతము, సాగరము, అవ్యయము, అచింత్యము, అమేయము, భూరి, మహాభూరి, అనగా ముప్పదియయిదుస్థానసంజ్ఞలౌచున్నవి.

౧	ఏకస్థానము	[illegible]
౧౦	దశస్థానము	[illegible]
౧౦౦	శతస్థానము	[illegible]
౧౦౦౦	సహస్రస్థానము	[illegible]
౧౦౦౦౦	దశసహస్రము	[illegible]
౧౦౦౦౦౦	లక్షస్థానము	[illegible]
౧౦౦౦౦ ౦౦	దశలక్షము	[illegible]
౧౦౦౦ ౦౦౦౦	కోటిస్థానము	[illegible]
౧౦౦౦౦ ౦౦౦౦	దశకోటి	[illegible]
౧,౦౦౦౦౦౦౦౦౦	శతకోటి	[illegible]

గణితము.

అంశము అనఁగా ఒకటియొక్క భాగము. వానితో గూడిన సంఖ్య సాంశసంఖ్య, అర, పాతిక, మొదలగునవి అంశములు. ఒకటిన్నర, రెండుంబాతిక, మొదలయినవి సాంశసంఖ్యలు ఇవి భిన్నములు అనబడును.

సంఖ్యాభాగముల వివరణము.	అంకె	తెనుఁగు వివరణము.
నాలుగింట ఒక పాలు	|	పాతిక
రెండింట ఒక పాలు	ɥ	అర
నాలుగింట మూడు పాళ్లు	ɥ|	ముప్పాతిక
ఎనిమిదింట ఒక పాలు	౽	పరక
పదునారింట ఒక పాలు	—	వీసము
ముప్పదిరెంట ఒక పాలు	ɥవీ.	వీ. వీసము
అరువదినాల్గింట ఒక పాలు	|కా.	కాని
పదునారింట మూడు పాళ్లు	౾	ముప్వీసము
పదునారింట ఐదు పాళ్లు	|—	పాతికా వీసము
ఎనిమిదింట మూడు పాళ్లు	|౽	పాతికా పరక
పదునారింట ఏడు పాళ్లు	|౾	పాతికా ముప్వీసము
పదునారింట తొమ్మిది పాళ్లు	ɥ—	వీసము
ఎనిమిదింట ఐదు పాళ్లు	ɥ౽	అరా పరక
పదునారింట పదునొకండు	ɥ౾	అరా ముప్వీసము
పదునారింట పదుమూడు పాళ్లు	౾—	ముప్పాతికా వీసము
ఎనిమిదింట ఏడు పాళ్లు	ɥ|౽	ముప్పాతికా పరక
[illegible]	[illegible]	ముప్పాతికా ముప్వీసము

౧	౧	౧	౪	౮	౩౨	౮	౫	౪౦	౧౨	౨	౨౪
౧	౨	౨	౪	౯	౩౬	౮	౬	౪౮	౧౨	౩	౩౬
౧	౩	౩	౪	౧౦	౪౦	౮	౭	౫౬	౧౨	౪	౪౮
౧	౪	౪	౫	౧	౫	౮	౮	౬౪	౧౨	౫	౬౦
౧	౫	౫	౫	౨	౧౦	౮	౯	౭౨	౧౨	౬	౭౨
౧	౬	౬	౫	౩	౧౫	౮	౧౦	౮౦	౧౨	౭	౮౪
౧	౭	౭	౫	౪	౨౦	౯	౧	౯	౧౨	౮	౯౬
౧	౮	౮	౫	౫	౨౫	౯	౨	౧౮	౧౨	౯	౧౦౮
౧	౯	౯	౫	౬	౩౦	౯	౩	౨౭	౧౨	౧౦	౧౨౦
౧	౧౦	౧౦	౫	౭	౩౫	౯	౪	౩౬	౧౩	౧	౧౩
౨	౧	౨	౫	౮	౪౦	౯	౫	౪౫	౧౩	౨	౨౬
౨	౨	౪	౫	౯	౪౫	౯	౬	౫౪	౧౩	౩	౩౯
౨	౩	౬	౫	౧౦	౫౦	౯	౭	౬౩	౧౩	౪	౫౨
౨	౪	౮	౬	౧	౬	౯	౮	౭౨	౧౩	౫	౬౫
౨	౫	౧౦	౬	౨	౧౨	౯	౯	౮౧	౧౩	౬	౭౮
౨	౬	౧౨	౬	౩	౧౮	౯	౧౦	౯౦	౧౩	౭	౯౧
౨	౭	౧౪	౬	౪	౨౪	౧౦	౧	౧౦	౧౩	౮	౧౦౪
౨	౮	౧౬	౬	౫	౩౦	౧౦	౨	౨౦	౧౩	౯	౧౧౭
౨	౯	౧౮	౬	౬	౩౬	౧౦	౩	౩౦	౧౩	౧౦	౧౩౦
౨	౧౦	౨౦	౬	౭	౪౨	౧౦	౪	౪౦	౧౪	౧	౧౪
౩	౧	౩	౬	౮	౪౮	౧౦	౫	౫౦	౧౪	౨	౨౮
౩	౨	౬	౬	౯	౫౪	౧౦	౬	౬౦	౧౪	౩	౪౨
౩	౩	౯	౬	౧౦	౬౦	౧౦	౭	౭౦	౧౪	౪	౫౬
౩	౪	౧౨	౭	౧	౭	౧౦	౮	౮౦	౧౪	౫	౭౦
౩	౫	౧౫	౭	౨	౧౪	౧౦	౯	౯౦	౧౪	౬	౮౪
౩	౬	౧౮	౭	౩	౨౧	౧౦	౧౦	౧౦౦	౧౪	౭	౯౮
౩	౭	౨౧	౭	౪	౨౮	౧౧	౧	౧౧	౧౪	౮	౧౧౨
౩	౮	౨౪	౭	౫	౩౫	౧౧	౨	౨౨	౧౪	౯	౧౨౬
౩	౯	౨౭	౭	౬	౪౨	౧౧	౩	౩౩	౧౪	౧౦	౧౪౦
౩	౧౦	౩౦	౭	౭	౪౯	౧౧	౪	౪౪	౧౫	౧	౧౫
౪	౧	౪	౭	౮	౫౬	౧౧	౫	౫౫	౧౫	౨	౩౦
౪	౨	౮	౭	౯	౬౩	౧౧	౬	౬౬	౧౫	౩	౪౫
౪	౩	౧౨	౭	౧౦	౭౦	౧౧	౭	౭౭	౧౫	౪	౬౦
౪	౪	౧౬	౮	౧	౮	౧౧	౮	౮౮	౧౫	౫	౭౫
౪	౫	౨౦	౮	౨	౧౬	౧౧	౯	౯౯	౧౫	౬	౯౦
౪	౬	౨౪	౮	౩	౨౪	౧౧	౧౦	౧౧౦	౧౫	౭	౧౦౫
౪	౭	౨౮	౮	౪	౩౨	౧౧	౧౧	౧౨౧	౧౫	౮	౧౨౦

౧౫	౯	౧౩౫	౧౭	౨	౩౪	౧౮	౫	౯౦	౧౯	౮	౧౫౨
౧౫	౧౦	౧౫౦	౧౭	౩	౫౧	౧౮	౬	౧౦౮	౧౯	౯	౧౭౧
౧౬	౧	౧౬	౧౭	౪	౬౮	౧౮	౭	౧౨౬	౧౯	౧౦	౧౯౦
౧౬	౨	౩౨	౧౭	౫	౮౫	౧౮	౮	౧౪౪	౨౦	౧	౨౦
౧౬	౩	౪౮	౧౭	౬	౧౦౨	౧౮	౯	౧౬౨	౨౦	౨	౪౦
౧౬	౪	౬౪	౧౭	౭	౧౧౯	౧౮	౧౦	౧౮౦	౨౦	౩	౬౦
౧౬	౫	౮౦	౧౭	౮	౧౩౬	౧౯	౧	౧౯	౨౦	౪	౮౦
౧౬	౬	౯౬	౧౭	౯	౧౫౩	౧౯	౨	౩౮	౨౦	౫	౧౦౦
౧౬	౭	౧౧౨	౧౭	౧౦	౧౭౦	౧౯	౩	౫౭	౨౦	౬	౧౨౦
౧౬	౮	౧౨౮	౧౮	౧	౧౮	౧౯	౪	౭౬	౨౦	౭	౧౪౦
౧౬	౯	౧౪౪	౧౮	౨	౩౬	౧౯	౫	౯౫	౨౦	౮	౧౬౦
౧౬	౧౦	౧౬౦	౧౮	౩	౫౪	౧౯	౬	౧౧౪	౨౦	౯	౧౮౦
౧౭	౧	౧౭	౧౮	౪	౭౨	౧౯	౭	౧౩౩	౨౦	౧౦	౨౦౦

౧	౨	౨	౪	౩	౧౨	౭	౪	౨౮	౧౦	౫	౫౦
౨	౨	౪	౫	౩	౧౫	౮	౪	౩౨	౧౧	౫	౫౫
౩	౨	౬	౬	౩	౧౮	౯	౪	౩౬	౧౨	౫	౬౦
౪	౨	౮	౭	౩	౨౧	౧౦	౪	౪౦	౧౩	౫	౬౫
౫	౨	౧౦	౮	౩	౨౪	౧౧	౪	౪౪	౧౪	౫	౭౦
౬	౨	౧౨	౯	౩	౨౭	౧౨	౪	౪౮	౧౫	౫	౭౫
౭	౨	౧౪	౧౦	౩	౩౦	౧౩	౪	౫౨	౧౬	౫	౮౦
౮	౨	౧౬	౧౧	౩	౩౩	౧౪	౪	౫౬	౧౭	౫	౮౫
౯	౨	౧౮	౧౨	౩	౩౬	౧౫	౪	౬౦	౧౮	౫	౯౦
౧౦	౨	౨౦	౧౩	౩	౩౯	౧౬	౪	౬౪	౧౯	౫	౯౫
౧౧	౨	౨౨	౧౪	౩	౪౨	౧౭	౪	౬౮	౨౦	౫	౧౦౦
౧౨	౨	౨౪	౧౫	౩	౪౫	౧౮	౪	౭౨	౧	౬	౬
౧౩	౨	౨౬	౧౬	౩	౪౮	౧౯	౪	౭౬	౨	౬	౧౨
౧౪	౨	౨౮	౧౭	౩	౫౧	౨౦	౪	౮౦	౩	౬	౧౮
౧౫	౨	౩౦	౧౮	౩	౫౪	౧	౫	౫	౪	౬	౨౪
౧౬	౨	౩౨	౧౯	౩	౫౭	౨	౫	౧౦	౫	౬	౩౦
౧౭	౨	౩౪	౨౦	౩	౬౦	౩	౫	౧౫	౬	౬	౩౬
౧౮	౨	౩౬	౧	౪	౪	౪	౫	౨౦	౭	౬	౪౨
౧౯	౨	౩౮	౨	౪	౮	౫	౫	౨౫	౮	౬	౪౮
౨౦	౨	౪౦	౩	౪	౧౨	౬	౫	౩౦	౯	౬	౫౪
౧	౩	౩	౪	౪	౧౬	౭	౫	౩౫	౧౦	౬	౬౦
౨	౩	౬	౫	౪	౨౦	౮	౫	౪౦	౧౧	౬	౬౬
౩	౩	౯	౬	౪	౨౪	౯	౫	౪౫	౧౨	౬	౭౨

౧౩	౬	౭౮	౧౦	౮	౮౦	౭	౧౦	౭౦	౧౩	౧౪	౧౮౨
౧౪	౬	౮౪	౧౧	౮	౮౮	౮	౧౦	౮౦	౧౩	౧౫	౧౯౫
౧౫	౬	౯౦	౧౨	౮	౯౬	౯	౧౦	౯౦	౧౩	౧౬	౨౦౮
౧౬	౬	౯౬	౧౩	౮	౧౦౪	౧౦	౧౦	౧౦౦	౧౩	౧౭	౨౨౧
౧౭	౬	౧౦౨	౧౪	౮	౧౧౨	౧౧	౧౦	౧౧౦	౧౩	౧౮	౨౩౪
౧౮	౬	౧౦౮	౧౫	౮	౧౨౦	౧౨	౧౦	౧౨౦	౧౩	౧౯	౨౪౭
౧౯	౬	౧౧౪	౧౬	౮	౧౨౮	౧౩	౧౦	౧౩౦	౧౩	౨౦	౨౬౦
౨౦	౬	౧౨౦	౧౭	౮	౧౩౬	౧౪	౧౦	౧౪౦	౧౪	౧౧	౧౫౪
౧	౭	౭	౧౮	౮	౧౪౪	౧౫	౧౦	౧౫౦	౧౪	౧౨	౧౬౮
౨	౭	౧౪	౧౯	౮	౧౫౨	౧౬	౧౦	౧౬౦	౧౪	౧౩	౧౮౨
౩	౭	౨౧	౨౦	౮	౧౬౦	౧౭	౧౦	౧౭౦	౧౪	౧౪	౧౯౬
౪	౭	౨౮	౧	౯	౯	౧౮	౧౦	౧౮౦	౧౪	౧౫	౨౧౦
౫	౭	౩౫	౨	౯	౧౮	౧౯	౧౦	౧౯౦	౧౪	౧౬	౨౨౪
౬	౭	౪౨	౩	౯	౨౭	౨౦	౧౦	౨౦౦	౧౪	౧౭	౨౩౮
౭	౭	౪౯	౪	౯	౩౬	౧౧	౧౧	౧౨౧	౧౪	౧౮	౨౫౨
౮	౭	౫౬	౫	౯	౪౫	౧౧	౧౨	౧౩౨	౧౪	౧౯	౨౬౬
౯	౭	౬౩	౬	౯	౫౪	౧౧	౧౩	౧౪౩	౧౪	౨౦	౨౮౦
౧౦	౭	౭౦	౭	౯	౬౩	౧౧	౧౪	౧౫౪	౧౫	౧౧	౧౬౫
౧౧	౭	౭౭	౮	౯	౭౨	౧౧	౧౫	౧౬౫	౧౫	౧౨	౧౮౦
౧౨	౭	౮౪	౯	౯	౮౧	౧౧	౧౬	౧౭౬	౧౫	౧౩	౧౯౫
౧౩	౭	౯౧	౧౦	౯	౯౦	౧౧	౧౭	౧౮౭	౧౫	౧౪	౨౧౦
౧౪	౭	౯౮	౧౧	౯	౯౯	౧౧	౧౮	౧౯౮	౧౫	౧౫	౨౨౫
౧౫	౭	౧౦౫	౧౨	౯	౧౦౮	౧౧	౧౯	౨౦౯	౧౫	౧౬	౨౪౦
౧౬	౭	౧౧౨	౧౩	౯	౧౧౭	౧౧	౨౦	౨౨౦	౧౫	౧౭	౨౫౫
౧౭	౭	౧౧౯	౧౪	౯	౧౨౬	౧౨	౧౧	౧౩౨	౧౫	౧౮	౨౭౦
౧౮	౭	౧౨౬	౧౫	౯	౧౩౫	౧౨	౧౨	౧౪౪	౧౫	౧౯	౨౮౫
౧౯	౭	౧౩౩	౧౬	౯	౧౪౪	౧౨	౧౩	౧౫౬	౧౫	౨౦	౩౦౦
౨౦	౭	౧౪౦	౧౭	౯	౧౫౩	౧౨	౧౪	౧౬౮	౧౬	౧౧	౧౭౬
౧	౮	౮	౧౮	౯	౧౬౨	౧౨	౧౫	౧౮౦	౧౬	౧౨	౧౯౨
౨	౮	౧౬	౧౯	౯	౧౭౧	౧౨	౧౬	౧౯౨	౧౬	౧౩	౨౦౮
౩	౮	౨౪	౨౦	౯	౧౮౦	౧౨	౧౭	౨౦౪	౧౬	౧౪	౨౨౪
౪	౮	౩౨	౧	౧౦	౧౦	౧౨	౧౮	౨౧౬	౧౬	౧౫	౨౪౦
౫	౮	౪౦	౨	౧౦	౨౦	౧౨	౧౯	౨౨౮	౧౬	౧౬	౨౫౬
౬	౮	౪౮	౩	౧౦	౩౦	౧౨	౨౦	౨౪౦	౧౬	౧౭	౨౭౨
౭	౮	౫౬	౪	౧౦	౪౦	౧౩	౧౧	౧౪౩	౧౬	౧౮	౨౮౮
౮	౮	౬౪	౫	౧౦	౫౦	౧౩	౧౨	౧౫౬	౧౬	౧౯	౩౦౪
౯	౮	౭౨	౬	౧౦	౬౦	౧౩	౧౩	౧౬౯	౧౬	౨౦	౩౨౦

౧౭	౧౧	౧౮౭	౧౮	౧౧	౧౯౮	౧౯	౧౧	౨౦౯	౨౦	౧౧	౨౨౦
౧౭	౧౨	౨౦౪	౧౮	౧౨	౨౧౬	౧౯	౧౨	౨౨౮	౨౦	౧౨	౨౪౦
౧౭	౧౩	౨౨౧	౧౮	౧౩	౨౩౪	౧౯	౧౩	౨౪౭	౨౦	౧౩	౨౬౦
౧౭	౧౪	౨౩౮	౧౮	౧౪	౨౫౨	౧౯	౧౪	౨౬౬	౨౦	౧౪	౨౮౦
౧౭	౧౫	౨౫౫	౧౮	౧౫	౨౭౦	౧౯	౧౫	౨౮౫	౨౦	౧౫	౩౦౦
౧౭	౧౬	౨౭౨	౧౮	౧౬	౨౮౮	౧౯	౧౬	౩౦౪	౨౦	౧౬	౩౨౦
౧౭	౧౭	౨౮౯	౧౮	౧౭	౩౦౬	౧౯	౧౭	౩౨౩	౨౦	౧౭	౩౪౦
౧౭	౧౮	౩౦౬	౧౮	౧౮	౩౨౪	౧౯	౧౮	౩౪౨	౨౦	౧౮	౩౬౦
౧౭	౧౯	౩౨౩	౧౮	౧౯	౩౪౨	౧౯	౧౯	౩౬౧	౨౦	౧౯	౩౮౦
౧౭	౨౦	౩౪౦	౧౮	౨౦	౩౬౦	౧౯	౨౦	౩౮౦	౨౦	౨౦	౪౦౦

ముప్పాతికలు.

౧	¾	¾
౧౦	¾	౭½
౧౦౦	¾	౭౫
౧౦౦౦	¾	౭౫౦
౨	¾	౧½
౨౦	¾	౧౫
౨౦౦	¾	౧౫౦
౨౦౦౦	¾	౧౫౦౦
౩	¾	౨¼
౩౦	¾	౨౨½
౩౦౦	¾	౨౨౫
౩౦౦౦	¾	౨౨౫౦
౪	¾	౩
౪౦	¾	౩౦
౪౦౦	¾	౩౦౦
౪౦౦౦	¾	౩౦౦౦
౫	¾	౩¾
౫౦	¾	౩౭½
౫౦౦	¾	౩౭౫
౫౦౦౦	¾	౩౭౫౦
౬	¾	౪½
౬౦	¾	౪౫
౬౦౦	¾	౪౫౦
౬౦౦౦	¾	౪౫౦౦
౭	¾	౫¼
౭౦	¾	౫౨½
౭౦౦	¾	౫౨౫
౭౦౦౦	¾	౫౨౫౦
౮	¾	౬
౮౦	¾	౬౦
౮౦౦	¾	౬౦౦
౮౦౦౦	¾	౬౦౦౦
౯	¾	౬¾
౯౦	¾	౬౭½
౯౦౦	¾	౬౭౫
౯౦౦౦	¾	౬౭౫౦
౧౦౦౦౦	¾	౭౫౦౦

అర.

౧	½	½
౧౦	½	౫
౧౦౦	½	౫౦
౧౦౦౦	½	౫౦౦
౨	½	౧
౨౦	½	౧౦
౨౦౦	½	౧౦౦
౨౦౦౦	½	౧౦౦౦
౩	½	౧½
౩౦	½	౧౫
౩౦౦	½	౧౫౦
౩౦౦౦	½	౧౫౦౦
౪	½	౨
౪౦	½	౨౦
౪౦౦	½	౨౦౦
౪౦౦౦	½	౨౦౦౦
౫	½	౨½
౫౦	½	౨౫
౫౦౦	½	౨౫౦
౫౦౦౦	½	౨౫౦౦
౬	½	౩
౬౦	½	౩౦
౬౦౦	½	౩౦౦
౬౦౦౦	½	౩౦౦౦
౭	½	౩½
౭౦	½	౩౫
౭౦౦	½	౩౫౦
౭౦౦౦	½	౩౫౦౦
౮	½	౪
౮౦	½	౪౦
౮౦౦	½	౪౦౦
౮౦౦౦	½	౪౦౦౦
౯	½	౪½
౯౦	½	౪౫
౯౦౦	½	౪౫౦
౯౦౦౦	½	౪౫౦౦
౧౦౦౦౦	½	౫౦౦౦

పాతికలు.

౧	¼	
౧౦	¼	౨½
౧౦౦	¼	౨౫
౧౦౦౦	¼	౨౫౦
౨	¼	½
౨౦	¼	౫
౨౦౦	¼	౫౦
౨౦౦౦	¼	౫౦౦
౩	¼	¾
౩౦	¼	౭½
౩౦౦	¼	౭౫
౩౦౦౦	¼	౭౫౦
౪	¼	౧
౪౦	¼	౧౦
౪౦౦	¼	౧౦౦
౪౦౦౦	¼	౧౦౦౦
౫	¼	౧¼
౫౦	¼	౧౨½
౫౦౦	¼	౧౨౫
౫౦౦౦	¼	౧౨౫౦
౬	¼	౧½
౬౦	¼	౧౫
౬౦౦	¼	౧౫౦
౬౦౦౦	¼	౧౫౦౦

౭	౧౼
౭౦	౧౭౼
౭౦౦	౧౭౫
౭౦౦౦	౧౭౫౦
౮	౨
౮౦	౨౦
౮౦౦	౨౦౦
౮౦౦౦	౨౦౦౦
౯	౨౹
౯౦	౨౨౼
౯౦౦	౨౨౫
౯౦౦౦	౨౨౫౦
౧౦౦౦౦	౨౫౦౦

ముప్పాతికలు.

౧	౽	౽
౧౦	౽	౧౾౽
౧౦౦	౽	౧౮౾
౧౦౦౦	౽	౧౮౭౼
౨	౽	౹౽
౨౦	౽	౩౾
౨౦౦	౽	౩౭౼
౨౦౦౦	౽	౩౭౫
౩	౽	౼-
౩౦	౽	౫౼౽
౩౦౦	౽	౫౬౹
౩౦౦౦	౽	౫౬౨౼
౪	౽	౾
౪౦	౽	౭౼
౪౦౦	౽	౭౫
౪౦౦౦	౽	౭౫౦
౫	౽	౾౽
౫౦	౽	౯౹౽
౫౦౦	౽	౯౩౾
౫౦౦౦	౽	౯౩౭౼
౬	౽	౧౽
౬౦	౽	౧౧౹
౬౦౦	౽	౧౧౨౼
౬౦౦౦	౽	౧౧౨౫
౭	౽	౧౹-
౭౦	౽	౧౩౽
౭౦౦	౽	౧౩౧౹
౭౦౦౦	౽	౧౩౧౨౼
౮	౽	౧౼
౮౦	౽	౧౫
౮౦౦	౽	౧౫౦
౮౦౦౦	౽	౧౫౦౦
౯	౽	౧౼౽
౯౦	౽	౧౬౾౽
౯౦౦	౽	౧౬౮౾
౯౦౦౦	౽	౧౬౮౭౼
౧౦౦౦౦	౽	౧౮౭౫

పరకలు.

౧	౽	౽
౧౦	౽	౧౹
౧౦౦	౽	౧౨౼
౧౦౦౦	౽	౧౨౫
౨	౽	౹
౨౦	౽	౨౼
౨౦౦	౽	౨౫
౨౦౦౦	౽	౨౫౦
౩	౽	౹౽
౩౦	౽	౩౾
౩౦౦	౽	౩౭౼
౩౦౦౦	౽	౩౭౫
౪	౽	౼
౪౦	౽	౫
౪౦౦	౽	౫౦
౪౦౦౦	౽	౫౦౦
౫	౽	౼౽
౫౦	౽	౬౹
౫౦౦	౽	౬౨౼
౫౦౦౦	౽	౬౨౫
౬	౽	౾
౬౦	౽	౭౼
౬౦౦	౽	౭౫
౬౦౦౦	౽	౭౫౦
౭	౽	౾౽
౭౦	౽	౮౾
౭౦౦	౽	౮౭౼
౭౦౦౦	౽	౮౭౫
౮	౽	౧
౮౦	౽	౧౦
౮౦౦	౽	౧౦౦
౮౦౦౦	౽	౧౦౦౦
౯	౽	౧౽
౯౦	౽	౧౧౹
౯౦౦	౽	౧౧౨౼
౯౦౦౦	౽	౧౧౨౫
౧౦౦౦౦	౽	౧౨౫౦

వీసములు.

౧	—	—
౧౦	—	౼౽
౧౦౦	—	౬౹
౧౦౦౦	—	౬౨౼
౨	—	౽
౨౦	—	౧౹
౨౦౦	—	౧౨౼
౨౦౦౦	—	౧౨౫
౩	—	౽
౩౦	—	౧౾౽
౩౦౦	—	౧౮౾
౩౦౦౦	—	౧౮౭౼
౪	—	౹
౪౦	—	౨౼
౪౦౦	—	౨౫
౪౦౦౦	—	౨౫౦
౫	—	౹-
౫౦	—	౩౽
౫౦౦	—	౩౧౹
౫౦౦౦	—	౩౧౨౼
౬	—	౹౽
౬౦	—	౩౾
౬౦౦	—	౩౭౼
౬౦౦౦	—	౩౭౫
౭	—	౹౽
౭౦	—	౪౹౽
౭౦౦	—	౪౩౾
౭౦౦౦	—	౪౩౭౼
౮	—	౼
౮౦	—	౫
౮౦౦	—	౫౦
౮౦౦౦	—	౫౦౦
౯	—	౼-
౯౦	—	౫౼౽
౯౦౦	—	౫౬౹
౯౦౦౦	—	౫౬౨౼
౧౦౦౦౦	—	౬౨౫

ముక్కాలువలు.

౧	౾	౾
౧౦	౾	౹౽౼
౧౦౦	౾	౪౼౽
౧౦౦౦	౾	౪౬౾౽
౨	౾	-౼
౨౦	౾	౾౽
౨౦౦	౾	౯౹౽
౨౦౦౦	౾	౯౩౾
౩	౾	౽౹
౩౦	౾	౧౹౽౼
౩౦౦	౾	౧౪-
౩౦౦౦	౾	౧౪౦౼౽
౪	౾	౽
౪౦	౾	౧౾౽
౪౦౦	౾	౧౮౾
౪౦౦౦	౾	౧౮౭౼

౫	ళ	౽-౪
౫౦	ళ	౨|-౪
౫౦౦	ళ	౨౩|౽
౫౦౦౦	ళ	౨౩౪|౽
౬	౪	|౧౪
౬౦	ళ	౨౪-
౬౦౦	ళ	౨౮౽
౬౦౦౦	ళ	౨౮౧|
౭	ళ	|-|
౭౦	ళ	౩|౦౪
౭౦౦	ళ	౩౨౪-
౭౦౦౦	ళ	[illegible]
౮	ళ	|౽
౮౦	ళ	౩ళ
౮౦౦	ళ	౩౭౪
౮౦౦౦	ళ	౩౭౫
౯	ళ	|౽ళ
౯౦	ళ	౪౽ళ
౯౦౦	ళ	౪౨౽
౯౦౦౦	ళ	౪౪౨౧ళ౽
౧౦౦౦౦	ళ	౪౬౮ళ

అరవీసములు.

౧	౪వీ	౪
౧౦	౪	|-
౧౦౦	౪	౩౽
౧౦౦౦	౪	౩౧|
౨	౪	-
౨౦	౪	౪౽
౨౦౦	౪	౬|
౨౦౦౦	౪	౬౨౪
౩	౪	-౪
౩౦	౪	ళ౽
౩౦౦	౪	౯|౽
౩౦౦౦	౪	౯౩౪
౪	౪	౽

౪౦౦	౪	౧౨
౪౦౦౦	౪	౧౨౫
౫	౪	౽౪
౫౦	౪	౧౪-
౫౦౦	౪	౧౫౪౽
౫౦౦౦	౪	౧౫-|
౬	౪	౩
౬౦	౪	౧౪౽
౬౦౦	౪	౧౮౪
౬౦౦౦	౪	౧౮౭౪
౭	౪	౽౪
౭౦	౪	౨౽
౭౦౦	౪	౨౧౪౽
౭౦౦౦	౪	౨౧౮ళ
౮	౪	|
౮౦	౪	౨౪
౮౦౦	౪	౨౧
౮౦౦౦	౪	౨౫౦
౯	౪	|౧౪
౯౦	౪	౨౪-
౯౦౦	౪	౨౮౽
౯౦౦౦	౪	౨౮౧|
౧౦౦౦౦	౪	౩౧౨౪

కానలు.

౧	|క	|
౧౦	|	౽౪
౧౦౦	|	౧౪-
౧౦౦౦	|	౧౫౪౽
౨	|	౪
౨౦	|	|-
౨౦౦	|	౩౽
౨౦౦౦	|	౩౧|
౩	|	ళ
౩౦	|	|౽౪
౩౦౦	|	౪౪౽

౪	|	-
౪౦	|	౪౽
౪౦౦	|	౬|
౪౦౦౦	|	౬౨౪
౫	|	-|
౫౦	|	ళ౦౪
౫౦౦	|	౭ళ-
౫౦౦౦	|	౭౮౽
౬	|	-౪
౬౦	|	ళ
౬౦౦	|	౯|౽
౬౦౦౦	|	౯౩ళ
౭	|	-ళ
౭౦	|	౧-౪
౭౦౦	|	౧౦౪౽
౭౦౦౦	|	౧౦౯|౽
౮	|	౽
౮౦	|	౧|
౮౦౦	|	౧౨౪
౮౦౦౦	|	౧౨౫
౯	|	౽|
౯౦	|	౧|౽౪
౯౦౦	|	౧౪-
౯౦౦౦	|	౧౪౦౪౽
౧౦౦౦౦	|	౧౫౬|

ముప్పాతికలు.

౧౧	ళ	౮|
౧౨	ళ	౯
౧౩	ళ	౯ళ
౧౪	ళ	౧౦౪
౧౫	ళ	౧౧|
౧౬	ళ	౧౨
౧౭	ళ	౧౨ళ
౧౮	ళ	౧౩౪
౧౯	ళ	౧౪|

అరలు.

౧౧	౪	౫౪
౧౨	౪	౬
౧౩	౪	౬౪
౧౪	౪	౭
౧౫	౪	౭౪
౧౬	౪	౮
౧౭	౪	౮౪
౧౮	౪	౯
౧౯	౪	౯౪
౨౦	౪	౧౦

పాతికలు.

౧౧	|	౨౪
౧౨	|	౩
౧౩	|	౩|
౧౪	|	౩౪
౧౫	|	౩ళ
౧౬	|	౪
౧౭	|	౪|
౧౮	|	౪౪
౧౯	|	౪ళ
౨౦	|	౫

ముప్పీసములు.

౧౧	౽	౨-
౧౨	౽	౨|
౧౩	౽	౨|౽
౧౪	౽	౨౪౽
౧౫	౽	౨౪-
౧౬	౽	౩
౧౭	౽	౩౽
౧౮	౽	౩|౽
౧౯	౽	౩౪-
౨౦	౽	౩ళ

పరకలు.

౧౧	౽	౧|౽

౧౩	౽	౧౻౽	౧౫	—	౻౽	౧౭	౻	౻౦౻	౧౯	౻	౻—౻
౧౪	౽	౧౻	౧౬	—	౧	౧౮	౻	౻—౻	౨౦	౻	౻౽
౧౫	౽	౧౻౽	౧౭	—	౧—	౯	౻	౻౽			
౧౬	౽	౨	౧౮	—	౧౽	౨౦	౻	౻౾			
౧౭	౽	౨౽	౧౯	—	౧౾						
౧౮	౽	౨	౨౦	—	౧						
౧౯	౽	౨౽									
౨౦	౽	౨									

రాసులు.

౧	౹	౽౻
౨	౹	౾
౩	౹	౾౹
౧౪	౹	౾౻
౧౫	౹	౾౻
౧౬	౹	౹
౧౭	౹	౦౹
౧౮	౹	౦౻
౧౯	౹	౦౻
౨౦	౹	౹—

అరవీసములు.

౧౧	౻	౹—౻
౧౨	౻	౹౽
౧౩	౻	౽౻
౧౪	౻	౾
౧౫		౻
౧౬		౻
౧౭	౹	౻
౧౮	౻	౻—

ముక్కాలు.

౧౧	౻	౻౦
౧౨	౻	౻—
౧౩	౻	౻—౻
౧౪	౻	౻౽౻
౧౫	౻	౻౾
౧౬	౻	౻

వీసములు.

౧౧	—	౻౾
౧౨	—	౻
౧౩	—	౻—
౧౪	—	౻౾

ముప్పాతికలు.

౻	౻	౻—
౻	౻	౹౽
౻	౹	౧౾
౻	౾	౧౽౹
౻	౽	౧—౻
౻	—	౦౻
౻	[illegible]	[illegible]
౻	[illegible]	[illegible]
౻	౹	౦౦౩

అరలు.

౻	౻	౹
౻	౹	౧౽
౻	౾	౦—౻
౻	౽	౦—
౻	—	౦౻
౻	[illegible]	[illegible]
౻	[illegible]	౦౹
౻	౹	౦౦౨

పాతికలు.

౹	౹	—	—	—	[illegible]
౹	౽	౦౻	—	[illegible]	[illegible]

		౦౻
		౦౹
	[illegible]	౦౦౩
	[illegible]	౦౦౨
	౹	౦౦౧

ఒక్కసములు.

౾		[illegible]
౾		[illegible]
౾		౦౩
౾	[illegible]	౦౦౹
౾	[illegible]	౦౦౧౻
౾	౹	౦౦౻

పరకలు.

౾	౽	౹
౽	—	౦౦౮
౽	[illegible]	౦౦౧౻
౽	[illegible]	౦౦౧
౽	౹	౦౦౻

విసములు.

—	[illegible]
[illegible]	[illegible]

-	౪వీ	పెం౦౪
-	౹క	పెం౦౹
	ముక్కానులు.	
౻క	౻క	పెం౦౪-
౻	౪వీ	పెం౦౹౽
౻	౹క	పెం౦౦౽

అరవీసములు.

౪వీ	౪వీ	పెం౦౹
౪	౹క	పెం౦౦౽

కానులు.

౹క	౹క	పెం౦౦౹

సీ॥ ఖర్జూరఫలములు గణికుండొకండు దెచ్చి సగపాలు మోహంబుసతికి నిచ్చె। నందు నాలవపాలు నను గుతమ్మునికిచ్చె నష్టభాగంబిచ్చె నతనిసతికి। తగ తొమ్మిదోపాలు తనయునికిచ్చెను తన చేతవాల్గున్నదల్లికిచ్చె। మొదట తెచ్చిన వన్ని మోహంబుసతికెన్ని బొత్తకెన్ని వానిభార్యకెన్ని। తనయునికెన్ని యిచ్చె దడగాకతల్లికి। నాలుగెట్టులావెనయుముతోడ। గణితమెఱిగినట్టి గరణాల బిలిపించి। యడుగవలయు దేనియావస్వరమున॥ (పండ్లు- ౨౮౮.)

గణితపరికర్మంబులు.—గణితశాస్త్రమునందు జెప్పబడియున్నయష్ట పరికర్మంబులయందు నత్యంతోపయుక్తంబులైన - సంకలన - వ్యవకలన- గుణక- భాగహారములనెడి నాలుగుపరికర్మంబులను వానికినుదాహరణంబులను దెలియజేయబడుచున్నవి.

సంకలనము.— ఒకసంఖ్యక్రింద నొకసంఖ్యనుంచి పైసంఖ్యతో గూర్చుట సంకలనము. ఉదాహరణములు.

౧౨	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౧౧౩౬	౧౬౦౭౭౫
౩౨	[illegible]	[illegible]		౩౦౯౫	౩౩౫౯౫౪
౪౪	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౪౨౩౧	౪౯౬౭౨౯

వ్యవకలనము.— ఒకసంఖ్యక్రింద నొకసంఖ్యనుంచి పైసంఖ్యలో తీసివేయుట వ్యవకలనము. ఉదాహరణములు.

౨౪౫౭	౭౦౦౩౧౯	౫౧౨౨౨౨	౭౦౦౦౦౦౩౩
౧౪౩౨	౩౦౯౫౭౯	౧౯౬౭౯౯	౩౦౦౦౦౦౫౯
౧౦౨౫	౩౯౦౭౪౦	౩౧౫౪౨౩	౩౯౯౯౯౯౭౪

గుణకము.— ఒకసంఖ్యక్రింద నొకసంఖ్యనుంచి పైసంఖ్యను పెంచుట గుణకము, అదియు అనులోమగుణకము, విలోమగుణకము, అథ

ఖండగుణకము-హ్రస్వఖండగుణకము-త్రస్తగుణకము - అనియైదువిధంబులుగానున్నవి- అందులో మొదటినుండి కొనవరకు పెంచుట అనులోమ గుణము-కొననుండి పైవరకు పెంచుట విలోమగుణకము- పైలెక్కను రెట్టించి క్రిందిలెక్కను అర్ధించి పెంచుట అర్ధఖండగుణకము- క్రిందిలెక్కను రెట్టించి పైలెక్కను అర్ధించి పెంచుట హ్రస్వఖండగుణకము- చక్రము వేసి పెంచుట త్రస్త గుణకము.

ఉదాహరణములు.

అనులోమము.	విలోమము.	అర్ధఖండము.	హ్రస్వఖండము
౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬
౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬
౪	౩౬	౫౧౨	౧౨౮
౧౦	౩౦	౧౨౮	౫౧౨
౧౨	౧౨	౧౬	౧౬
౧౦	౩౦	౮	౦
౨౫	౨౫	౪౦	౨
౩౦	౧౦	౪	౮
౧౨	౧౨	౨	౨
౩౦	౧౦	౧౦	౧
౩౬	౪	౨	౪౦
		౧	౧౦
		౫	౫
౧	౧	౧	౧
౬౫౫౩౬	౬౫౫౩౬	౬౫౫౩౬	౬౫౫౩౬

త్రస్తగుణకము.

	౨	౫	౬
౨	౪	౧ / ౦	౧ / ౨
౫	౧ / ౦	౨ / ౫	౩ / ౦
౬	౧ / ౨	౩ / ౦	౩ / ౬

౬౫౫౩౬

భాగహారము, ఒకసంఖ్యకుపార్శ్వమునందొకసంఖ్యనుంచియాపార్శ్వ సంఖ్యచేతనాసంఖ్యలోపాలుగొనుటభాగహారము- ఉదాహరణములు-

౩

౩)౪౫౬(లబ్ధము ౧౫౨

౧౫
౧౫౬
౬
౬
౦

౪

౨౫౬)౬౫౫౩౬)లబ్ధము ౨౫౬

౧౦
౨౫౫౩౬
౧౨
౧౫౫౩౬
౧౦
౧౪౩౩౬
౨౫
౪౩౩౬
౩౦
౧౭౩౬
౧౨
౧౫౩౬
౩౦
౩౩౬
౩౬
౩౬
౦౦

౬

౩౨)౬౭౪(లబ్ధము ౨౧

౪
౭౪
౩
౫౪
౨
౨౪
౨౨ శేషము

ఈలాగున సంకలితాది గణితపరికర్మంబులన్నియెడ నూహింపవలయును.

గగ ౧కి- మాపులాలు ౧౦			|౬కి	...	౮౫	పా|కి	...	|—
౫౬కి	...	౧౮౫	|౬కి	...	౭౪	గగ ౧కి- యాకలు		|౪౫
౫౬కి	...	౧౭౪	|—కి	...	౬|	౫కి	...	౩౩౫
౫—కి	...	౧౬|	|కి	...	౫	౪కి	...	౨౭౪
౫కి	...	౧౫	౬కి	...	౩౫	|కి	...	౧౧|
౪౬	...	౧౩౫	౬కి	...	౨౪	౬కి	...	౮|౬
౪౬కి	...	౧౨౪	—కి	...	౧|	౬కి	...	౫౪౬
౪—	...	౧౧|	పా౫కి	...	౫౩	—కి	...	౨౫—
౪కి	...	౧౦	పా౪కి	...	౪౬	౫౦ ౪కి	...	౧|౬౪

కాసు ౧కి ... ౨||

రూపాయ ౧కి- అరర్పూ ౨
పావులాలు ౪
పరకరూపాయలు ౮
అణాలు ౧౬
పైసాలు ౧౯౨
అణా ౧కి- పైసాలు ౧౨
పైసా ౧కి- సెంట్లు ౧౦౦
రూపా ౧కి- మాత్రలు ౨౦
౻కి .. ౧౫
౺కి .. ౧౦
|కి ... ౫
౽కి ... ౩౻
౼కి ... ౨||
—కి ... ౧|
గరిసె౧కితూములు ౪౦౦
కుంచము౧కి ... ౧౨
నాగములు౧కి పళ్ళు ౮
పడి ౧కి ఆళ్వాకులు ౮|

క్షేత్రాదికొలత లెక్కలు
కలము౧కిపందుములు ౨
ఏదుములు ౪
ఇద్దుమ్మిగసలు ౮
తూ-కుం ౧౬
తూములు ౨౦
ఇరసలు ౪౦
కుంచాలు ౮౦
౨-ముంత ౧౬౦

ముంతలు ౩౨౦
మానికె ౬౪౦
తవ్వలు ౧౨౮౦
సోలలు ౨౫౬౦
అర్ధలు ౫౧౨౦
చిట్లు ౧౦౨౪౦
తూము౧కి గరసలు ౨
కుంచాలు ౪
౨-మంతలు ౮
ముంతలు ౧౬
మానికెలు ౩౨
తవ్వలు ౬౪
సోలలు ౧౨౮
అర్ధలు ౨౫౬
చిట్లు ౫౧౨
బారువ ౧కి మణుగు ౨౦
వీసెలు ౧౬౦
సేరులు ౮౦౦
పలములు ౬౪౦౦
తులములు ౧౯౨౦౦
మణుగు౧కి- వీసెలు ౮
సేరులు ౪౦
పలములు ౩౨౦
తులములు ౯౬౦
వీసె ౧కి- సేరులు ౫
పలములు ౪౦

తులములు ౧౨౦
సేరు ౧కి- పలములు ౮
తులములు ౨౪
పలము ౧కితులములు ౩
బారువ౧కిరతులు ౫౦౦
మణుగు౧కిరతులు ౨౫
వీసె ౧కిరతులు ౩౭
సేరు ౫కిరతి ౧౦౪౭
పలము ౧కిరతి ౦౦—|
సేరు ౧కి- ఉండడబ్బుల [మెత్తు ౧౮
డా-డబ్బులమె ౨౬
మె-రూపాయ ౨౪
మె-వరహాలు ౮౦
పలము౧కి మె-ర్పూ ౩
మె-వరహా ౧౦
మణుగు ౧కి- దడియము (లు ౪
దడియము౧కిపంచా సేర్లు ౨
పం- సే౧కికచ్చా సేర్లు ౬
క-సే ౧కి- తులములు ౧౨

కాని౧కి. కుంటలు ౧౦౦
కుంట౧కి-చ-గజము ౬౪
చ-గజ౧కి-చ-అడుగు ౯
చ- అడుగు౧కి-చ- అం
గుళములు ౧౪౪

నిత్యనక్షత్రములు చెప్పేటందుకు సూత్రము.

ఆ. చనిన మాసములను చయ్యాన రెట్టించి । గతదినంబులందు గలయ గూడి
[illegible] వనిలెక్క చెప్పవ । శతతారవవ్యునిశ్చయముగాను.

ఉత్తములు వ్రాయుటకు సూత్రము.

చ. అధిపతి సంధి విగ్రహ రహస్యకు రేఖలు వ్రాయు మన్నచో
నిధి సపావక అష్టశర నేత్ర నగాంబుధి చంద్ర సంఖ్యల
బుధ నుత శ్రీ యంకులకు పూర్వము తో మ్మిది నెత్తి వ్రాయుడీ
బధిరులు మూక లంధులును బాలురు వృద్ధులు మెచ్చునట్లుగా.

సీ. అచ్చుకుండొకడు దివ్యాబ్జముల్ గొనివచ్చి మూడు చ్యుత స్థానములకు జేర్చి
తొలి దేవళంబు మూంగలి కొలంకునదొక జే. పువ్వులు యథా స్థితి దలిర్చి
నందు గొన్ని టిని దైత్యారి కర్పించి శేషము వలిగుడి తటాకము నమంప
ఉత్పూనముల రెట్టి దనదు బూర్వపురీతి నర్పించి యవలి కోశంబువలన
ద్రిగుణమైన మొదలి దీనినట రమేశు పూజ సేసి మిగులు పూలు గుళ్ల మూట
వెంట నొక్కటనొగి వృద్ధి గానుంచె తొలుత నెన్ని దెచ్చె తోయజములు.

ఇందుకు సూత్రము.

క. తిరమగు ప్రసూన వృద్ధులు వరుస నులిఖయించి యంశవర్గంబు బెస్స
రగుణితంబై నను గను బరగంబూజా ప్రసూన పటలంబనఘా.

౪. మున్నూట రువదిమాడలు యెన్నగ బదియుంగరంబు లెంతెంతో భటుం
డెన్నాళ్ళ జీతమిది యన్నాళ్ళకు నుంగరంబులారా జిచ్చున్॥

ఇందుకు సూత్రము.

ఆ॥ ఒకటి రెండు మూడు నొనరంగ నాల్గిడి యవియు బెట్టి నన్నలమర బెట్టి
నూఱు బెట్టి పిదప నూట యేబది బెట్టి ఉంగరముల యెత్తెరుగవచ్చు॥
ఉంగరముల యెత్తు,—౧ ౨ ౩ ౪- ౧౦ ౨౦ ౩౦ ౪౦- ౧౦౦ ౧౫౦.

క॥ ఇను రాశి మూటిలోపల గడవదు మనుగుణించి రాశి గైకొని మొదలన్
వడిబాలు గొన్న లబ్ధము బడమిం దై రాశి ఫలము బుధ జన వినుతా॥
పుట్టి ౧కి- వరహాలు ౪ చొప్పున-౨౫ వరహాలకు యెన్ని పుట్లు కొనవచ్చును?

ఇకను కాల దేశ వ్యవహారంబులు ఇవే ప్రభవలు దురు

కాల వ్యవహారంబులు.

కాలంబన గా పోయెడు వచ్చెడు ఇవి మొదలయిన వ్యవహారంబులకు కారణంబైన భగవత్స్వరూపంబే కాలంబు- అట్టి కాలం బఖండంబైనను గ్రహ రాశి నక్షత్రాద్యాత్మకంబై జ్యోతిశ్చక్రంబునందు తిరుగుచున్న చంద్ర

సూర్యగతులంబట్టి యఖండకాలమునందు ఖండకల్పనంబు జేసి జనులు వ్యవహారంబు జరిగించుటవలన నావ్యవహారంబుల దెలియజేయ బడుచున్నవి. అదెట్లనిన, మనుష్యుని ౬ రెప్పపాట్లకాలము ౧ విగడియ, ౬౦ విగడియలు ౧ గడియ, ౭½ గడియలు ౧ ఝాము, ౮ ఝాములు ౧ రాత్రి పగలు, ఇదే తిథి యంద్రు, ఇటువంటి తిథులు ౧౫ ఐతే ౧ పక్షము, ౨ పక్షములు ౧ నెల, ఇదే పితృదేవతలకు నొక యహోరాత్రము, ౨ నెలలు ఋతువు, ౩ ఋతువులు ౧ అయనము, ౨ అయనములు, ౧ ఏడాది, ఇదే దేవతలకు నొక యహోరాత్రము, ఇట్టి సంవత్సరములు ౧౦౦ ఐతే నొక మనుష్యమానము, ఈలాగే పితృదేవతలకును దేవతలకును వారివారి యహోరాత్రముచేత వారివారికి పక్షములు, మాసములు, ఋతువులు, అయనములు, సంవత్సరములును దెలియదగిన. దిఙ్మాత్ర వీనికి విశేషంబులం దెలియజేయబడుచున్నవి.

సంవత్సరములు ౬౦.—ప్రభవ- విభవ- శుక్ల- ప్రమోదూత- ప్రజోత్పత్తి- ఆంగీరస- శ్రీముఖ- భవ- యువ- ధాతు- ఈశ్వర- బహుధాన్య- ప్రమాది- విక్రమ- విషు- చిత్రభాను- స్వభాను- తారణ- పార్థివ- వ్యయ- సర్వజిత్తు సర్వధారి- విరోధి- వికృతి- ఖర- నందన- విజయ- జయ- మన్మథ- దుర్ముఖి- హేవళంబి- విళంబి- వికారి- శార్వరి- ప్లవ- శుభకృతు- శోభకృతు- క్రోధి- విశ్వావసు- పరాభవ- ప్లవంగ- కీలక- సౌమ్య- సాధారణ- విరోధికృతు- పరీధావి- ప్రమాదీచ- ఆనంద- రాక్షస- నళ- పింగళ- కాళయుక్తి- సిద్ధార్థి- రౌద్రి- దుర్మతి- దుందుభి- రుధిరోద్గారి- రక్తాక్షి- క్రోధన- అక్షయ-

అయనములు ౨—ఉత్తరాయనము దక్షిణాయనము.

ఋతువులు ౬.—వసంతఋతువు, గ్రీష్మఋతువు, వర్షఋతువు, శరదృతువు, హేమంతఋతువు, శిశిరఋతువు.

తెనుగు నెలలు ౧౨—చైత్రము- వైశాఖము-, జ్యేష్ఠము- ఆషాఢము- శ్రావణము- భాద్రపదము - ఆశ్వయుజము- కార్తికము- మార్గశిరము- పుష్యము- మాఘము- ఫాల్గుణము.

అరవ నెలలు ౧౨.—చిత్రి- వైయాశి- ఆని- ఆడి- ఆవణి- పెరటాశి- అర్పిశి- కార్తికి- మార్గళి- తయి- మాశి- పంగని.

ఇంగ్లీషు నెలలు ౧౨— జనవరి- ఫిబ్రవరి- మార్చి- ఏప్రల్- మే- జూన్- జూలై- ఆగష్టు- సెప్టంబర్- అక్టోబర్- నవంబర్- డిసంబర్

తురకనెలలు ౧౨ — మొహరం- సఫర్- రబ్బిలవల్- రబ్బిసాని- జమాదిలవల్- జమాదిసాని- రజబు- షాబాన్. రంజాన్- షవ్వాల్- జిలకాత్ జిలహేజ్.

శుక్లపక్షతిథులు ౧౫.—

శుద్ధపాడ్యమి	౧	శుద్ధషష్ఠి	౬	శుద్ధయేకాదశి	౧౧
శుద్ధవిదియ	౨	శుద్ధసప్తమి	౭	శుద్ధద్వాదశి	౧౨
శుద్ధతదియ	౩	శుద్ధాష్టమి	౮	శుద్ధత్రయోదశి	౧౩
శుద్ధచవితి	౪	శుద్ధనవమి	౯	శుద్ధచతుర్దశి	౧౪
శుద్ధపంచమి	౫	శుద్ధదశమి	౧౦	పున్నమ	౧౫

కృష్ణపక్షతిథులు ౧౫.

బహుళపాడ్యమి	౧	బహుళషష్ఠి	౬	బహుళయేకాదశి	౧౧
బహుళవిదియ	౨	బహుళసప్తమి	౭	బహుళద్వాదశి	౧౨
బహుళతదియ	౩	బహుళాష్టమి	౮	బహుళత్రయోదశి	౧౩
బహుళచవితి	౪	బహుళనవమి	౯	బహుళచతుర్దశి	౧౪
బహుళపంచమి	౫	బహుళదశమి	౧౦	బహుళమావాస్య	౧౫

వారములు ౭		వారములకుప్రతినామములు ౭.	
ఆదివారము	౧	భానువారము	౧
సోమవారము	౨	ఇందువారము	౨
మంగళవారము	౩	భౌమవారము	౩
బుధవారము	౪	సౌమ్యవారము	౪
బృహస్పతివారము	౫	గురువారము	౫
శుక్రవారము	౬	భార్గవవారము	౬
శనివారము	౭	మందవారము	౭

యుగములు ౪.— కృతయుగము- త్రేతాయుగము-ద్వాపరయుగము-కలియుగము.

జ్యోతిశ్చక్రంబునందు నక్షత్రములు ౨౭.— అశ్విని- భరణి- కృత్తిక- రోహిణి- మృగశిర- ఆర్ద్ర- పునర్వసు- పుష్యమి- ఆశ్లేష- మఖ- పుబ్బ- ఉత్తర- హస్త- చిత్త- స్వాతి- విశాఖ- అనూరాధ- జ్యేష్ఠ- మూల- పూర్వాషాఢ- ఉత్తరాషాఢ- శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషము- పూర్వాభాద్ర- ఉత్తరాభాద్ర- రేవతి.

యోగములు ౨౭—విష్కంభం- ప్రీతి- ఆయుష్మాన్-సౌభాగ్యము శోభనము- అతిగండము- సుకర్మము- ధృతి- శూలము- గండము- వృద్ధి- ధ్రువము-వ్యాఘాతము-హర్షణము వజ్రము- సిద్ధి- వ్యతీపాత్- వరీయాన్- పరిఘము- శివము- సిద్ధము- సాధ్యము- శుభము- శుక్లము- బ్రాహ్మము- ఐంద్రము వైధృతి.

కరణములు ౧౧—బవ-బాలవ- కౌలవ-తైతుల-గరజి-వణిజి- భద్ర శకుని- చతుష్పాత్-నాగవము-కింస్తుఘ్నము.

రాసులగడియలు.— మేషము ౪౹ వృషభము ౪౺ మిధునము ౫౹ కర్కటకము ౫౺ సింహము ౫౹ తుల ౫ కన్య ౫౹ వృశ్చికము ౫ ధనస్సు ౫౺ మకరము ౫౹ కుంభము ౪౺ మీనము ౪౹ ఈ ౧౨ రాసుల కున్ను అంతుగడియలు ౬౦.

రాసులకు ప్రతినామములు.

మేషము	మేక	సింహము	సింగము	ధనస్సు	విల్లు
వృషభము	ఎద్దు	కన్య	పడుచు	మకరము	మొసలి
మిధునము	దంపతులు	తుల	త్రాసు	కుంభము	కడవ
కర్కాటకము	ఎండ్రకాయ	వృశ్చికము	తేలు	మీనము	చేప

నవగ్రహములు ౯.—సూర్యుడు- చంద్రుడు- అంగారకుడు- బుధుడు- బృహస్పతి- శుక్రుడు- శనైశ్చరుడు- రాహువు- కేతువు-.

సప్తఋషులు ౭. —కశ్యపుడు- అత్రి- భరద్వాజుడు- విశ్వామిత్రుడు- గౌతముడు- జమదగ్ని- వశిష్ఠుడు.

ఇకను దేశవ్యవహారములు.

దేశంబనగా తూర్పు- పడమర- అనునివిమొదలైనవ్యవహారంబులకు హేతువైన భగవత్స్వరూపమే దేశంబు అనేకక్క- అట్టిదిక్కు- అఖండం బైనను సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయంబులంబట్టి జనులు మనకు సూర్యుండు ఉదయకాలమందరాగానే ముందుగా నెక్కడ కానబడుచున్నాడో అది తూర్పు అనియు దానిమెడమప్రక్క- దక్షిణమనియు కుడిప్రక్క నుత్తరమనియు వీపుప్రక్క- పడమరయనియు ఖండంబులం గల్పించుకొని యనేకవ్యవహారంబులం జేయుచున్నారిట్లనిన.

అష్టదిక్కులు ౮ —తూర్పు- అగ్నిమూల- దక్షిణము-నైరుతిమూల- పడమర- వాయుమూల. ఉత్తరము- ఈశాన్యమూల.

దిక్పాలకులు ౮ — ఇంద్రుడు। అగ్ని- యముడు- నైరుతి- వరుణుడు- వాయువు- కుబేరుడు- ఈశాన్యుడు- వీరు-అష్టదిక్కులనేలే దేవతలు.

అష్టదిక్పాలకుల పట్టణములు ౮ — అమరావతి-తేజోవతి-సంయమిని కృష్ణాంగ-శ్రద్ధావతి-గంధవతి-అలక-యశోవతి.

అష్టదిక్పాలకులభార్యలు ౮ — శచీదేవి- స్వాహాదేవి- శ్యామలాదేవి- దీర్ఘాదేవి-కాళికాదేవి-అంజనాదేవి-చిత్రరేఖ-పార్వతీదేవి.

అష్టదిక్పాలకులవాహనములు ౮ — ఐరావతము- తగరు- మహిషము- నరుడు-మొసలి-లేడి-గుఱ్ఱము-వృషభము.

అష్టదిక్పాలకాయుధములు ౮ — వజ్రము- శక్తి- దండము- కుంతము- పాశము- ధ్వజము- ఖడ్గము- త్రిశూలము.

అష్టదిగ్గజములు ౮ — ఐరావతము- పుండరీకము- వామనము- కుముదము- అంజనము- పుష్పదంతము- సార్వభౌమము-సుప్రతీకము.

అష్టదిగ్గజముల భార్యలు ౮ — అభ్రిము- కపిల- పింగల- అనుపమ- తామ్రపర్ణి- శుభ్రదంతి- అంగన- అంజనావతి.

సప్తసముద్రములు ౭ — లవణసముద్రము-ఇక్షుసముద్రము-సురాసముద్రము-సర్పిసముద్రము- దధిసముద్రము- క్షీరసముద్రము. శుద్ధోదకసముద్రము.

సప్తద్వీపములు ౭ — జంబుద్వీపము- ప్లక్షద్వీపము- కుశద్వీపము- క్రౌంచద్వీపము- శాకద్వీపము శాల్మలద్వీపము- పుష్కరద్వీపము.

నవవర్షములు ౯ — భారతవర్షము- కింపురుషవర్షము-హరివర్షము- ఇలావృతవర్షము-రమ్యకవర్షము-హైరణ్యతవర్షము-కురువర్షము- భద్రాశ్వవర్షము- కేతుమాలవర్షము,

వర్షపర్వతములు ౮ — హిమాచలము-హేమకూటము-నిషధము-నీలము- శ్వేత- శృంగి- మాల్యవంతము- గంధమాధనము-

నవఖండములు ౯ — భరతఖండము- ఇంద్రఖండము- చరుఖండము-గభస్తిఖండము- నాగఖండము- తామ్రఖండము- వారుణిఖండము- సౌమ్యఖండము-గంధర్వఖండము-

ఊర్ధ్వలోకములు ౭ — భూలోకము-భువర్లోకము-స్వర్లోకము- మహాలోకము-జనలోకము-తపోలోకము-సత్యలోకము-

అధోలోకములు ౭... అతలము- వితలము- సుతలము- తలాతలము- రసాతలము- మహాతలము-పాతాళము.

ఏటావచ్చే పెద్దపండుగ పర్వతిథులు ౧౬,

పాడ్యమి	సంవత్సరాదిపాడ్యమి	నవమి	శ్రీరాములనవమి
విదియ	భానువిదియ	దశమి	విజయదశమి
తదియ	అక్షయతదియ	ఏకాదశి	భీష్మైకాదశి
చవితి	వినాయకచవితి	ద్వాదశి	చిలుకుద్వాదశి
పంచమి	గరుడపంచమి	త్రయోదశి	శనిత్రయోదశి
షష్ఠి	సుబ్బరాయషష్ఠి	చతుర్దశి	అనంతపద్మనాభచతుర్దశి
సప్తమి	రథసప్తమి	పూర్ణిమ	వ్యాసపూర్ణిమ
అష్టమి	గోకులాష్టమి	అమావాస్య	దీపావళ్యమావాస్య

ఏటావచ్చేటి పండుగపర్వతిథుల నెలలు.

చైత్రశుద్ధమందు. సంవత్సరాది పాడ్యమి	చైత్రశుద్ధమందు శ్రీరాములనవమి
భానువారముతో గూడినది. భానువిదియ	ఆశ్వయుజశుద్ధమందు విజయదశమి
వైశాఖశుద్ధమందు. అక్షయతదియ	ఆషాఢశుద్ధమందు భీష్మైకాదశి
భాద్రపదశుద్ధమందు. వినాయకచవితి	కార్తీకశుద్ధమందు. చిలుకుద్వాదశి
శ్రావణశుద్ధమందు. గరుడపంచమి	శనివారముతో గూడిన శనిత్రయోదశి
మార్గశిరశుద్ధమందు. సుబ్బరాయషష్ఠి	భాద్రపదశుద్ధమందు అనంతపద్మనాభచతుర్దశి
మాఘశుద్ధమందు. రథసప్తమి	వైశాఖశుద్ధమందు. వ్యాసపూర్ణిమ
శ్రావణబహుళమందు. గోకులాష్టమి	ఆశ్వయుజబహుళమందు. దీపావళ్యమావాస్య

నామనక్షత్రములు ౨౭,

చూ చే చో లా	అశ్వని	౫౦	మా మీ మూ మే	మఖ	౩౦
లీ లూ లే లో	భరణి	౨౪	మో టా టీ టూ	పుబ్బ	౨౦
అ ఈ ఊ ఏ	కృత్తిక	౩౦	టే టో పా పీ	ఉత్తర	౧౦
ఓ వా వీ వూ	రోహిణి	౪౦	పూ ష ణా ఢా	హస్త	౨౧
వే వో కా కీ	మృగశిర	౧౪	పే పో రా రీ	చిత్త	౨౨
కూ ఖం ఙ ఛా	ఆర్ద్ర	౨౧	రూ రే రో తా	స్వాతి	౧౦
కే కో హా హీ	పునర్వసు	౩౦	తీ తూ తే తో	విశాఖ	౧౪
హూ హే హో డా	పుష్యమి	౨౪	నా నీ నూ నే	అనూరాధ	౧౪
డీ డూ డే డో	ఆశ్లేష	౩౧	నో యా యీ యూ	జ్యేష్ఠ	౧[illegible]

యే యో బా బి	మూల	౨౦-౫౬	గా గీ గూ గే	ధనిష్ఠ		౧౦
బూ ధా భా ఢా	పూర్వాషాఢా	౨౦	గో సా సీ సూ	శతభిషం		౧౮
బే బో జా జీ	ఉత్తరాషాఢ	౧౦	సే సో దా దీ	పూర్వాభాద్ర		౧౬
జూ జే జో ఘా	అభిజిత్తు	౧౦	దు శ్యం ఝా థా	ఉత్తరాభాద్ర		౨౦
ఖీ ఖూ ఖే ఖో	శ్రవణము	౧౦	దే దో చా చీ	రేవతి		౩౦

ఈ నక్షత్రములకు చేర్చగా వేసినయెడల గడియలకు పైన

౪ గడియలు త్యాజ్యకాలము.

నక్షత్రములను గురుతుపట్టవలసినపద్ధతి.

తురగముఖాశ్వనీగుణాః — స్వాతిమాణిక్యమేకం
యోనిభరణీత్రిణీ — విశాఖాకులాలచక్రంపంచ
క్షురపత్ర్యాకృత్తికాషట్కం — అనూరాధా జ్యేష్ఠాంగుళి భ తారకా
శకటవత్రోహిణీపంచ — మూలాకుష్యత్కేసరీపంచ (౮౦
శిరవత్మృగశిరాత్రయం — పూర్వాషాఢ ఉత్తరాషాఢా ద్వాద్వౌచాకం
ఆర్ద్రామణివారేమేకం
పునర్వసుధనురాకారంషట్ — శ్రవణమూలత్రయం
పుష్యమీపరళీత్రిణీ — ధనిష్ఠామృదంగాకారంపంచ
ఆశ్లేషాసర్పాబుతు — శతభిషాశతతారకా
మఖాందోళికాపంచ — పూర్వాభాద్రా ఉత్తరాభాద్రా ద్వాద్వౌచాకం
పుబ్బా ఉత్తరా ద్వాద్వౌమంచాకం
హస్తాపాణివత్పంచ — రేవతీమత్స్యాకారం
చిత్తామౌక్తికమేకం — యిరువదియేడు నక్షత్రములకు పేర్లు

ప్రయాణమునకు మేఘవారము లు.

శ్లో॥ నపూర్వేశనిసోమేచ నగురుర్దక్షిణేతథా।
నపశ్చాద్భానుశుక్రేచనోత్తరేబుధసుంభ్లే॥

ప్రయాణ విహితవారములు,

శ్లో॥ అంగారపూర్వగమనేచలాభః। సోమేశనిర్దక్షిణవర్థలాభం।
బుధేగురుః పశ్చిమకార్యసిద్ధిః। రవౌభృగౌచోత్తరధాన్యలాభం॥

మరుగుగామాట్లాడవలసినవిధము-మూలభద్రికానకుశ్లోకము,

అకౌఖగౌజఘశ్చైవచటౌతపనమౌజడా

యశౌరస లషశ్చైవ వహౌక్షళ అణౌ దథా

అక్షరాలనుప్రత్యక్షరముపలికేది-

లౌకికవైదికగ్రంధప్రసిద్ధంబులుగానుండే

సంకేతితసంఖ్యానినిబంధితశబ్దంబులఅనుక్రమణిక

మూడు సంఖ్యలు గలవి.

త్రిమూర్తులు-బ్రహ్మ-విష్ణువు-రుద్రుడు

త్రిలోకములు స్వర్గలోకము-మర్త్యలోకము-పాతాళలోకము

త్రిగుణములు-సత్వగుణము-రజోగుణము తమోగుణము

త్రికరణములు-మనస్సు-వాక్కు-కాయము-

అవస్థాత్రయము జాగ్రదవస్థ స్వప్నావస్థ-సుషుప్త్యవస్థ

త్రికములు-మణి మంత్రౌ-షధము

నాయికలు స్వీయ పరకీయ-సామాన్య

రీతులు-వైదర్భి-గౌడి పాంచాలి

పాకములు ద్రాక్షాపాకము-నారికేళపాకము కదళీపాకము

అక్షిత్రితయము-కంచికామాక్షి-మధురమీనాక్షి-కాశీవిశాలాక్షి

అంబాత్రయము మూకాంబ-జ్ఞానాంబ-భ్రమరాంబ

కాలములు-భూతము-భవిష్యత్తు-వర్తమానము

శక్తిత్రయము-ప్రభుశక్తి ఉత్సాహశక్తి-మంత్రశక్తి

ధనగతులు-దానము-భోగము-నాశము

నాలుగుసంఖ్యలుగలవి.

చతుర్వేదములు-ఋగ్వేదము-యజుర్వేదము-సామవేదము అథర్వణవేదము

పురుషార్థములు ధర్మము అర్థము-కామము-మోక్షము

సేనాంగములు-రథములు గజములు-తురగములు-పదాతులు

చతుర్విధోపాయములు సామము-దానము-భేదము దండము-

పురుషజాతులు-భద్రుడు-దత్తుడు కూచిమారుడు పాంచాలుడు

స్త్రీజాతులు-పద్మిని హస్తిని-చిత్తిని శంఖిని

వయోవస్థలు-బాల్యము-యౌవనము-కౌమారము-వృద్ధత్వము

చతుర్థాశ్రమములు-బ్రహ్మచర్యము-గార్హస్థ్యము-వానప్రస్థము-సన్యాసము

కావ్యవృత్తులు-కైశికి-ఆరభటి సాత్వతి - భారతి

అంతఃకరణచతుష్టయములు-మనస్సు-బుద్ధి-చిత్తము అహంకారము

అయిదుసంఖ్యలుగలవి.

పంచభూతములు-పృథివి అప్పు తేజస్సు వాయువు ఆకాశము

జ్ఞానేంద్రియములు ఘ్రాణేంద్రియము- రసేంద్రియము- చక్షురింద్రియము-
త్వగింద్రియము శ్రోత్రేంద్రియము

కర్మేంద్రియములు-వాక్కు-పాణి-పాదము వాయువు-ఉపస్థ

పంచపర్వములు-కృష్ణపక్షాష్టమి- కృష్ణపక్షచతుర్దశి- అమావాస్య- పున్నమి
సంక్రాంతి

పంచమహాపాతకములు స్వర్ణస్తేయము-సురాపానము-బ్రహ్మహత్య-గురుప
త్నిగమనము-మహాపాతకిసహవాసము

పంచప్రాణములు-ప్రాణము- అపానము- వ్యానము- ఉదానము-సమానము-

ఉపవాయువులు-నాగము కూర్మము-కృకరము-దేవదత్తము- ధనంజయము.

పంచభక్ష్యములు భక్ష్యము-భోజ్యము- లేహ్యము-చోష్యము- పానీయము

పంచగంగలు-కావేరి-తుంగభద్ర-కృష్ణవేణి-గౌతమి భాగీరథి

తల్లులు-రాజుభార్య అన్నభార్య గురుభార్య-భార్యనుగన్నతల్లి-తన్నుగన్నతల్లి

తండ్రులు తన్నుగన్నవాడు-తనకువడుగుచేసినవాడు- చదువుజెప్పినవాడు వి
పత్తున అన్నముబెట్టికాపాడినవాడు- ఆపదయందు భయముదీర్చిర
క్షించినవాడు

పంచాంగములు తిథి వారము-నక్షత్రము-యోగము కరణము

పంచకావ్యములు రఘువంశము- కుమారసంభవము-మేఘసందేశము- మా
ఘము-భారవి

విష్ణుదేవునిపంచాయుధములు-చక్రము-శంఖము-గద ఖడ్గము-శార్ఙ్గము

పంచవన్నెలు- తెలుపువన్నె-ఎఱుపువన్నె-నలుపువన్నె- ఆకుపసురువన్నెపసి
మివన్నె

పంచగవ్యములు - గోమూత్రము - గోమయము - గోఘృతము - గోదధి - గోక్షీరము

పంచామృతములు - ఉదకము - పాలు - పెరుగు నెయ్యి తేనె.

ఆరు సంఖ్యలు గలవి,

షణ్మతములు - శైవము - వైష్ణవము - శాక్తము గాణాపత్యము సౌరము - కాపాలము

షడ్రసములు - ఉప్పు - పులుసు - కారము - తీపు - చేదు - వగరు

అరిషడ్వర్గములు - కామము క్రోధము - లోభము - మోహము - మదము - మాత్సర్యము -

షట్కర్మములు - యజనము - యాజనము - అధ్యయనము అధ్యాపనము - దానము ప్రతిగ్రహము,

ఈతిబాధలు అతివృష్టి - అనావృష్టి - మిడుతలు - పందికొక్కులు - చిలుకలు సన్నిహితరాజులు

షట్శాస్త్రములు - తర్కశాస్త్రము - వ్యాకరణశాస్త్రము - ధర్మశాస్త్రము - మీమాంసాశాస్త్రము। వైద్యశాస్త్రము। జ్యోతిశ్శాస్త్రము,

షడ్గుణములు - సంధిచేసుట। కలహించుట। యుద్ధమునకుబోవుట। యోద్ధగాల మెదురుచూచుట। భేదపరచుట। బలవంతులనాశ్రయించుట।

చక్రవర్తులు శ్లో॥ హరిశ్చంద్రో నలోరాజా పురుకుత్సః పురూరవః।
సగరః కార్తవీర్యశ్చ షడేతే చక్రవర్తినః।

షట్చక్రవర్తులు। హరిశ్చంద్రుడు। నలుడు। పురుకుత్సుడు। పురూరవుడు। సగరుడు। కార్తవీర్యార్జునుడు॥

ఏడు సంఖ్యలు గలవి.

సప్తవ్యసనములు - జూదమాడుట స్త్రీలం గోరుట। కల్లుద్రాగుట। వేటాడుట। కఠినపుమాటలాడుట। ఒరుల సొమ్మునపహరించుట। ఒరులనిందించుట॥

సప్తసంతానము - తటాకప్రతిష్ఠ। ధననిక్షేపము। అగ్రహారప్రతిష్ఠ। దేవాలయప్రతిష్ఠ। వనప్రతిష్ఠ। ప్రబంధనిర్మాణము। సత్రప్రతిష్ఠ॥

సప్తకులపర్వతములు - హిమవంతము। నిషధము। వింధ్యము। మాల్యవంతము। పారియాత్రము। గంధమాదనము। హేమకూటము॥

సభాసప్తాంగములు - కవీశ్వరులు। విద్వాంసులు। పౌరాణికులు। పూర్వకథలు చెప్పెడివారు। స్తుతిపాఠకులు హాస్యకరులు। గాయకులు॥

ఎనిమిదిసంఖ్యలుగలవి.

అష్టైశ్వర్యములు- దాసీజనము। భృత్యులు। పుత్రులు। మిత్రులు। బంధువులు। వాహనములు। ధనము। ధాన్యము॥

అష్టభోగములు- అన్నము। వస్త్రము। గంధము। పుష్పము। పానుపు। తాంబూలము। స్త్రీ। గానము॥

అష్టకష్టములు- దాస్యము। దారిద్ర్యము। భార్యలేకయుండుట। స్వయంకృషి। చేజాచియడుగుట। అడిగినలేదనుట। అప్పుబడుట। త్రోవనడచుట॥

అష్టసిద్ధులు- అణిమ। మహిమ। గరిమ। లఘిమ। ప్రాప్తి। ప్రాకామ్య। ఈశిత్వము। వశిత్వము॥

అష్టవసువులు- వరుణుడు। వృషభుడు। సహుషుడు। జయుడు। అనిలుడు। విష్ణువు। ప్రభానుడు। ప్రత్యూషుడు॥

అష్టగంధములు- కర్పూరము। కస్తూరి। పునుగు। జవ్వాది। అగరు। పన్నీరు। అత్తరు। శ్రీగంధము॥

అష్టావధానములు- చతురంగము। కవిత్వము। వ్రాయుట। చదువుట। గణితము। సంగీతము। యుక్తిచెప్పుట। వ్యస్తాక్షరి॥

తొమ్మిదిసంఖ్యలుగలవి.

నవబ్రహ్మలు- మరీచి। భరద్వాజుడు। అంగిరసుడు। పులస్త్యుడు। పులహుడు। క్రతువు। దక్షుడు। వసిష్ఠుడు। వామదేవుడు॥

నవరసములు- శృంగారరసము। హాస్యరసము। కరుణారసము। రౌద్రరసము। వీరరసము। భయానకరసము। భీభత్సరసము। అద్భుతరసము। శాంతరసము॥

నవరత్నములు- వజ్రము। వైడూర్యము। గోమేధికము। పుష్యరాగము। మరకతము। మాణిక్యము। నీలము। ప్రవాళము। ముత్యము॥

నవధాన్యములు- వడ్లు। కందులు। పెసలు। మినుములు। నువ్వులు। గోదుములు। అనుములు। ఉలవలు। సెనగలు॥

నవనిధులు- మహాపద్మము। పద్మము। శంఖము। మకరము। కచ్ఛము। ముకుందము। కుందము। నీలము। ఖర్వము॥

పదిసంఖ్యలుగలవి.

మన్మథావస్థలు- కనులజూచుట। మనసుదగులుట। సంకల్పించుట। నిద్రబట్టకుం
డుట।చిక్కిపోవుట। అన్నిటవిసుకుబుట్టుట। సిగ్గువిడుచుట। చిత్తభ్రమ
నొందుట।మూర్ఛనొందుట।మరణమునకుయత్నించుట.

దశదానములు- గోదానము। భూదానము।తిలదానము। హిరణ్యదానము।
ఘృతదానము వస్త్రదానము।ధాన్యదానము। గుడదానము । రౌప్య
దానము।లవణదానము,

పదునొకండుసంఖ్యలుగలవి,

ఏకాదశరుద్రులు-ఉగ్రుడు-సోముడు-శరుడు।మృగవ్యాధుడు। రంతిజుడు। ధి
థికుడు। అహిర్బుధ్న్యుడు।పినాకి। పాదుకేశ్వరుడు।కాపాలికేయుడు।
భీముడు||

పండ్రెండుసంఖ్యలుగలవి,

ద్వాదశాదిత్యులు అర్యముడు।మిత్రుడు।వరుణుడు। అర్కుడు।భృగుడు। ఇం
ద్రుడు।వివస్వంతుడు।పూషుడు।పర్జన్యుడు।త్వష్ట।విష్ణువు।అంశుమంతుడు||

పదునాలుగుసంఖ్యలుగలవి.

చతుర్దశమనువులు- స్వాయంభువమనువు స్వారోచిషమనువు ఉత్తమ
మనువు। తామసమనువు। రైవతమనువు। చాక్షుషమనువు।వైవస్వత
మనువు। సూర్యసావర్ణికమనువు । దక్షసావర్ణికమనువు । బ్రహ్మసా
వర్ణికమనువు।రుద్రసావర్ణికమనువు।ధర్మసావర్ణికమనువు।రౌచ్య
మనువు। భౌచ్యమనువు||

చతుర్దశవిద్యలు ఋగ్వేదము। యజుర్వేదము।సామవేదము। అథర్వణ
వేదము। శిక్ష।వ్యాకరణము ఛందస్సు నిరుక్తము।జ్యోతిషము।
కల్పము మీమాంసాశాస్త్రము। న్యాయశాస్త్రము।పురాణము।
ధర్మశాస్త్రము,

పదునారుసంఖ్యలుగలవి-

షోడశోపచారములు। ఆవాహనము। ఆసనము। పాద్యము అర్ఘ్యము।
ఆచమనీయము।స్నానము। వస్త్రము। యజ్ఞోపవీతము।గంధము।
పుష్పము।ధూపము। దీపము। నైవేద్యము। తాంబూలము।నమ
స్కారము, ఉద్వాసనము||

షోడశకర్మములు- గర్భాదానము। పుంసవనము సీమంతము జాతకర్మము నామకరణము॥ అన్నప్రాశనము। చౌళము। ఉపనయనము। ప్రాజాపత్యము సౌమ్యము। ఆగ్నేయము వైశ్వదేవము। గోదానము। సమావర్తనము। వివాహము। అంత్యకర్మము.

శ్లో॥ గయాంబరీషౌ శశిబిన్ద్వనంగౌ। పృథుర్మరుత్వన్ సుహోత్రః। రామాదిలీపౌ న్నృగరంతిదేవౌ। యయాతిమాంధాతృ భగీరథాశ్చ॥

షోడశమహారాజులు గయుడు। అంబరీషుడు। శశిబిందువు। అంగుడు। పృథువు। మరుత్తు। సుహోత్రుడు। పరశురాముడు। శ్రీరాముడు। భరతుడు। దిలీపుడు। నృగుడు। రంతిదేవుడు। యయాతి। మాంధాత। భగీరథుడు.

పదునెనిమిది సంఖ్యలుగ వి.

అష్టాదశపురాణములు- బ్రాహ్మము। పాద్మము వైష్ణవము। శైవము। భాగవతము। భవిష్యోత్తరము। నారదీయము। మార్కండేయము। ఆగ్నేయము। బ్రహ్మకైవర్తము। లైంగము। వారాహము। స్కాందము। గారుడము। వామనము। మాత్స్యము। కూర్మము। బ్రహ్మాండము.

అష్టాదశోపపురాణములు- సనత్కుమారము। నారసింహము। స్కాందము। శివధర్మము। దౌర్వాసము। నారదీయము। కాపిలము। మానవము। ఔశనసము। బ్రహ్మాండము। వారుణము। కౌశికము। లైంగము। సాంబము। సౌరము। పారాశరము మారీచము। భార్గవము.

విద్యాభివృద్ధినొందిన విద్యార్థులు గాత్రజనులు ఆయాకాలములయందు పఠింపవలసిన శ్లోకములు॥

విష్ణుదర్శనము చేయునపుడు పఠించునది.

శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం।
విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగం।
లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం
వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం॥

శివదర్శనము చేయునపుడు పఠించునది.

వందే శంభుముమాపతిం సురగురుం వందే జగత్కారణం।
వందే పన్నగభూషణం మృగధరం వందే పశూనాంపతిం।
వందే సూర్యశశాంకవహ్నినయనం వందే ముకుందప్రియం
వందే భక్తజనాశ్రయంచ వరదం వందే శివం శంకరం॥

విఘ్నేశ్వరదర్శనముచేయునప్పుడుపఠించునది

శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం।శశివర్ణంచతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనంధ్యా
స్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ అగజాననపద్మార్కం।గజాన[illegible]హర్ని
అనేకదంతంభక్తానా।మేకదంతముపాస్మహే॥

మహాలక్ష్మిదర్శనముచేయునప్పుడుపఠించు

వందేలక్ష్మీంపరశివమయీంశుద్ధజాంబూనదాభాం। తేజో[illegible]
కనకవసనాంస్వర్ణభూషోజ్జ్వలాంగీం। బీజాపూరా[illegible] కకలశ [illegible]
ద్మందధానా। మాద్యాంశక్తింసకలజననీం విష్ణువామా[illegible]స్థామ్

త్రిపురసుందరిదర్శనముచే[illegible]

ఓంకారపంజరశుకీంఉపనిషదుద్యా[illegible]।
ఆగమవిపినమయూరీంమార్యామంతర్విభావయేగౌరీమ్॥

గరుడదర్శనముచేయునప్పు[illegible]ంచునది

కుంకుమాంకితవర్ణాయ। కుందేందుధవళాయచ। [illegible]వాహననమస్
భ్యాపక్షిరాజాయతేనమః [illegible]

పిడుగు[illegible]నప్పుడు[illegible]ంచునది

అర్జునఃఫల్గునఃపార్థః। కిరీటీశ్వేతవాహనః [illegible]
స్సవ్యసాచిధనంజయః॥ [illegible]

[illegible]

సంధ్యాదీపదర్శనము[illegible]ప్పుడుపఠించునది

దీపంజ్యోతిపరబ్రహ్మ। [illegible]
[illegible] సంధ్యాదీపనమోస్తుతే॥ [illegible]

[illegible]

మూలతోబ్రహ్మరూపాయ।మధ్యతో[illegible]।అగ్ర[illegible]రూపా
య। వృక్షరాజాయతేనమః॥ తులసీ[illegible]
యన్మూలేసర్వతీర్థాని।యన్మధ్యేసర్వ[illegible]వేదా
శ్చ।తులసీత్వాంనమామ్యహం॥ [illegible]ంచునది

అగస్త్యం కుంభకర్ణంచ।శనిం చబడబానలం। [illegible]
స్మ[illegible]మిచవృకోదరం॥ [illegible]పఠించునది

ధన్వంతరిం గరుత్మంతం। ఫణిరాజంచకౌస్తుభం।అచ్యుతంచామృతం
చంద్రం। స్మరేదౌషధకర్మణి॥

శరీరేజర్ఝరీభూతే। వ్యాధిగ్రస్తేకళేబరే
అవుషధంజాహ్నవీతోయం। వైద్యోనారాయణోహరిః

ఇంటినుంచికార్యార్థముగాపోవునపుడుదుశ్శకునవాశంబుగా పఠించునది

యశ్శివోనామరూపాభ్యాం యాదేవీసర్వమంగళా। తయోస్సంస్మరణాత్పుంసాం। సర్వతోజయమంగళం॥ లాభస్తేషాంజయస్తేషాంకుతస్తేషాంపరాభవః। యేషామిందీవరశ్యామో। హృదయస్థోజనార్దనః। అగ్రతఃపృష్ఠతశ్చైవ। పార్శ్వతశ్చమహాబలౌ॥ ఆకర్ణపూర్ణధన్వానౌ। రక్షేతాంరామలక్ష్మణౌ॥ సన్నద్ధఃకవచీఖడ్గీ। చాపబాణధరోయువా। గచ్ఛన్మమాగ్రతోనిత్యం రామఃపాతుసలక్ష్మణః॥

—❖❖❖—

శ్యామలాదండకము.

మాణిక్యవీణాముపలాలయంతీం మదాలసాంమంజులవాగ్విలాసాం మాహేంద్రనీలద్యుతికోమలాంగీం। మాతంగకన్యాంమనసాస్మరామి॥ చతుర్భుజేచంద్రకళావతంసే। కుచోన్నతేకుంకుమరాగశోణే। పుండ్రేక్షుపాశాంకుశపుష్పబాణ। హస్తేనమస్తేజగదేకమాతః॥ మాతామరకతశ్యామా। మాతంగీమధుశాలినీ। కుర్యాత్కటాక్షంకల్యాణీ। కదంబవనవాసినీ॥ జయమాతంగతనయే। జయనీలోత్పలద్యుతే। జయసంగీతరసికే జయలీలాశుకప్రియే॥ ❖ ❖ ❖ ।

దండకము॥ జయజననీసుధాసముద్రాంతహృద్యన్మణిద్వీపసంరూఢబిల్వాటవీమధ్యకల్పద్రుమాకల్పకాదంబకాంతారవాసప్రియేకృత్తివాసప్రియేసాదరారబ్ధసంగీతసంభావనాసంభ్రమాలోలనీపస్రగాబద్ధచూలీసనాథత్రికేసానుమత్పుత్రికేశేఖరీభూతశీతాంశురేఖామయూఖావళీబద్ధసుస్నిగ్ధనీలాలకశ్రేణిశృంగారితేలోకసంభావితేకామలీలా ధనుస్సన్నిభభ్రూలతాపుష్పసందేహకృచ్చారుగోరోచనాపంకకేళీలలామాభిరామేరమేప్రోల్లసద్వాళికామౌక్తికశ్రేణికాచంద్రికామండలోద్భాసిగండస్థలన్యస్తకస్తూరికాపత్రరేఖాసముద్భూతసౌరభ్యసంభ్రాంతభృంగాంగనాగీతసాంద్రీభవన్మంద్రతంత్రీస్వరేభాస్వరేవల్లకీవాదనప్రక్రియాలోలతాళీదళాబద్ధతాటంకభూషావిశేషాన్వితేసిద్ధసమ్మానితేదివ్యహాలామదో

రితాశేషలోకాభివాంఛాఫలే స్వేదబిందూల్లసత్ఫాల లావణ్యనిష్యంద సందోహసందేహకృన్నాసికామౌక్తికే సర్వమంత్రాత్మికే కుందమందస్మితోదారవక్త్రస్ఫురత్పూగకర్పూరతాంబూలఖండోత్కరే శ్రీకరే కుందపుష్పద్యుతిస్నిగ్ధదంతావళీనిర్మలాలోలకల్లోలసమ్మేళనస్మేరశోణాధరే చారువీణాధరే సులలితనవయౌవనారంభచంద్రోదయోద్వేలలావణ్యదుగ్ధార్ణవావిర్భవత్కంబుబింబోకభృత్కంధరే సత్కలామందిరే బంధురచ్ఛన్నహారాదిభూషాసముద్యోతమానానవద్యాంగశోభే శుభే రత్నకేయూరరశ్మిచ్ఛటాపల్లవప్రోల్లసద్దోర్లతారాజితే యోగిభిః పూజితే విశ్వదిఙ్మండలవ్యాప్తిమాణిక్యతేజస్ఫురత్కంకణాలంకృతే సాధుభిస్సత్కృతే వాసరారంభవేలాసముజ్జృంభమాణారవిందప్రతిద్వంద్విపాణిద్వయే సంతతోద్యద్దయే దివ్యరత్నోర్మికాదీధితిస్తోమసంధ్యాయమానాంగులీపల్లవోద్యన్నఖేందుప్రభామండితే ప్రోల్లసత్కుండలే తారకారాజినీకాశహారావలిస్మేర చారుస్తనాభోగభారానమన్మధ్యవల్లీవలిచ్ఛేదవీచీసముల్లాససందర్శితాకారసౌందర్యరత్నాకరే శ్రీకరే హేమకుంభోపమోత్తుంగవక్షోజభారావనమ్రే త్రిలోకావనమ్రే లసద్వృత్తగంభీరనాభీసరస్తీరశైవాలశంకాకరశ్యామరోమావళీభూషణే మంజుసంభాషణే చారుశింజత్కటీసూత్రనిర్భర్త్సితానంగలీలాధనుశ్శింజినీడంబరే దివ్యరత్నాంబరే పద్మరాగోల్లసన్మేఖలాభాస్వరశ్రోణిశోభాజితస్వర్ణభూభృత్తలే చంద్రికాశీతలే వికసితనవకింశుకాతామ్రదివ్యాంశుకచ్ఛన్నచారూరుశోభాపరాభూతసిందూరశోణాయమానేంద్రమాతంగహస్తార్గళే శ్యామలే కోమలస్నిగ్ధనీలోత్పలోత్పాదితానంగతూణీరశంకాకరోదారజంఘాలతే చారులీలాగతే నమ్రదిక్పాలసీమంతినీకుంతలస్నిగ్ధనీలప్రభాపుంజసంజాతదూర్వాంకురాశంకిసారంగసంయోగరింఖన్నఖేందూజ్జ్వలే ప్రోజ్జ్వలే దేవదేవేశదైత్యేశయక్షేశభూతేశవాగీశకోణేశవాయ్వగ్నికోటీరమాణిక్యసంఘృష్టబాలాతపోద్దామలాక్షారసారుణ్యలక్ష్మీగృహీతాంఘ్రిపద్మద్వయే అద్వయే సురుచిరనవరత్నపీఠస్థితే సుస్థితే శంఖపద్మద్వయోపాశ్రితే ఆశ్రితే దేవి దుర్గావటుక్షేత్రపాలైర్యుతే మత్తమాతంగకన్యాసమూహాన్వితే భైరవైరష్టభిర్వేష్టితే దేవి వామాదిభిస్సంశ్రితే లక్ష్మ్యాదిశక్త్యష్టకైస్సేవితే భైరవీసంవృతే పంచబాణేన రత్యా చ సంభావితే ప్రీతిశక్త్యా వసంతేన చానందితే భక్తిభాజాం పరం శ్రేయసే కల్పసే ఛందసామోజసే భ్రాజసే యోగినాం మానసే ధ్యాయసే గీత

విద్యావినోదావిన్యాస్తైనకృష్టైనసంపూజ్యసే భక్తిమచ్చేతసా వేధసా స్తూయసే విశ్వహృద్యేనగద్యేనపద్యేనవాద్యేనవిద్యాధరైర్గీయసే యక్షగంధర్వసిద్ధాంగనామండలైర్మండితే సర్వసౌభాగ్యవాంఛావతీభిర్వధూభిస్సురాణాంసమారాధ్యసే సర్వవిద్యావిశేషాన్వితంచాటుగాథా సముచ్చారణంకణ్ఠమూల్లోలసద్వర్ణలేఖాన్వితంకోమలం శ్యామలోదారపక్షద్వయంతుండశోభాతిదూరీభవత్కింశుకాభంశుకంలాలయంతీ మివక్రీడసే పాణిపద్మద్వయేనాపరేణాక్షమాలాగుణస్ఫాటికజ్ఞానసారాత్మకంపుస్తకంబిభ్రతీయేనసంచింత్యసే చేతసో సత్యవక్తాభవత్యద్యపద్యాత్మికా భారతీనిస్సరే యేనవాయీనసానాభాకృతిర్భావ్యసే సోపిలక్ష్మీ సహస్రైః పరిక్రీడితేకింనసిద్ధ్యేద్వపుశ్శ్యామలంకోమలం చారుచంద్రావచూడాన్వితం తస్య స్తనాభోగసరోవారిధస్తస్య కేళీవనంనందనంతస్య భద్రాసనం భూతలంతస్య దిగ్దేవతాకింకరీతస్య వాచాకరీశ్రీస్స్వయం సర్వయంత్రాత్మికే సర్వతంత్రాత్మికే సర్వముద్రాత్మికే సర్వశక్త్యాత్మికే సర్వవర్ణాత్మికే సర్వరూపేజగన్మాతృకే హేజగన్మాతృకే పాహిమాంపాహిమాంపాహి॥

జాబులు వ్రాయుప్రకరణములు

స్మార్తులలో వైదికులుపరస్పరము వ్రాసుకొను క్రమము

శ్రీమద్యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపకదానప్రతిగ్రహ నిగ్రహషట్కర్మ నిరతులైన వేదమూర్తులైన ఫలానివారికి ఫలానివారు నిత్యం త్రికాలములయందును అనేకనమస్కారంబులు జేసి చేయంగలవిన్నపములు మేము ఇచ్చట ఫలానిదినమువరకు లేకఫలానిపేరుగల స్థలమందు కుశలము అచ్చట మీకు కలసంతోషాతిశయములకును లేక క్షేమాతిశయములకును లేక శుభసిద్ధులకును లేక సౌఖ్యసిద్ధులకును లేక అభ్యుదయంబులకును లేక భవదీయమంగళ ప్రమోదంబులకును వ్రాయించి పంపుతు రావలెను

ఈమిది తెలిపినగాను దేస్మార్తులకు యితరజాతులగు క్షత్రియాదులు వ్రాయునెడల నిత్యం త్రికాలములయందును అనేకనమస్కారములు అను మాటకు బదులుగా అనేకదండములని వ్రాయుచున్నారు.

లౌకికులయందు వైదికులు వ్రాయు క్రమము

శ్రీమద్యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపకదానప్రతిగ్రహనిగ్రహషట్కర్మనిరతులయిన రాజమాన్యరాజపూజిత రాజశ్రీబ్రహ్మశ్రీసంపన్నులయిన ఫలానివారికి సమస్తసకలసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిభవాతిశయములకు వ్రాయించిపంపించునదు గాలెను [illegible]

మీద జెప్పినవక్కాణలు సంగ్రహముగా వ్రాయుక్రమము

శ్రీమద్వ్యజనాదిషట్కర్మనిరతులయిన-వే-రా-రా- బ్రహ్మశ్రీ-సం॰ పలాని వారికి తక్కినవిషయములు మునుపువ్రాసినతీరు

పుత్రుడు తమ్ముడు బావమరిది మొదలయినతక్కువవయస్సుకల దేహసంబంధులకు వ్రాయుక్రమము

శ్రీమతు పలాని వారు నాపుత్రుడగు-చి-పలాని వారికి: సకలశ్రేయస్సులుగలుగునటుల ఆశీర్వదించివ్రాయుడ మేమన్నను

శ్రీరస్తు-చి-పలానివారిని పలానివారు చిరంజీవిసహ స్రాయుష్యుగాను ఆశీర్వదించువ్రాయుడు మేమనగా

క్షత్రియాదులు తక్కువవయస్సుగల మీద జెప్పిన దేహసంబంధులకు వ్రాయునెడల ఆశీర్వచనంబులు అనుమాటకు బదులుగా దీవెనలనియు ఆశీర్వదించి అనుమాటకు బదులుగా దీవించియనియు వ్రాయవలెను

స్మార్తులలో కేవలలౌకికులగు నియోగులకు వైదికులు వ్రాయు క్రమము

ఉత్తమపక్షము

శ్రీమదఖండితలక్ష్మీప్రసన్నులయిన ఆశ్రితవిద్వజ్జనపోషకులయిన రాజమాన్య రాజపూజిత మహారాజరాజశ్రీ సం॰ న్నులగు పలానివారికి తమము ఖ్యాశ్రితులగు పలానివారు సకలశ్రేయస్సులుగలుగునటుల అనేక వేదోక్తాశీర్వచనములు చేసి చేయుంగల విన్నపములు మేమున్న యిచ్చట తమవిశ్వాసాతిశయమువల్ల క్షేమము తమ చ్ఛాటితమ సకల సామ్రాజ్యలక్ష్మీవిభవాతిశయములకు వ్రాయించిపంపుచు రావలెను

క్షత్రియాదులు మీద జెప్పిననియోగులకు వ్రాయునెడల పలానివారికి పలానివారు అనేకదండములు పెట్టి చేయుంగల విన్నపములని వ్రాయవలెను ఇదితప్ప తక్కినవక్కాణములు సమానము

మధ్యమపక్షము

శ్రీమదఖండితలక్ష్మీప్రసన్న రాజమాన్య రాజపూజిత మహారాజరాజశ్రీసంపన్నులయిన పలానివారికి పలానివారు సకలశ్రేయస్సులుగలుగునటుల వేదోక్తాశీర్వచనములు చేసి చేయుంగల విన్నపములు మేమున్న ఇచ్చట క్షేమము అచ్చటి తమ సకలసంతోషలక్ష్మీవిభవాతిశయములకును వ్రాయించి పంపుచు రావలెను

కేవలలౌకికులగు నియోగులు వైదికులకు వ్రాయుక్రమము

శ్రీమద్యజనాదిషట్కర్మనిరతులయిన వేదమూర్తులైన పలానివారికి

తమ సేవకుడు పలానివాడు అనేకశిరసాష్టాంగ నమస్కారములు చేసిచే యుగల విన్నపములు తక్క సవిసమానములు

పుత్రాదులు మొదలయిన వారికి వ్రాయు క్రమము

శ్రీమద్విజన వేద మాతృగారలయిన తండ్రిగారి దివ్య శ్రీచరణారవిందముల సన్నిధికి బాలుడు తమ పుత్రుడు పలానివాడు నిత్యము తక్కిన విపూర్వవత్తుగానే వ్రాయవలెను

అల్లుండ్రు మొదలయినవారు వ్రాయునప్పుడు తండ్రిగారు అనేమాటకు బదులుగా మామగారి దివ్య శ్రీచరణారవిందముల సన్నిధికి అనియు బాలుడు పుత్రుడు అల్లుడు పలానివాడనియు వ్రాయవలెను

మీద చెప్పిన స్వస్తులకు వ్రాయు క్రమమే మధ్యములకును ఉపయోగింపకొవలసినది

వైష్ణవులు పరస్పరము వ్రాసుకొను క్రమము

ఉత్తమపత్రము

శ్రీమద్వైదిక మార్గప్రతిష్ఠాపనాచార్యోభయవేదాంత ప్రవర్తక శ్రీ వైశాంతజిత్ సదమాద్యనంతకల్యాణగుణ పరిపూర్ణులయిన అస్మత్స్వామి ముఖ అభిమానిర్కి వాస్యప్రాప్త భూతులయి వేంచేసియుండే శ్రీమాన్ పలానివారి తిరువడిత్తాముల సన్నిధికి దాసదాసానుదాస చరమావధి దాసుడు పలానివాడు తాము తడుక్క యుంటూ అనేక దండవంద లుసమర్పించి వ్రాసుకొనే విన్నపము ఇప్పపలాని దినము వరకు దాసవర్గానా క్షేమము అచ్చట దేవరవారి ఉభయవేదాంత భాష్యభగవద్విషయ గ్రంథకాలక్షేపాతిశయములకు శ్రీముఖంబుచే తెలుపవలెను

మీద వ్రాయు శ్లోకముల నడుమ నున్న చెప్పే ఉత్తమ పురుష వాచకములనెల్ల అభిమానియనియు మొదటి నానిని గురించి చెప్పే మధ్యమపురుష వాచకశబ్దముల నెల్ల దేవరలనియు సందర్భానుకూలముగా వ్రాయవలెను

మధ్యమపత్రము

శ్రీమద్వైదిక మార్గ శ్రీమాన్ పలాని వారికి దాసుడు పలానివాడు దండములు సమర్పించి వ్రాసుకొనే విన్నపములు తక్కిన విసమానమేను

వైష్ణవులు స్వాములు మొదలయిన తక్కిన వారందరు వ్రాయు క్రమము

శ్రీమద్వైదిక మార్గ ప్రవర్తకులయిన పలానిగారికి పలానిగారు నమస్కారములు చేసి చేయుగల విన్నపములు తక్కిన దంతయు స్వస్తులు పర

~ ... గొన శ్రీ ... నే ... సను

శూద్రులు రాయునెడల నమస్కారములు అను మాటకు బదులుగా దండములని రాయడము తప్ప తక్కినది సమానమేను

లౌకికమునందుండే శూద్రులకు బ్రాంహణులు రాయుక్రమము

శ్రీమతు పలాని గారు-సకలగుణసంపన్నులయిన మహామేరుసమానాధీరులయిన రాజమాన్య రాజశ్రీ పలాని గారికి సకలశ్రేయస్సులు కలుగునటుల అనేకాశీర్వచనములు చేసి చేయుంగల విన్నపములు తక్కినవి పూర్వపత్త్రముగానే రాయవలెను

శ్రీమతు పలాని గారు పలాని గారికి ఆశీర్వచనములు జేసి రాయడమేమన్నను తక్కిన షయము రాసే యెడల యేకవచనప్రయోగముతోనే రాయవలెను

మీద జెప్పిన బ్రాంహణాదులకు న్యూనాధికవయస్కులుగానుండే క్షత్రియాదులు రాసి యెడలనంతయు దండములని రాయవలెను బ్రాంహణులలోనున్న మీద జెప్పిన పుత్త్రాదులగు సన్నిహిత దేహబంధువులు తప్ప తక్కినగారుగానే యెడలనంతయు నమస్కారములని రాయవలెను అజేత్రిగన్న వైష్ణవులు తక్కువవయస్సుగల గారగు పుత్త్రాదులకును విష్ణుభక్తులగు క్షత్రియాదులకును రాసే యెడల ఆశీర్వాదములనే మాటకు బదులుగా అనేకమంగళాశాసనములని రాయవలెను

ఇదిగాక శంకరాచార్యులు మొదలయిన ఆచార్యుల సన్నిధులకును వెశ్వేరు సంస్థానములకును రాయునెడల వీరివీరి బిరుదులను తెలిసి ఆమాటలను విచారించి రాయవలెను

కలెక్టరు జడ్జీలు మొదలయిన ప్రభువులకు రాయుక్రమము

మహారాజ రాజశ్రీ పలాని-దేశమునకు ప్రిన్సిపాల్ కలెక్టరుయుద్యోగస్థులగు పలాని గారి సముఖమునకుయి చేత్రిగనసమస్తమయిన దొరలకున్ను వీరివీరి యుద్యోగములను తెలియజేసి రాయవలెను

సంస్థానాధిపతులకు రాయునేడల అచ్చటి గురుతుప్రకారము వక్కాణులు రాయుటకు ముందు మహారాజ రాజశ్రీ అని రాయవలెను అట్టి పక్కాణములు తెలియని పక్షమందు మహారాజ రాజశ్రీ-ప-ని-సంస్థానాధిపతుల సముఖమునకు అని రాసినను తప్పు లేదు రాసే యెడలనంతయు మధ్యమపురుష వాచకమగు మీరు అని చెప్పుటకు బదులుగా మేలిన గారు అని రాయవలెను ఆ తే మర్యాద హాలాణ ప్రభువులకు లేదు

లౌకికమునందుండుతురకలకు రాయు క్రమము

సాహేబు మెహర్బాన్ మష్ఫిక్ కదర్దాన్ ఫైజుబఖష్ ఫైజురసాన్ ముఖ్లిస్ సాన్ పలాని సాహేబులకు అనేక సలాములు చేసి రాసుకొనేవిన్నపము

తురకలు తక్కిన బ్రాంహణాదులకు రాయునెడలనున్ను మీద జెప్పిన వక్కాణమే రాయుచున్నారు

మరిన్ని కొందరు జాబులు రాయునెడల చాల స్తుతిపరమగు సంస్కృతపదముల జేర్చి రాసెదరు అట్టిగురుతు సాధారణముగా లేనందుననున్ను హేయములగు స్తుతులచే మనుష్యులను బ్రెంచేశిగురుతు వివేకజనులకు శ్రేయమావహముగాదనిన్ని దలచి వీటిని యిందు బ్రకాశపరచలేదు

అర్జీలు రాయవలసిన పద్ధతి

మహారాజరాజశ్రీ కలెక్టరు దొరగారి సముఖమునకు

నంబరు దారోగా రాసుకొనిన అర్జీ విన్నపము

కోతారు మజుకూరిలో నంమకు పండించే భూములయొక్క తరహాలున్ను నంమకు పండించే క్రమమును ఖుల్లుసుగా దెలియజేయవలెనని క్రిందటినెల ౨౮ తారీఖు వహుకుందయు చేయించిరి గనుక అందునగురించిన సంగతులు తమకు విశదమగుటకయి యీదిగువ రాసుకొన్నాను

ఈకోతారులో నంమకు పండించే భూమి తియ్యావెలిగ తెల్లయనియు నవిటి వెలిగ తెల్లయనియు రెంతువిధములు తియ్యవెలిగ తెల్లభూమిలో శ్రేష్ఠమయిన తెల్లవుప్పు పండుచున్నది నవిటి వెలిగ తెల్లభూమిలో పండేవుప్పు ప్రజబ్బగా వుంటును వర్షాకాలము అఖరయి యెండలు ముదిరినట్టుగానే పుష్యమాసములో పాత్తుషరువు చేయబడుచున్నది గనుక మళ్లిలో వర్షాకాలము నవర్షపూరాడికనున్ను ముందుగా దీయించి మళ్లు బాగా పరచి మడినాడు వళ్లు బాగా నానేనిమిత్తము కొంచెముగా నీరుకట్టి గళ్లపూసి మూడోనాడు అంగుళన్నరలోతు గరికెచెక్కలతో ద్రొవ్వి సాయంకాలము వేళ అంగుళములోతు పనీరు పెట్టెదరు నాలుగోరోజు మొదలుకొని ఆదోరోజు పర్యంతము గుంతలజీల పరుసగా తొక్కెదరు తొమిదోరోజున సంతకు పూర్వమే షాలములలో యెండచేత కాగియున్న నీరు అంగుళములోతున మళ్లకు కట్టెదరు పిమ్మట నాలుగోరోజున మెద్రగా కొంచెము నీరుతో ఉప్పు సూటిగా పండుచున్నది అది మొదలుకొని నాలుగు రోజుల పర్యంతము వుప్పు బాగా తొక్కి మరల సదరహీ నీరుకట్టెదరు అట్టు

పిమ్మట్టుక్కొన్నాలగురోజులకు ఉప్పుబాగా పండుచున్నది. ఇరువదిమూడవ రోజు మొదలుకొని ఇరువదియైదవరోజువర్యంతముక్కమూడురోజులు సదరహీ. ఉప్పు అంటబెట్టిపొయ్యేలాగున బల్లలతో దిమ్మిస్సాచేసి ఒక అంగుళము లోతున మగలనీరుకట్టెదరు నాలుగోరోజు ఉదయాన ఉప్పు తీతకువస్తున్నది గనుక పాతిక అంగుళమునీళ్లుప్పుండగా చాపగట్టుమీదికితీసి రెండు ఘామములపర్యంతము ఆడేలాగున వుండనిచ్చి తరువాత భరంతు డిబ్బమీద పడనేసి గరిశెలకు సరిపడేలాగున గెండ్లుపోసి వర్షాలవల్ల ఉప్పుజారకుండా ఆరువ్రగెడ్డితో గెండ్లునేసెవరుక్కగనుక ఈసంగతులు తమచిత్తమునకు విశదముగా గలందులకు విన్నపము వ్రాసుకొన్నాను-

నమ్మకదారో గాను-

క్రిందటి నెలలో నీవు వ్రాసికొనిన పలాని నంబరుగల అర్జీ దాఖలైనది- అందులో నమ్మకసాక్షను గురించి వ్రాసిన క్రమము యావత్తును బహుయుక్తముగాగనుపడుచున్నది గనుక హోలుసాలాన సాక్షుషురువు చేయుటకు సెలవివ్వడమైనది కొత్తారు మజుకూరులో రోజుకు రేవు- ౧౫- ఎందరుపనిచేసేదిన్ని ఎంతమాత్రము ఉప్పుపండేదిన్ని విభజనముగా తెలిసేలాగున రోజుబకీరుమా హుజూరుకు పంపవలెను మరియు కారెములు కట్టు నిమిత్తము అయివది వ్రాళ్లు సరంజామా చేయించుటకు పరగణాలా ఖానాహొస్తాదరు పేర వ్రాయించిన హుకుమును అవిచారుపరచుటకు వారిఖర్చులనిమిత్తము ఇరువదియైదు రూపాయిలును ఇంగతో పంపియున్నాము. గన.కమొట్టేనసంగతి మాకు రిపోర్టు చేసే గలవలసినది-

మహారాజ రాజశ్రీ కలెక్టరు దొరగారి సముఖమునకు

పరగణా అమీను వ్రాసికొనిన అర్జీ విన్నపము-

మాలీమొక్కద్దమాను గురించిన సర్కారు నౌకరు గ్రామ మిరాసీదారు విచారించేవనులనున్న రైతులయొక్క ఆసవాలున్న పరగణా వద్దాకా కయిఫియ్యతున్న ఖుల్లసుగా తెలియజేయవలసినదని ఈ నెల ౧౦ తారీఖున దయచేయించిన హుకుం ప్రకారము తమచిత్తానకు విశదముకాగలందులకు ఈక్రింద వ్రాసికొనుచున్నాను-

ఈపరగణా శివాల్లు సమేతు అయివదియైదు గ్రామములు - వాటిలో అయిసర్వాగ్రహారములును - మూడు బిల్మక్తా మొఖాసాలును - రెండుకట్టుబడిమొఖాసాలును- నలువది తొమ్మిది ఫస్తుఆమానిగ్రామములు - వీటివల్ల సాలుకు ఏబదివేల రూపాయిలు శిస్తుఅవుచున్నది- వీటియందు గమారము గ్రామము ౧౫ మొప్పని ఆసామిలుమొదలు నూటిపర్యంతము కడింగైతులు

వున్నారు- వారిలో మోతుబరి ఆసాములకు ఆసామీ ౧కి- ఎనిమిదివిడిచి కట్టుగకలు మొదలు పండ్రెండు పర్యంతమును- మధ్యస్థులగు ఆసాములకుమూడర కట్టుగకలు మొదలు ఆరుపర్యంతమును నాదరు ఆసాములకు ఒకటెద్దు పింటిఅరక- ఈనాప్రకారముగ నున్నవి- ఈనాదారు రైతులు ఇతరుల సహాయము లేనిది తమపొలాలు దున్నుకోలేరు గనుక మరియొక రైతుకు తాము సహాయులై అతని పొలాలుదున్ని- అతని అరకలచేత తమపొలాలు దున్నించుకొనుచున్నారు- యీవిషయమందు ఒకరిఉపకారము ఒకరికి పరస్పరము వుంటున్నది- కాబట్టి వారివారి పొలాలలో పండినపంటవారే అనుభవించుచున్నారు-

పెద్దకాపుఅయినవాడు గ్రామవ్యవహారము యావత్తు విచారించుచు రైతులలో బుట్టేకలతలు పరిష్కరించుచు పోలీసువనులు చూచుచు మరియును తమగ్రామములో జమ కావలసిన సర్కారుపైకము వసూలుచేసి అమీను వద్దికి పంపించుచున్నాడు- గ్రామకరణము- పెద్దకాపుతో కలిసి వ్యవహారము విచారించుచు- ఆయా రైతులయొక్క వ్యవసాయపు లెక్కలను - అందు నగురించిన కమామిషు యావత్తు వ్రాయుచున్నాడు - మరియు వడ్లవాడు- కమ్మరి- చాకలి- మంగలి- మాదిగవాడు- వెట్టివాడు - మొ|| ప్రాయశః ప్రతి గ్రామములోనువుంటున్నారు - వీరుచేసే చాకిరీనిమిత్తము వీరలకు మాన్యాలైనను ఉభయరాశిని కళ్లంవద్ద మేరలైనను జరుగుతున్నవి-

సర్కారుదస్తు అయ్యే సాగాదినుసు పంటలనునాలుగు తరగతులుగా యేర్పడివున్నవి అందులో మొదటిది- పొలములో అన్నివిధములైన వరి మహాస్సాలు- రెండవది- మెట్టలో జొన్నలు- సజ్జలు- ఆముదాలు- చిట్టాముదాలు ప్రత్తి- మొక్కజొన్న- కందులు- సెనగలు- ఉలవలు- పెసలు మొదలైన మెరకదినుసులు- మూడవది - జరీబులో పొగాకు- మిరపకాయలు- కసూబా- తెల్లగడ్డ- నీరుల్లి- చిలగడదుంప మొదలైనవి- నాలుగవది- ఫలవృక్షములు- అనగా గొప్పచెట్లు- వెలగచెట్లు- కొంకుడుచెట్లు- చింతచెట్లు- మొదలైనవి - నల్లవరి శరగాయి తెల్లవరి మహాస్సాలకు చెరువులు కాలువలు వగైరాల నీటి ఆసరా చాలా కావలసియున్నది మెరకదినుసులు యావత్తు అప్పుడప్పుడు కురిసేవర్ష జలములను పొందుచును పండుచున్నవి- జరీబుకు తోటలలోనూ బావులనుంచి నీళ్లు తోడుచున్నారు - యీపంటలన్ని ఫలమునకు వచ్చినతోడనే అంచనదార్లు అంచనావేసిన తరువాత రైతులు మహాస్సాలు కోసి కుప్పలువేయుటకు సెలవు ఇవ్వబడుచున్నది. అటుపిమ్మట కయిలుదార్లను దగ్గిర వుంచుకొని కళ్లా కయిలు చేయించి సర్కారు అంచనా ప్రకారము జారీ తవల ప్రకారము రైతులవద్దపైకము వసూలు చేయబడుచున్నది - తమ

చిత్తానకు విశదమగు నిమిత్తము నిచ్చ వ్రాసికొన్నాను- చిత్తగించవలెను.

ఛందోవిషయము,

దీర్ఘము-ప్లుతము- పూర్ణానుస్వార పూర్వవర్ణము- జిహ్వామూలీయోప ధ్మానీయ పూర్వాక్షరము- సంయుక్తాద్యము - విసర్గకమును - గురువులు. ఉదాహరణములు- రా- మా శ్రీ- ఉందు- యశఃకోమంది- తపఃఫలము ఇత్యాదులు- ఇత్యాదులూహ్యములు- హ్రస్వము- తెలుగుపదము యొక్క మొదటిజడ్డక్కరమునకు ముందున్న యక్షరమును- అద్రువ చిద్రువ ఘనశబ్దముల తొలియక్కరములను లఘువులు ఉదా- అ- కి- ఇదిత్యాదులు అద్రుత- చిద్రుత- ఇత్యాదులు- రేఫయుక్తమైన యక్షరంబునకుం బూర్వవర్ణము గురువౌండెడి లఘువౌండెనగు ఉ మధుద్రవము - నిరూఢపక్ష ఇత్యాదులు గురువునకు- గ- లఘువునకు-ల-సంజ్ఞలు ఇందువల్ల, రెండుగురువులు- గగ- రెండులఘువులు- లల- గురువును లఘువును- గల- గ్ల - లఘువును గురువును- లగ-ల్గ- అనం బడు- లఘువునగోకకోలగిటును- రెండులఘువు లొకగురువునకు సమానము గాన నా రెండునకు గూడ నగ్గురువునకు నెలవలెయు సంజ్ఞలు - ఉల ఘువు।, గురువ ∪, ఇటూహ్యము, కొన్ని గురువులయొక్కయైనను, గొన్ని లఘువులయొక్కయైనను, గొన్ని గురులఘువుల యొక్కయైనను - గుంపుగణ మనంబడు- గణములు- నిసర్గములని మాత్రగణములని యుపగణములనిమూం డు విధముల నుండును- మ- య- ర- స- త- జ- భ- న- లు నిసర్గగణము లు- లఘువర్ణ సంఖ్యాకములు మాత్రా గణములు - సూర్యచంద్రేంద్రగణ ములుపగణములు,

నిసర్గణములు-	తన్నామదేశములు-		ఉదాహరణములు-
∪ ∪ ∪	మగణము	మ,	శ్రీరామా-
। ∪ ∪	యగణము-	య,	మహేశా-
∪ । ∪	రగణము-	ర,	మ్రొక్కెదన్
। । ∪	సగణము-	స	కనుమా-
∪ ∪ ।	తగణము-	త,	సీతాంశ,
। ∪ ।	జగణము-	జ,	భరింపు,
∪ । ।	భగణము-	భ,	నామోట
। । ।	నగణము-	న,	పనుము,

గలమునకు హగణమనియు- లగమునకు వగణమనియు- విశేషనామములు గలవు- నగణ హగణములు సూర్యగణములు- నల- నగ- సల భ-ర-త- లింద్రగణములు- మలఘు- రల- రగ- తల- తగ- నవ- నహ- భల-భగురు-సలల నలల- నగగ- సవ-సహ- లు చంద్రగణములు-

గణబద్ధమైన నాలుగు పాదములంగలిగియుండునది పద్యము- వృత్తము జాతి- ఉపజాతియనను - ము త్తెరగులం బద్యములుండును - అందువృత్తములు- నాలుగు పాదములందును సమానములైన నిసర్గణములను - మఱియొకటి రెండు గురులఘువులను గలిగి - యతిప్రాసములతోడం గూడుకొని యుండును- పాదాదివర్ణమునకుం దానివలెం దత్పాదమునందు నియత స్థానంబులనుండు స్వరమైత్రిగల యొకటి రెండువర్ణములకును యతియని సంజ్ఞ - యీ యతియే విరతి- విశ్రాంతి విశ్రామము-విశ్రమము- శ్రాంతి- విరమణము- విరమము- విరామము-వళి-వడి- యనిచెప్పంబడు - యతి సంయుక్తాక్షరమగు నేసం దేవర్ణమైన సంగ్రహింపనగు ప్రాసము పాద ద్వితీయాక్షరము - ఇది నాలుగుపాదములందుం నొక్కటిగానే యుండును యీనియమము హల్మాత్రమునకేకాని యచ్చునకులేదు - యతిప్రాసభేదంబులు పెక్కులు గలవు, సంయుక్తాక్షరములు ప్రాసమగుచోం దత్పూర్వవర్ణము హ్రస్వమైనండె దీర్ఘమైనను నుండందగు.

ఉత్పలమాల, భ ర న భ భ ర వ గణములు- పదియవ యక్షరము యతియును గలది,

భ ర న భ భ ర వ

ఉదా- సత్వర - జస్తమోగుణవ - శస్థితిం గైకొని లీలనీ- వ బ్రహ్మ,

చంపకమాల, న జ భ జ జ జ ర గణములు, పదునొకండవ యక్షరము వళియును గలది-

న జ భ జ జ జ ర

ఉదా- గుణము- సలస్త-కంబునన- గోటి- యుగంబు- నగేలు - దారథి

మత్తేభవిక్రీడితము, స భ ర న మ య వ గణములును - పదునాలుగవ యక్షరము విరామమును గలది-

స భ ర న మ య వ

ఉదా- అనిన- వ్రాఘవ-కుంజరుండు-ముని- నా-ధాగ్రే- సరుంజూ- చియిట్లు

శార్దూలవిక్రీడితము- మ స జ స త త గ ములును- పదమూడవయక్షరము విశ్రామమును గలది,

మ స జ స త

ఉదా, జ్యానాదం, బునిశా- తహేలి- పటలీ- సంఘట్ట- రావంబు- షం।

ఈపై నాలుగు పద్యములలో, ఉత్పలమాల పాదము మొదటి గురువును రెండులఘువులుగా మార్చినఁ జంపకమాల చరణ మగును. శార్దూల విక్రీడిత పాదాద్యక్షరంబగుగురువును రెండులఘువులుగా గ్రహించిన మత్తేభ విక్రీడితచరణమవును.

మాలినీవృత్తము- న న మ య య గణములును- తొమ్మిదవయక్షరము విరతియుంగలది,

న న మ య య

ఉదా- అమర- శిఖరి- హేలా_ హా- రిధైర్యం- దవార్య। క్రి-

కందము, ఇది- ఆరు తెఱంగుల నుండును. అందు సహజ కందము, నాలుగేసిమాత్రలుగల భ - జ స - నల- గగ ములలో మొదటి పాదమున మూఁడుగణములను- రెండవ పాదమునందైదుగణములను గలిగియుండును- రెండవపాదమునఁ బ్రథమ చతుర గణాద్యక్షరములు యతులు- బేసి జగణం బుండదు- మఱియు రెండవచరణంబున మూఁడవది నలమొండె జగణ మొండె నుండెను- ఆ రెండవ చరణము యొక్క తుదం- గురువుండెడి - ఈనియమమే తక్కినసగమునకునగు బ్రాసాక్షరముసంయుక్తముగానిచోఁ బాదాద్యక్షరములన్నియు హ్రస్వములుగానొండె నన్నియుం దీర్ఘములుగానొండె నన్నియుంబూర్ణబిందుపూర్వములుగానొండె నుండెడిని- ఇన్నినియమములకులో బడి యాయాపాదములందు నేగణములైననుండవచ్చును.

నల స సల నల గగ జ గగ స

ఉదా. అనుపలు- కులక- చ్చేరుపకి,। దనుజుల లోఁబుట్టినీవు ధర్మం-బుమనం

వృత్తములందును కందములందును బ్రాసయతిలేదు.

తేటగీతి, ఒకసూర్యగణము రెండింద్ర గణములు రెండు సూర్యగణములుం గ్రమముగాను- నాలవగణముయొక్క యాద్యక్షరము విరామము గాను- బ్రతిపాదంబున నుండెడు- ఈగణ యతి నియమము - నాల్గుచరణంబుల స్సమానము,

హ నల భ న హ హ భ నల న హ

ఉదా, ధర్మ- నియతికి- మెచ్చితి.దపము- పండె - వత్స. నీమది-వలసిన-వర ముగోను,

ఆటవెలది, మూఁడు సూర్యగణములు రెండింద్ర గణములు వరుసగా మొదటిపాదంబున నుండును - రెండవ చరణంబున నైదు సూర్యగ

తే

స్థలవగణము యొక్క యాద్యక్షరము యతి-
గాంబున్నయెడ నగణములకు ప్రాస్యము.

హ న హ ర నల హ హ హ న

ఉదా- ఇవ్వి, ధమున- శంభుం- దవ్విథీ, మణుంబ్రిటుం జేసి - కుంబ - కర్ణుం- జేసం- బిలువ-

సీసము, ఇది యేడు తెలుంగుల నుండును - అందు సమసీసము- ఆఱింద్రగణములును రెండు సూర్యగణములును క్రమముగాఁ బ్రతిపాదంబున నుండును- అందు బేసినంకెల ౧. ౩. ౫. ౭. గణముల యొక్క యాద్యక్షరములు యతులు- పాదము యొక్క పూర్వోత్తరార్ధంబుల యవి సమముగా నొండె వేర్వేరుగా నొండె నుండు. ఇట్టి నాలుగు పాదంబులకుం బిమ్మటఁ దేటగీతి యేని- ఆటవెలంది యేనిఁ గూడ నొకపద్యమగును-

హ భ నగ లస త భ హ న

ఉదా, ఇంద్రాదులు- ధర్మ్యతు- తెలెశఁగంబు- ధిక్కరిమ- జీవుంబు ... నను- ణేష ... సుల-

---

భూగోళవిషయము,

భూగోళశాస్త్రము అనఁగా భూతలమునకు సంబంధించు దేశ సముద్రాదులను వివరించునది- వెలగపండువలె గుండ్రముగా నున్న భూమియొక్క పైభాగము మూఁడు పాళ్లు నీళ్లుగలిగి ఒక్కపాలు అగపడుచున్నది భూమి ఏష్యా యూరోపు- ఆఫ్రికా- ఓసియానియా- అమెరికా అని ఖండములయిదు- అందు మొదటి నాలుగు పూర్వార్ధగోళమున - తక్కినది పశ్చిమార్ధగోళమున ఉన్నవి- ఏష్యాఖండము ౬౭౦౦- మైళ్ల పొడవును- ౫౮౦౦ మైళ్ల వెడల్పు జనసంఖ్య ౬౨ కోట్లు- దేశములు- రష్యా- చీనా రాష్ట్రము- జపాను- తూర్పిందియా- హిందుస్థానము- అఫగనిస్థానము - బెలూచిస్థానము - పారసీకము- తార్తారము- తురుష్కము- యవనము- హిందుస్థానము ౯౦౧ మైళ్ల నిడివియు ౧౫౦౦ మైళ్ల వెడల్పు- జనసంఖ్య ౨౮ కోట్లు- ఇది మిక్కిలి ఘనత నొందిన ఇంగ్లీషు చక్రవర్తి యొక్క పాలనకు లోబడి- బంగాళము- మదరాసు- బొంబాయి అను మూఁడు ప్రధాన రాష్ట్రములుగా- విభజింపఁబడియున్నది-

మదరాసు రాష్ట్రము హిందూదేశమునకు దక్షిణభాగము- ఇది దాదాపుగా దక్షిణహిందుస్థానమంతయు- దక్కనులోని యుత్తర సర్కారులను కలిసిన రాష్ట్రము- జనసంఖ్య ౩౧౨౦౦౦౦౦- ఇది ఆంగ్లేయుల పాలనకు లోబడిన దేశము ఇరువదియొక జిల్లాలుగా విభజింపబడియున్నది- గంజాము- విశాఖపట్టణము- గోదావరి- కృష్ణా- నెల్లూరు- చెన్నపట్టణము- చెంగల్పట్టు- గుంటూరు-

తంజావూరు- మధుర- తిరునెల్వేలి- మలయాళము-

లు- బళ్లారి కడప- చిత్తూరు- సేలము తిరుచినాపల్లి- కోయంబత్తూరు-
నని జిల్లా అనగా కలెక్టరు నధికారముక్రింది దేశము- వీనిలో పదునొకంటి
జిల్లాలు తూర్పుసముద్రతీరమునను- రెండు పడమటిసముద్రతీరమునను- ఎనిమి
దిమధ్య నున్నవి- ఈజిల్లాలలో అచ్చటచ్చట పెక్కుజమీనులు గలవు- ఇంగ్లీ
ఆంగ్లేయులచే సంరక్షింపబడిన అన్యదేశసంస్థానములును చేరియున్నవి-
మైసూరు తిరువాన్కూరు కొచ్చి- పుదుక్కోట- కొడగు- బనగానపల్లె- అనునవి
కొండలు- పశ్చిమసముద్రతీరమున పడమటికనములను- తూర్పుతీరమున తూ
ర్పుకనములును- సేలముజిల్లాలో సేరురా కొండయును- కోయంబుత్తూ
రుజిల్లాయందు నీలగిరులును మధుర జిల్లాయందు పళనికొండయును గల
వు- నదులు- గోదావరి- కృష్ణ- ఉత్తరపినాకిని- పాలేరు- దక్షిణపినాకిని-
కావేరి- వైగై తామ్రపర్ణి- ఇవియన్నియు పశ్చిమమునుండి తూర్పుము ఖ
ముగా ప్రవహించి- బంగాళాఖాతమున కలియును- వీటిలో కొన్నిటికి ఉప
నదులుగలవు- పూర్ణ- వెనగంగ వైనగంగ మంజీర- ఇవి గోదావరియొక్క
ను- తుంగభద్ర ఘటప్రభ- మలప్రభ- భీమ- వరద- ఇవి కృష్ణయొక్కయును- శే
య్యారు- ఆని- పాలేటియొక్కయును భవాని- అమరావతి- నొయ్యల్- ఇవి కా
వేరియొక్కయును- కలియు నుపనదులు-

మదరాసు రాష్ట్రమునకంతకు రాజధానియైన పట్టణము- చెన్నపట్ట
ణము అని చెప్పుదురు ఈజిల్లానిడివి ౧౦ మైళ్లు- వెడల్పు ౪ మైళ్లు విస్తీర్ణము
౩౦ చదరపుమైళ్లు జనసంఖ్య సుమారు ౪౦౦౦౦౦- ఇందలి గ్రామములును నగ
రవిచారణాధికారముల ఏర్పాటుప్రకారము ౮ డివిజనులుగ విభజింపబడియు
న్నది- ౧ డివిజను- తండియార్పేట- చాకలిపేట- రాయపురము- ౨ సిబ్బంది
డి- పెద్దనాయునిపేట- పెద్దనాయకపల్లె- సెంజార్జికోట- ౩- డి- ముత్యాలపేట-
అప్పళైహము- కోట- ౪- డి పెరంబూరు- వేసరవాడ- ౫ డి చూళై పు
రశవాకము- పెద్దమెట్టు వేపేరి- కొత్తపేట- ఎగంబూరు ...
రము- ౬ డి కిల్పాకము- చేతుపట్టు- నుంగంపాకము మద్రాసు ...
పాకము- చింతాద్రిపేట- నరసింగపురము- తిరువళ్లిక్కేణి- ...
పేట- ౮ డి- మైలాపూరు- ఆళ్వారుపేట- రాయపేట- మీర్సాహేబుపే
ట- తేనాంపేట- ఇనుపదారులు- చెన్నపురిని రెండు ...
అందొకటికి చెన్నపురి ఇనుపదారి- (Madras Railway
ని పేరు- ఇది చెంగల్పట్టు- చిత్తూరు- సేలము- కోయంబత్తూరు.

పోయి. మలయాళముజిల్లా పడమటిసముద్రతీరమందుండు బేపూరుచేరును. దీని నిడివి ౪౦౭ మైళ్లు. ఇందలిశాఖలు. అరకోణమునుండి ఒకటి కంచిచేరును. వతియొకటి కడప బళ్లారి మీదుగా బొంబాయికిపోవును జోలారుపేట నుండి ఒకటి బెంగుళూరు చేరుచున్నది. యీరోడునుండి వతియొకశాఖతిరుచినాపల్లి. తంజావూరిదారిగా పూర్వసముద్రతీరమగు నాగపట్టణము చేరుచున్నది. వతియొకటెకి దక్షిణ ఇండియా యినుపదారి. (South Indian Railway) అనిపేరు ఇది చెంగల్పట్టు. గూడలూరు. తంజావూరు. తిరుచినాపల్లి. నాధురమీదపోయి. తిరునెల్వేలిజిల్లాలో సముద్రతీరమందుండు తూతుకుడి చేరును. ఇందు చెంగల్పట్టునుండి ఒకశాఖ కంచిచేరుచున్నది.

౧౬౩౯-వ సంవత్సరము ఇంగ్లీషువారు వర్తకముకొరకు - యీప్రదేశమును ఒకస్వదేశపు చిన్నరాజుదగ్గర వెలకుదీసికొని - తమ్మును తమవర్తకపుసరకులను కాపాడుకొనుటకు. పోర్టుసెయింటుజార్జి అను ఒకకోటను కట్టినారు. ఆకాలమున యిచ్చట సెంబడివారు వాసముచేయుచుండిన ఒకచిన్నగ్రామముండెను దానికి మదరాసుఅనిపేరు - నానాట ఆకోటకు చుట్టుపట్ల పెద్దపట్టణము కలిగినది. అప్పుడున్నజిల్లానాయకుడు చెన్నపన్ అనుతండ్రిపేరు యీపట్టణమునకు పెట్టించెను యీపట్టణమందును దీనితో చేరినపేటయందును. ౬ లక్షలజనముకద్దు కోటకుదక్షిణము ౮ మైళ్ల దూరమందున్నపరంగికొండ (St. Thomas, S Mount) మదరాసుపిరంగిపటాళమునకు ముఖ్యస్థానము. పల్లావరము. పూందమల్లి. ఇందు బ్రిటీషువారి సేనాస్థానము. అపూర్వము ఒలాందావారిదైన ప్రళయకావేరి అనేపేరుచే పరంగు మదరాసులోని లంకయందున్నది. ప్రళయకావేరికిపడమట రెండుదినముల ప్రయాణములో నగరికొండలుగలవు. ఆర్కాటునబాబువలన కంపెనివారు జాగీరుగా సంపాదించిన చెంగల్పట్టుజిల్లా యిప్పుడు మదరాసుతో చేరియున్నది. కాంచీపురము చోళమండలమునకు రాజధాని యిది విష్ణుకంచి శివకంచిఅని రెండు భాగములు. కోవళమును చదరంగపట్టణమును సముద్రతీరమందున్నవి. చదరంగపట్టణము పూర్వము డచ్చివారిది. దీనికుత్తరము ౫ మైళ్లదూరమున పాడుపడియున్న ~~మహాబలిపురము~~. బాహాబ్రాగ్రహారమున్నది - దీనిదగ్గర పూర్వము ~~మహాబలిపురము~~ సముద్రమున పాడుపడియున్న సకేలియస్థానము ఒకటి కలదని చెప్పుదురు, బడిన

ప్రథమ భాగము - సంపూర్ణము. ఖపట్ట